SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Bu sayıda

Hüseyin HASANÇEBİ
Yavuz ALOGAN
Janette HABEL
Munzur PEKGÜLEÇ
Fehmi BAYRAKTAROĞLU
İlhami ARAS
Kuvvet LORDOĞLU
Ayşe DÜZKAN
Mustafa KAHYA
Eşber YAĞMURDERELİ
İsmail NACAR
Filiz ÖZDEM

Cesetler üstünde politik tango

▼ Öldürüyorlar, öldürtüyorlar, ölümleri hızlandırıyorlar. Ve cesetlerin üstünde hükümet pazarlıkları yaparak tepiniyorlar. Bu, kakafonik seslerle ritim alınan çok kötü bir "ceset üstünde tango"dur.

Son tango mudur? Bunu belirleyecek olan, güncel mücadele içinde birleşik bir örgütlü gücün giderek yükseltilmesi ve hayatı zaptetmesidir. Hayatımızı ve özgürlüğümüzü birbirimize ve binlerce muhalife emanet etmekten başka çaremiz yok...

10. Genel Kurul'a doğru

DİSK'e acele kan aranıyor

■ 14 ve 15. SAYFALARDA

İslamcı Yazar İsmail Nacar:

'Ateşkes, umarım sonsuza dek sürer'

■ 6 ve 7. SAYFALARDA

Avukat Eşber Yağmurdereli:

Ümraniye katliamı ve Sinop Cezaevi

■ 12 ve 13. SAYFALARDA

Castro tavizsiz, ama...

Küba reformların kıskacında

■ 10 ve 11. SAYFALARDA

● TARİH: 13 OCAK 1996 ● SAYI: 48 ● FİYATI: 75.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Ceset üstünde politik tango

Sabancı vuruldu.

Ertesi gün medya ve siyaset dünyasında ceset üstünde politik tango başladı.

Her önüne gelen, Sabancı ve arkadaşlarının ardından kısa süreli timsah gözyaşları döktükten sonra, bu cinayetin "rantı"nı toplamaya başladı.

O gün Demirel hükümeti kurma görevini Necmettin Erbakan'a verdi. Turlar büyük ölüm haberinin sisleri arasında başladı. Refah'la bir koalisyon olasılığını ortadan kaldırma çabaları, ceset üstündeki politik tangonun en dikkate değer figürünü oluşturdu.

Eline kalemi alan, suratına uzatılan mikrofona demeç veren, önce üzüntülerini belirtti, hemen ardından Sabancı ve arkadaşlarının ölümüne neyin neden olduğuna dair dramatik açıklamalar yaptı.

Sabancı'nın ölümüne yol açan nedeni biz yazmayalım, medyaya bakalım:

Rauf Tamer Hürriyet'te Sabancı'nın ölümüne üzüldükten sonra, yazıyor: "Otorite boşluğu kaç aydır sürmektedir. Hiçbir olayın siyasi sorumlusu yoktur. Çünkü muhatap yoktur."

Bu saptamayı Emin Çölaşan da sürdürüyor: "Türkiye'de çok ciddi bir devlet boşluğu yaşanıyor. Ortada hükümet yok." Çölaşan'ı Tufan Türenç izliyor: "Birileri sürekli ortalığı karştırmak, moralleri bozmak için uğraşıyor. Devlet ise politikacıların yarattığı dağınıklık nedeniyle, bir türlü denetimi ele alamıyor."

Ertuğrul Özkök durur mu? "Olay ülkeyi en zayıf anında yakalamıştır. Ortada hükümet yok. Ama müthiş bir inatlaşma var. Toplum kendine gelmiş, ama ya iki lider?.."

Yazarların yazdıkları bu minval üzre sürüp gidiyor.

Derken sermaye örgütleri konuşmaya başlıyor.

TOBB'nin çiçeği burnunda başkanı Fuat Miras Sabancı'nın ölümüyle mi, yoksa siyaset tangosunun figürleriyle mi ilgili anlaşılmıyor. "Bir türlü hükümeti oluşturamayarak Türkiye'yi kaosa sokan siyasetçilerimizi kınıyorum."

TÜGİAD başkanı Murat Bekdik "tüm siyasi partilerimizin tek hedefi bir an önce toplumsal uzlaşmayı sağlamak ve ciddi bir hükümeti işbaşına getirmek olmalıdır" deyiveriyor.

Feyyaz Berker bu düşünceleri pekiştiriyor: "Bir an önce hükümetin kurulmasını temenni ediyorum."

TÜSİAD Başkanı Halis Komili, Erbakan'ın turlarına kontr turlara çıkıyor ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'la uzun uzadıya görüştükten sonra, "hükümet boşluğu olması hoş bir şey değil" derken, Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi Koç da ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'la konuşup, "bir an evvel hükümet kurulmalı, bu boşluktan kurtulmalıyız" diyor.

Ve medya muhteşem bir çıkış yapıyor. Örneğin Sabah gazetesi bir bildiri yayınlıyor. "Sabah, iki orta sağ partinin liderini halkın mutluluğu ve demokrasinin geleceği için işbirliğine davet ediyor. Bu görevden kaçanı tarih ve millet affetmeyecektir."

Ne yapacaktır? Bunu da Hasan Cemal ile Mehmet Barlas anlatıyorlar.

Hasan Cemal "gün gelir tıpkı 12 Eylül öncesiyle ilgili olarak sonraki yıllarda yapıldığı gibi, kimin haklı, kimin haksız olduğunu tartışırsınız" diyerek DYP-ANAP koalisyonunu Sabancı'nın ölümü ve darbe çağrışımları ile hızlandırmaya çalışırken, Barlas da aynı darbe ile herkesin içine korku salıyor: "İpekçi'nin cenazesinde Demirel ve Ecevit birbirlerine selam vermediler. Bunların birbirlerine takıntılı kavgası 12 Eylül gününe kadar sürdü..."

İşte böyle...

Sabancı'nın cesedi üstünde oynanan politik tango, "yangıın vaaaar" diye basbas bağıran tulumbacıların çağdaşı çığırtkanların "boşluuuk vaaaar" naraları arasında böyle sürüyor.

Refah'ın hükümette yer almasını ve Erbakan'ın da Başbakan olmasını önlemek için bu ekibin elbirliği ile Sabancı'yı öldürttüklerini söyleyecek değiliz elbette...

Ama, bunların ne "boşluk" teorilerinin, ne de bir "ANAP-DYP" koalisyonu ile Sabancıları kurtarma metotlarının iler tutar yanının olmadığını söylemek isteyeceğiz.

Ortada bir otorite boşluğu filan yok. Otorite olduğu yerde duruyor. Devlete egemen oligarşik bir grup, aklına esen her şeyi yapıyor. Parlamento ise, bu oligarşik grubun üstünde, balkabağına konmuş bir kelebek gibi salınıyor. Bu parlamentodan çıkarılacak herhangi bir koalisyon ise var olan otoritenin sözcüsü olma dışında hiçbir şey ifade etmeyecek.

Ceset üstünde militarist tango

Milliyet yazarlarından Taha Akyol, Sabancı suikastinden ilginç bir sonuç çıkarmış. Şöyle yazıyor: "Özdemir Sabancı ve arkadaşlarına yapılan menfur suikast münferit bir olay değildir."

Bu Başbakan Çiller'e verilmiş bir yanıt. Çiller sanırız "menfur" diyecekken, "münferit" deyince, olayın "yaygın" olmadığı gibi bir absürd sonuç çıkmış, insanların "demek ki tüm Sabancı ailesi ile tüm sermaye zirvesi telef olmamış" diyerek rahatlayacağını sanan Çiller'e Akyol fena halde kızmış...

Bunu geçelim ve esasa gelelim.

Taha Akyol bakınız ne diyor: "İşte Suriye, Yunanistan ve Kıbrıs Rum yönetimi şimdi daha saldırgan, ANAYOL'dan başka çare yok..."

Böylece, memleketi şaşkına çeviren "ceset üstünde politik tango"yu "ceset üstünde militarist tango" izlemiş oluyor.

Bu tangoya Sabah gazetesi boylu boyunca katılmış. "Ölüm Makinası" başlığı altında şunlar söyleniyor:

"Vur emrini veren bu terörist, Yunanistan ve Suriye'nin yönlendirdiği DHKP-C lideri Dursun Karataş'tır."

Bilindiği gibi, aynı gazete, tıpkı Milliyet gibi, "ANAYOL'dan başka çare yok" görüşünde.

Hatırlayacaksınız, hafta içinde Türkiye Cumhuriyeti'nin Dışişleri Bakanı Deniz Baykal, Suriye'ye karşı ağır suçlamalarda bulunan bir demeç vermiş, bu demecinin diplomatik misyonuna uymadığını da açıkça dile getirmişti.

İster rastlantı, ister bilinçli olsun, her büyük suikast devletin karanlık odalarında hazırlanan militarist senaryolardan birine denk düşebilir ve bu senaryoyu uygulamanın ortamını yaratabilir.

Genelkurmay'ın böyle senaryoları vardır. Bunlardan birisi Suriye ile çıkabilecek bir savaşta GAP sulama sisteminin askeri amaçlarla kullanılmasına dairdir.

Türkiye ile Suriye'nin ilişkileri her geçen gün biraz daha gerginleşmekte, özellikle Suriye-İsrail barışı yaklaştıkça gerginlik daha da artmaktadır. Türkiye daha şimdiden Hatay'da Suriye sınırına yeni tümenler yığmaktadır. İsrail ile barış görüşmelerini güvenceye alır almaz Suriye'nin de Türkiye sınırlarına yeni yeni askeri birlikler yığacağından kuşku bile duyulamaz.

Sabancı suikastini Suriye'ye karşı kışkırtıcı amaçlarla kullananların ateşle oynadıkları çok açıktır.

Böyle bir oyun, ABD ambargosunu bölgede güç merkezi haline gelerek kırmak isteyen İran'la Türkiye'nin cephe cepheye gelmesine, bu karmaşık durumun, Ege'de ve Trakya'da Türkiye'yi Yunanistan ile çatışmalı bir ilişkiye sürüklemesine, Balkanlar'ın tehlikeli biçimde istikarsızlaşmasına yol açacaktır.

Ve nihayet Irak da harekete geçmiştir ve Türkiye'ye su konusunda bir nota vermiştir.

Bölgedeki kapitalist devletler arasındaki pazar kavgası, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesiyle birlikte öylesine kızışmıştır ki,

Münferit mi menfur mu?

Uzakasya ve Japonya sermayesinin Türkiye'ye gelme olasılığı Batı'dan yalıtılmış İran-Irak-Suriye gibi devletleri bir an önce önlem almaya ve emperyalist merkezlerden birinin desteğini kazanmak için harekete geçmeye zorlamıştır.

Her askeri çatışma durumu, emperyalist merkezler arasındaki çıkar çatışmalarını körükler ve bu durum çatışanların emperyalist devletlerden bir grubun desteğini çok daha açıkça elde etmelerine elverişli bir ortam hazırlar.

Elbette çatışanlar, her zaman eteklerine sarıldıkları emperyalist devletlere çok dramatik bedeller ödemekten asla kurtulamazlar.

Militarist tango memleketi savaşa doğru sürükleyen tehlikeli bir oyundur.

Şimdi birileri bu tehlikeyi "ılımlı islam"ın temsilcisi sayılan, bu yanıyla da ABD çevrelerinde dikkatle izlenen Refah Partisi'ni hükümete taşıyarak savuşturma çabaları içine girseler de, militarist tangonun az sonra kaz adımlı bir yürüyüşe dönüşeceğini hiç kimse akıldan çıkartmamalıdır.

Projeksiyonda hata olmaz

Devletin zirvesinde ne olup bittiğini harfi harfine bilmek mümkün değildir elbette.

Ama, yanılmayı göze alarak ileriye doğru öngörüde bulunmaktan da korkmamak gerekir.

Türkiye'nin içinde bulunduğu kritik durum "muhalefet"li bir hükümeti son derecede riskli hale getirmiş bulunuyor.

O nedenle siyaset kulislerinde bir "milli mutabakat hükümeti"nden giderek daha sık söz ediliyor. Bu muhalefetsiz hükümet modelidir. Herkesin elini taşın altına sokması isteniyor.

Ya da bir başka alternatif daha öne sürülüyor. Kırkbeş gün içinde bir hükümet kurulamaması halinde, Cumhurbaşkanı'nın ülkeyi seçimlere götürmesi, seçimlere kadar ise, seçimlerde hesap vermeyecek bir hükümet atayarak, ateşteki kestaneleri kısa zamanda bu hükümet eliyle çıkartması akla geliyor.

Bir bakıma, bugünkü krizin başlıca sloganı "ya hep beraber, ya da hiçbirimiz" gibi bir şey oluyor.

Neden?

Birincisi, karşısında muhalefet olan hiçbir parti, bugün yaşanan ekonomik krizden halk karşıtı bir çıkışın sorumluluğunu tek başına yüklenmeyi göze alamaz. Ekonomik krizden emeği amansızca yağmalamadan, sermaye birikimini finans oyunlarıyla sağlamadan, Gümrük Birliği'nin kısa vadeli yıkıcı sonuçlarına karşı dayanılmaz vergi yüklerini çalışanların sırtına yüklemeden çıkılamaz.

İkincisi, Türkiye Kıbrıs macerasının sonuna doğru adım adım sürükleniyor. Deniz bitiyor. Hem ABD, hem de Avrupa Birliği ülkeleri, Türkiye'nin Kıbrıs'ta çok ciddi ödünler vermesiyle sonuçlanacak bir çözümü her geçen gün dayatmakta. Türkiye hem bu baskılara karşı koyamaz, hem de hiçbir parti tek başına "Kıbrıs'ı satma" adı verilen bir çözümün altına giremez.

Üçüncüsü, hem uluslararası ilişkiler, hem de ekonomik nedenlerle, Türkiye Kürt sorununda adım atmak zorundadır. Böyle bir adım, devletin "zayıf"lığının bir delili haline geldiği gün, hiç kimse işlerin nereye varacağını kestiremez. O halde devletin güçlü görünümünü korumak mutlak bir zorunluluktur. Hiçbir parti tek başına güçlü bir yönetim sağlayamaz ve hiçbir parti karşısında bir muhalefet varsa, devleti güçlü gösterecek amansız baskıları sınırsız uygulayamaz. Oysa doğuda Kürt sorununda iyileştirme, batının varoşlarında kıpırdanan direnci kırıp geçirmeden mümkün olamaz.

İşte bu ve benzer nedenlerle, Türkiye'de ya milli mutabakat hükümetiyle tüm partileri sorumluluk altına sokmak, ya da sorumluluğu olmayan bir hükümetle seçimlere giderken yukarıda söylenenleri gerçekleştirmek akla en uygun halk düşmanı krizden çıkış modellerini oluşturuyor.

Bu öngörü gerçekleşebilir mi?

Bekleyelim.

Ama sadece beklemeyelim... Hazırlıklı olalım.

Ümraniye'de beyin dağıtanların, adliye önünde kafa kol kıranların ve haberini aldıklarını itiraf ettikleri "ses getirecek" eylemleri hızlandırmakta çıkarları olanların karşısında güç biriktirelim.

Dezenformasyon: Polis mi, medya mı?

11 Ocak 1996 tarihli Hürriyet gazetesinde Sabancı ve arkadaşlarının sözüm ona katilleri olarak iki kişinin Sabancı Center'ın girişinde saptanan görüntüleri yayınlandı.

Gelişkin elektronik sistemlere sahip bu gökdelenin bilgisayar düzenekli kapalı devre video kameraları tarafından saptanan görüntüler ile bu görüntülerin sahiplerine ait olduğu söylenen vesikalık resimler arasındaki benzerliğin hayli tartışmalı olduğu bir yana... Gazete farkına bile varmadan çok önemli bir hata yapmış bulunuyor.

Kamera ile saptanan görüntünün altında bilgisayar programı gereği kendiliğinden görüntünün alındığı saat, dakika, saniye, gün, ay ve yıl kaydedilmiştir.

Gazetenin yayınladığı resme dikkatle bakanlar, bu resmin altında, şu kaydı farketmiş olmalıdırlar. Buna göre, görüntü, saat onu iki dakika ve onsekiz saniye geçe, 9 Ocak 1995 tarihinde alınmıştır.

1995 tarihinde!..

Pekçoğumuz, geçtiğimiz yıl boyu edindiğimiz alışkanlıkla 1996 yerine 1995 yazıyor olsak bile, Sabancı Center'ın modern bilgisayar donanımlı kameralarının böyle bir alışkanlık nedeniyle hata yapacağını, bu yıl yerine geçen yıla ait sayıları kayda geçeceğini düşünmek bile saçmalıktır.

Uzmanlarla yaptığımız görüşmede, bilgisayar programlarında yeni yıla geçildiği zaman, herhangi bir insan müdahalesine hiçbir gereklilik olmadığı, bilgisayarın kendiliğinden "95" sayısı yerine "96" sayısına dönüşümü sağladığı bize açıklanmıştır.

Bu durumda, Hürriyet gazetesinde tam boy, diğerlerinde kısmen yayınlanan bu görüntü ya geçtiğimiz yılın görüntüsü olup, arşivden çıkarılmış ve basına dezenformasyon amacıyla sızdırılmıştır, ya da yine aynı amaçla, herhangi bir görüntüye suikastin yapıldığı saat, dakika, saniye, gün, ay monte edilirken, bu montajı kim yapıyorsa, yılı yazarken bir yılın alışkanlığı ile hata yapmış ve belgenin sahteliğini ele vermiştir.

Neler oluyor? Bu sahte belge ile ne yapılmak, ne gizlenmek isteniyor? Belgeyi sızdıran polis mi? Yoksa bunu medya mı imal etti? Hürriyet grubunun bir diğer büyük gazetesi Milliyet neden bu resmi yayınlamadı? Bir bildikleri mi var?

Her şeyden önce bu sorular inandırıcı yanıtlar bekliyor.

Kamuoyu sıradan ya da Başbakan'ın deyimiyle "münferit" bir "sol terör" eylemiyle yüzyüze bulunduğumuz yönünde koşullandırılıyor.

DHKP-C bu eylemi üstlendiğine göre, burada tartışılacak bir yan var mı? Uydurma belgeler her zaman bir gerçeği gizlemeye hizmet eder. O halde burada gizlenmek istenen ne?

Herhangi bir yorum yapmadan, 11 Ocak 1996 tarihli Sabah gazetesinde yayınlanan Cengiz Çandar'ın "Bu bir 'faili meçhul'dür!" başlıklı makalesinden bazı bölümler aktaralım:

"Sabancılar Türkiye sınırları dışına, ta Japonya'ya taştılar. Bir uçları Japonya'ya dayandı, diğer uçları Brüksel'e.. Onlar Gümrük Birliği'nden korkanlar değildi. Onlar, Gümrük Birliği'ni torpillemek için hiç uğraşmadılar.

Ve Sabancılar'ı vurdular!"

Toprağa bağlı oldukları için yurtsever duyarlılıkları da, sınıflarının diğer unsurlarına oranla daha belirgin, daha gelişmişti. Bu nedenle Sakıp Sabancı 'Güneydoğu'daki kan banyosu'na son verilmesi işine eğildi. Kalktı, Diyarbakır'a gitti. Döndü, rapor hazırladı.

Bu nedenle 'devlet'in 'o' bölümünün zihniyetinin yansıdığı şekliyle, 'çizmeyi aşma', 'üstüne vazife olmayan işlerle uğraşma', 'boyundan büyük işlere kalkışma' uyarısını aldı.

İşte bu Sabancılar'ı vurdular.

Ne demeye getiriyoruz? "Faili meçhul bir cinayet"ten mi söz ediyoruz ki?

Evet. Bir şartla... Sayıları birkaç bini bulan cinayetlerin 'faili' kimse, bu cinayetin 'faili' de odur.

Ya DHKP-C? Ya terör? Ya isimleri, kimlikleri, fotoğrafları yayınlananlar?

Geçiniz... Onlar olsa olsa 'tetikçi'dir. 'Karar merkezi' onlar olamaz.

Terör hiçbir zaman 'adressiz' olmamıştır. Her terör örgütünün arkasında daima, bir 'devlet gücü' bulunmuştur."

Çandar yazısını "dileriz Sabancılar boyun eğmez" sözleriyle bitiriyor.

Aynı gün bu dileğe gerekli yanıt veriliyor. İstanbul Sanayi Odası, İstanbul Ticaret Odası, İktisadi Kalkınma Vakfı, Ankara Sanayi Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Ticaret Odası bir ortak bildiri yayınlıyorlar.

"Türkiye'nin yetiştirdiği değerli insanların canlarına kasteden bu tür saldırılar, azim ve inançla ilerlediğimiz yoldan bizleri alıkoyamayacaktır."

Sermaye demek oluyor ki "boyun eğmeyecek".

Peki kime karşı "boyun eğmeyecek"? Polisin, medyanın ve bizzat örgütün açıkladığı gibi DHKP-C'ye mi, yoksa Çandar'ın iddiasında yer alan "devlet"in "O" "bölümü"ne mi? Kime?

İpuçları var elbette: Cem Boyner, sermayenin ta içinde olan bu siyasi kapitalist, adeta bir şeyler biliyormuş gibi şöyle konuştu: "Hedefin iş dünyasından seçilmesi çok manidar. Bu olay üstünde çok konuşulacak diye düşünüyorum."

Neler konuşulacak? Neden konuşulacak? İddia edildiği gibi, bu suikast "münferit" ya da "sıradan bir terör" olayı olsaydı, Boyner, bu alışılagelmiş olay üstünde çok konuşulacağını düşünür müydü?

Sahte belge, her zaman bir gerçeği gizlemek için kullanılır.

Bir yerde sahte bir belge varsa, onun da arkasında karanlık bir dünya vardır.

Bu karanlık dünyanın içinde ekonomik rekabet savaşları, pazar kavgaları, bu kavgalar esnasında işlenmiş suçlar, şantajlar, siyasi entrikalar, servislerin muamma dolu çıkarları, endüstri casuslukları, bölgesel hegemonya çekişmeleri, üzeri normal zamanlarda para ile, böylesi kriz zamanlarında ise üretilmiş sahte belgelerle örtülü kirli ve kanlı ilişkiler vardır.

Magazin sayfaları ve programları ne derse desin, sermaye krallarını ne denli allayıp, pullarsa pullasın, bunlar işte bu karanlık dünyanın insanlarıdır. İçlerinden kimin, neden harcandığını bunlar, bizlerden çok daha iyi bilirler.

Sabancı cinayetinin gerçek 'failleri' Türk finans ve endüstri saraylarının kasalarında gizlidir.

Şiddeti siyasal mücadelenin yerine geçirenlere gelince... Konspiratif şiddet örgütü ona karşı savaşanlar tarafından yalnız yok edilme tehdidiyle yüz yüze gelmez, aynı zamanda bunların siyasal portföyüne kaydedilmiş, birer kriz faktörü haline getirilme riskiyle de içiçe yaşar. Hiç bir konspiratif şiddet örgütü, devletin şiddet örgütüyle temastan kaçınamaz.

Örgütsel sinir sistemi çelik bir tel gibi gerilmiş olan konspiratif bir şiddet örgütü, her an patlamaya hazır bir saatli bomba gibidir. Resmi ve gizli şiddet örgütünün kurmayları, bu bombayı nelerin harekete geçireceğini çok iyi bilirler. Ümraniye cezaevinde savunmasız insanların beyinlerini parçalayarak katletmenin, çoktan beri elde edilen istihbarat ile öğrendikleri "büyük eylem" kararını hızlandıracağını bu kurmaylar çok rahat koşullarda bilimsel bir kesinlikle kestirirler.

O halde Ümraniye katliamını tertip edenler, "büyük eylem"in yarın ya da daha sonra değil, şimdi gerçekleşmesinden çıkarları olanlardır.

Hiç kimse dezenformasyon belgeleriyle ve medyayı kullanarak, bu cinayetin sorumlusu DHKP-C'dir diyerek işin içinden çıkamaz.

Sahte belgeleri yırtmak ve arkasındaki karanlık gerçeği ortaya çıkartmak gerek.

Von Papen rolünü mü şaşırdı?

Mehmet Barlas şöyle yazmış:

"ANAP'ı tutan medya seçmeni yanıltmış ve DYP'nin birinci parti olması da, MHP'nin barajı geçmesi de bu şekilde engellenmiştir. Mesut Yılmaz Von Papen rolünü oynuyor. Bir Refah koalisyonuna bir DYP'li koalisyondan daha sıcak bakmaktadır. ANAP, Mesut Yılmaz'ın güdümünde Refah'ı iktidar yapmaya yönelmiş biçimdedir."

İnsaf...

ANAP'ın Refah'ı iktidar yapma çabasına şaşırmıyoruz. Barlas'ın, bir yandan MHP'nin Meclis'e giremeyişine hayıflanırken, öte yandan Mesut Yılmaz'ı Von Papen rolünde sanmasına şaşırıyoruz.

Bilindiği gibi Von Papen Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesinde mümtaz bir rol oynayan zattır.

DYP'nin seçimlerde MHP ile ittifak kurarak Bozkurtlar'ı iktidara doğru taşıma planlarına sesi soluğu çıkmayan, hatta bu ittifaka hayırhah bakan Barlas'ın Von Papen rolünü kimin oynadığını anlamaması doğaldır elbette.

Bize kalırsa, binde bir de olsa bir Refah iktidarı, Türkiye'de ancak geçici bir islami tırmanışa ve rejime yol açabilir. Ama bu iktidara karşı önce MHP silahını, ardından da ordu silahını kullanma heveslileri Türkiye'nin gerçek Von Papenleridir.

Bu Von Papenler HADEP'in bir milyonu aşkın oyunu çiğneyerek, seçim barajları çekerek nasıl Refah'ın önünü açmışlarsa, Refah'ı durdurmak için de MHP'yi ve militarist güçleri iktidara doğru iteklemekten geri kalmayacaklardır.

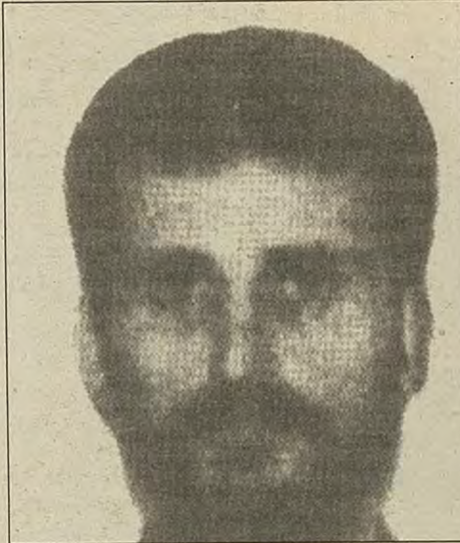
Bu rejimin çilesi bitmez.

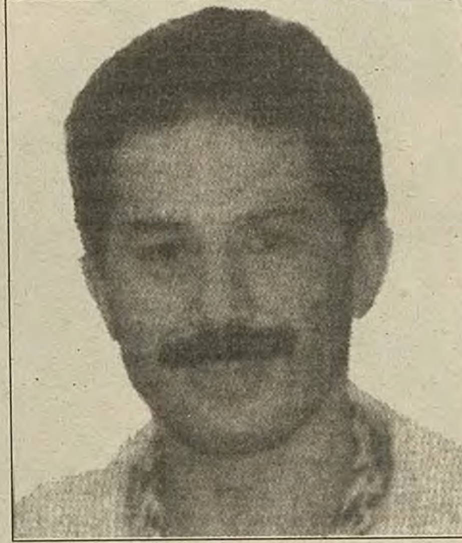
Rejim biter mi?

Bu da çalışan halkın örgütlü gücüne sıkı sıkıya bağlı.

Mollayı camiye, cuntacıyı kışlaya ve bozkurtu inine tıkacak tek güç de zaten budur.

İki sanık var: Devlet ve devlet...

A. MECİT SEÇKİN

RIZA BOYBAŞ

ORHAN ÖZEN

Metin GÖKTEPE

Ümraniye Cezaevi, açıldığı günden bu yana siyasi tutuklular tarafından bir "tabutluk" olarak nitelendirildi ve kapatılması için çeşitli direnişler yapıldı. Devlet yetkilileri ise bu cezaevini açılmadan önce övmekle bitiremediler, nasıl Avrupa tipi olduğunu ballandıra ballandıra anlattılar medya mensuplarına.. Devletin bütün suçlarının ortağı gazete ve televizyonlar da övgülerle bu cezaevini aktardılar kamuoyuna.

Siyasi tutuklu ve hükümlüler zorla götürüldüler bu cezaevine... Burada hücrelere yerleştirildiler, o güne kadar kullandıkları kitapları, eşyaları ellerinden alındı. Birbirlerinden tecrit edildiler.

Ümraniye Cezaevi'nde koğuşlar birbirlerini görmez, çok sayıda tek kişilik tecrit hücreleri bulunur. Devletin "Avrupa tipi cezaevi" dediği budur; birbirlerini gören koğuşları birbirinden yalıtmak; toplumdan kitap, dergi, gazete, görüş, mektup vb. araçları yasaklama yoluyla yalıtılan siyasi tutukluları ayrıca cezaevi içinde de birbirinden yalıtmak. Çünkü devlet için birbirinden yalıtılmış tutuklular üzerinde baskı oluşturmak, direnişlerini kafalarını kırarak ezmek çok daha kolaydır. Ümraniye Cezaevi tipindeki cezaevlerinin yaygınlaştırılmak istenmesinin amacı budur.

Ümraniye Cezaevi'ndeki tutuklulara, ailelerine cezaevi yetkilileri hep şunu söylemişlerdir: "Burası Bayrampaşa Cezaevi'ne benzemeyecek!"

Bunun anlamı, siyasi tutukluların daha önce elde etmiş oldukları kimi insani hakların ellerinden alınmasıdır: Artık tutuklular aileleriyle, avukatlarıyla rahat görüşemeyecekler; "havalandırma" denilen yalnızca gökyüzünün görülebildiği üstü açık bölümlere istedikleri zaman çıkamayacaklar; kitaplarını, gazetelerini, dergilerini kendi isteklerine göre değil cezaevi yöneticilerinin keyiflerine göre okuyacaklar; her gün sabah kalktıklarında "bugün yine cezaevi yönetiminin hangi keyfi uygulamasıyla karşılaşacağız" diye düşüneceklerdir.

Önce katliam sonra 'uzlaşma'

Katliamın ardından eylemler bütün cezaevlerine yayılınca Adalet Bakanlığı cezaevlerine talimat vererek, tutukluların taleplerinin kabul edilmesini ve uzlaşmanın sağlanmasını istedi. Bu kadar basitti cezaevlerindeki sorun aslında Adalet Bakanlığı için; "tutukluların taleplerini kabul edin, uzlaşmayı sağlayın." Tutukluların talepleri tümüyle insani ve kabul edilebilir talepler oldukları için bunları kabul etmek, Adalet Bakanlığı açısından sorun teşkil etmemişti, Adalet Bakanlığı Müsteşarı Yusuf Kenan Doğan, "Uygulamadan doğan bazı aksaklıkların giderilmesi ve insani talepler uygun bulundu" diye açıklama yapmıştı. Sorun, tutukluların taleplerinin kabul edilemezliği değil, burunlarının sürtülmesiydi.

Her şey önceden planlandı

Oysa Ümraniye Cezaevi'nde siyasi tutuklular, sözkonusu talepler için defalarca başta cezaevi müdürlüğü olmak üzere Adalet Bakanlığı'na dilekçe vermişlerdi. Bu dilekçelerin hiçbiri dikkate alınmadı. Aksine 13 Aralık'ta bu durumu protesto amacıyla slogan atan tutuklulara coplu, sopalı bir saldırıyla karşılık verildi; çok sayıda tutuklu yaralandı; 70 kadarı tecrit hücrelerine konuldu. Tutuklular bu saldırı üzerine protesto eylemlerini geliştirmeye başladılar. Onlar da bu kez sayım vermeme eylemine başladılar.

Cezaevindeki olayları devletin gözlüğüyle izleyen medya, siyasi tutukluları olaylar yaratmakla suçladı. "Cezaevi olaylara gebe" diye haberler yazdılar; "olaylara gebe" derken kastedilen tutukluların yaratacakları isyanlardı. "Bu terörist tutuklular, cezaevlerinde de rahat durmuyor; teröristliklerine devam ediyorlardı. Bunlara ders verilmeliydi!"

İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne atandığı sırada "kafa koparmak"tan sözeden eski Ankara Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar da eylemlerin cezaevlerinden yönlendirildiğini, bu duruma son verilmesi gerektiğini açıkladı.

Aynı günlerde cezaevinde bazı tutukluların fotoğrafları gardiyanlara ve askerlere dağıtıldı. Halkın Hukuk Bürosu avukatları bu durumu kamuoyuna bir basın açıklamasıyla aktardılar. Ancak dikkate alan olmadı.

Üsküdar Cumhuriyet Savcısı'na göre cezaevinde bir "isyan" vardı. "İsyancıların fiili durumlarını sürdürerek devleti zaafa sürüklemek maksadıyla cezaevi idaresine sayım vermiyorlar"dı. Savcıya göre cezaevi müdürlüğü, "kontrolün ellerinden çıktığını, geceleri mahiyeti belirlenemeyen seslerin artarak devam ettiğini, toplu firardan kortulduğunu ve mutlaka devlet güçlerinin katılımıyla bir genel aramanın gerekli bulunduğunu" yazılı olarak bildirmişti. Bir operasyon şarttı!

Cinayet günü

Siyasi tutuklular günlerdir cezaevinde yaşanan gerginlik nedeniyle o gün de tedirgin, huzursuz bir şekilde günlerine başladılar. Her sabah cezaevinde sayım yapılıyordu. Tutuklular 13 Aralık gününden itibaren başlattıkları sayım vermeme eylemine birkaç gün önce son verdikleri için o gün sayıma kalktılar. ÇHD'li ve İHD'li avukatların Üsküdar Cumhuriyet Savcısı'yla görüşmelerinin ardından taleplerıyle ilgili başvurunun Adalet Bakanlığı'na gönderilmesi üzerine bu eylemlerine son vermişlerdi.

Bir şeyler düzelir diye umut ediyorlardı; ama canlarını sıkan şey cezaevindeki olağanüstülüktü. Cezaevi yaşantısının monotonluğu içinde aykırı herhangi bir şey hemen dikkat çekiyordu. 13 Aralık'tan beri gergindiler, medya sürekli aleyhlerine yayın yapıyordu, bazı arkadaşlarının fotoğraflarının asker ve gardiyanların ellerinde dolaştırıldığını görmüşlerdi. Bütün bunlar cansıkıcıydı.

Gardiyanlar sayım sırasında arama da yapacaklarını söylediler. Normal sayımla birlikte arama yapıldı. Saat 9.30'u gösterdiğinde tüm cezaevinde sayım ve arama işlemi bitmişti. Fakat hemen ardından saat 9.30-10.00 arasında B-1 ve C-1 koğuşlarına tekrar gelen gardiyanlar, bu koğuştakilerin hücreye gitmesi gerektiği belirttiler.

Tecrit hücrelerine neden götürüldüklerini, böyle bir şeyi kabul etmeyeceklerini söyleyen tutuklulara gardiyanların verdiği cevap, "Bizim yapacağımız bir şey yok, askerler böyle istiyor, kendi isteğinizle gitmezseniz, onlar gelecek" oldu.

Cezaevinin içi askerlerle doldurulmuştu. Ellerinde sopalar, demir çubuklar, coplar ve gaz-sis-gözyaşartıcı bombalarıyla bekleyen askerler saldırı için hazırlanmışlardı. Cezaevi çevresinde de olağanüstü durum vardı; görüş için gelen avukatlar saatler ilerlemesine rağmen, "sayım ve arama yapılıyor" denilerek içeriye alınmıyorlardı.

Ardından o beklenen saldırı başladı. Büyük bir kinle saldıran askerler, öldüresiye vuruyorlardı. Başlarını sopalardan ve demir çubuklardan korumaya çalışan tutukluların, parmakları parçalanmış kafatası kemikleri kırılıp çökmüştü.

'İşin dozunu kaçırdılar'

Devleti cezaevinde "zaafa" uğratan tutukluların burunları sürtülmeli, ondan sonra gerekirse onlarla uzlaşmak için oturup anlaşma sağlanmalıydı. Asıl amaç buydu, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Zeki Güngör'e göre. Dört tutuklunun ölüp onlarca tutuklunun ağır yaralandığı operasyon sonrasında açıklama yapan Zeki Güngör, "Operasyon başlattık, ama askerler işin dozunu kaçırdılar" diye değerlendirme yapıyordu. "Askerler işin dozunu kaçırmış"lardı! Katiller sürüsü yetiştiren devlet, operasyonları cinayetle sonuçlanınca suçu "işin dozunu kaçıran askerler"de buluyordu. Bu timsah gözyaşları, devletin taammüden adam öldürdüğü, cinayetleri savunduğu gerçeğinin üzerine örtmeye yetmiyor. Herkesin gözleri önünde cinayetler işleyen devlet, kendi eliyle kendi hukukunu yıkıyor ve ülkede her türlü şiddetin önünü açıyor.

Öldüren kim...* — Ahmet ALTAN

Dışardan hazırlıkların sesi geliyor, araba homurtuları, keskin komutlar, postal gürültüleri, kurulan tüfek mekanizmaları, telsiz vınıltıları ve bu ses hercümercine ölümün beyazlığını katan ışıldakların, karanlığı keskin kılıçlar gibi parçalayan soğuk parlaklığı. Siz içerdesiniz, pencereleriniz demirden parmaklıklarla kapanmış, kalın kapılar dışarıdan kilitli, silahsız savunmasız, güçsüz ve çaresizsiniz, çıkışsız bir dehlizde, yerinden oynamış bir nehrin patlayan sularıyla boğulmayı bekler gibi bekliyorsunuz.

Aniden balyozlarla kırılıyor kapılar, çelik yelekleri, kalın kaskları, mitralyözleri, kalkanları, tüfekleri, tabancaları, tazyikli suları, sis bombaları, gaz maskeleri, demir coplarıyla saldırıyorlar, korkunç tarrakalarla infilak eden bombaların yaydığı gazlar ciğerinize dolup, gözlerinizi kör ederken, pencerelerden içeri mermi yağıyor, koğuşlara girenler ellerindeki demir coplarla enselerinize ve kafalarınıza vuruyorlar, arkadaşlarınız dağılmış beyinleriyle ayaklarınızın dibine yığılıyor, siz, hala yaşamakta olan bir cenaze gibi beton koridorlara savruluyorsunuz, bedeniniz ya bir kurşun deliğiyle ya da köprücük kemiğinizi ufalamış bir demir copla hurdahaş.

Bir ambulansın içine atılıp, ölü arkadaşınızın kanları yüzünüze damlarken hastaneye götürülüyorsunuz, hastane çepeçevre kuşatılmış, dışarda sizi arayan yakınlarınızın acılı çığlıkları, acil servise sizi sedyelerle sokarlarken, daha üstünüze bir doktorun yüzü eğilmeden gene o üniformalar, sizi gene dövmeye başlıyorlar, yaralarınıza yeni yaralar ekliyorlar. Bayılmadan önce son duyduğunuz, sizin ya da bir başka mahkumun yaşlı annesinin kederle solmuş sesi, "vurmayın, nolur vurmayın."

Günlerden beri bu sahneler yaşanıyor Türkiye hapishanelerinde. Yakalanmış, işkencelerden geçirilmiş, tarafsızlığı çok tartışılır mahkemelerde yargılanıp mahkum edilmiş insanların "devlete" emanet edilmiş canlarına bizzat devlet kastediyor. Sanki onları canlı yakaladığına pişman olmuş gibi gecikmiş bir "yargısız infazın" bütün vahşetiyle saldırıyor üstlerine, bilerek isteyerek öldürüyor, kendisine, namusuna, hukukuna emanet edilmiş mahkumları.

* 8 Ocak 1996 tarihli Yeni Yüzyıl gazetesinde Ahmet Altan'ın aynı başlıklı köşe yazısından alınmıştır.

Metin'i öldürdüğünüzü mü sanıyorsunuz?

Ayla ÖNDER

Yanıbaşınızda telefonda konuşan bir arkadaşınız birdenbire çığlık çığlığa bağırırsa ne yaparsınız? Kendini kaybetmiş, adeta şuurunu yitirmiş bir ses tonuyla bağıran Hacer'in elinden düşen telefonu almak istemedim önce. Hacer'in haykırışları herşeyi anlatıyordu. Acı bir haberdi gelen. Belli ki yitmişti biri. Korkuyla baktığım ahizeye uzanıp, götürdüm kulaklarıma sonunda. Telefondaki ses, İnsan Hakları Derneği'nden Şaban'a aitti. Hacer'in çığlıkları onun sesini duymamı engelliyordu. Sesini yükseltti Şaban; "Metin öldürüldü!"

"Hangi Metin!"

"Evrensel'deki Metin! Metin Göktepe!"

5 yıl önce Gerçek dergisinde Metin'le birlikte bir yılım geçmişti. Dergide, bir yıl boyunca yanyana çalıştığım Metin'di öldürülen...

Metin'le ilgili olarak Gerçek dergisindeki anılardan aklımda kalan çok şey var... Ancak bugün öldürülüşüyle de bağlantı kurmak açısından sadece birinden söz etmek istiyorum.

Metin, muhabir olarak gittiği işçi, memur ya da öğrenci eylemlerinden dönüşünde başına gelen olayları aktarırdı önce. Ama o bunları bize çoğu kez gülerek anlatırdı. Polislerin elinden nasıl kaçtığını, bu kez de nasıl onları atlattığını hep o çocuk gülüşüyle aktarırdı arkadaşlarına. "Artık beni çok iyi tanıyorlar ya" diye söze giren Metin, bir kez şunu söylemişti dergide.. Şaşırmıştım.. "Beni ismimle çağırıyorlar. Adımı öğrenmişler. 'Ulan Metin bu sefer de kurtuldun elimizden ama' diye kafa salladı yine siviller." Hatta bazı işçi eylemlerinin haberlerinde polisin baskısını da yansıtmak açısından Metin'in başına gelenler habere girerdi.. Ama bu kez ellerinden kurtulamadı Metin, ellerinde can verdi.

Kartları 'sarı' olmayanlar dikkat!

Ümraniye Cezaevi'nde öldürülen iki tutuklunun cenaze törenini izlemeye gittiği gün, bir kez daha duymuş polislerden o soruyu. "Sarı basın kartı" denilen o kart yokmuş Metin'de. Hep karşılaştığımız soru; "Sarı basın kartın var mı?" Kartı, "sarı" olup ta gazetecilik yapmayan (ya da yapamayan) o kadar çok gazeteci vardı ki... Metin de rengi "sarı" olmayan basın kartıyla gazetecilik yapıyor, gerçekleri ne pahasına olursa olsun, ulaştırıyordu gazetesine.

Metin Göktepe'nin cesedi Cerrahpaşa Adli Tıp'taydı 9 Ocak sabahı. Otopsi yapılacaktı. Ne yazık ki, önce Mavi Radyo haber bültenine bu haberi geçmek zorundaydım. Bize sık sık ulaşan bu tip haberleri yazarken ölüme alışıp alışmadığımızı sorardık hep birbirimize. "Gözaltı", "gözaltında kayıp", "faili meçhul cinayet", "işkencede ölüm" haberlerini yazmaya "alışkınmıydık"? Ne yazık ki öyleydi ...

5 dakika kalmıştı 10.00 haberlerine. Yazamıyordum. Harfler birbirine karışıyordu. Ekranda görünen tuhaf yazıları silip silip baştan yazıyorum. Ve bülten tamamlandı sonunda;

"Ümraniye Cezaevi'ndeki olaylarda öldürülen Rıza Boybaş ve Orhan Özen adlı tutukluların cenaze törenini dün sabah 11.00'de izlemeye giden Evrensel muhabiri Metin Göktepe'nin gözaltında dövülerek öldürüldüğü bildirildi. Alibeyköy'de düzenlenecek olan cenaze töreninin yapılmasını engellemek üzere bölgeyi abluka altına alan polisler o sırada, Metin Göktepe'yi gözaltına aldılar ve Eyüp Kapalı Spor Salonu'na götürerek dövmeye başladılar. Burada gözaltında tutulan diğer tanıkların ifadelerine göre, Metin, fenalaştığı gerekçe edilerek başka bir yere götürüldü. O gün Eyüp savcısına Metin'in akibetini soran Evrensel avukatı savcıdan 'parça parça bırakıyoruz. Akşama doğru bırakılır' yanıtını aldı. Ertesi sabah gözaltında serbest bırakılanlardan bir şahıs, gazeteyi arayarak Metin'in gözaltında dövüldükten sonra fenalaştığını ve polisler tarafından götürüldüğünü bildirdi."

'Ne anlam taşıyor yazmak?'

"Görev" bitmişti. Bilgisayarın mekanik tuş seslerini duymayacağım bir köşeye gittim ve o anda elime kalemi alıp, kendi not defterime bir şeyler karaladım. Kafamdan süratle geçen düşüncelerin o anda "kayda" geçmesini istedim. Daha önce öldürülen meslektaşlarımın haberleri geldiğinde de beynimdeki o ses "yaz, yaz" diye dürtmüştü beni. Ancak o zaman üzerime gelen o karabasanları kovabiliyordum.

Uruguaylı gazeteci- yazar Eduardo Galeano bir öyküsünde de hatırlatmıştı bunu bana..

"Ne anlam taşıyor yazmak? Yanıtı elime acı veriyor. Sözcük mezarlıkları sözcük yakma odaları, sözcük gümrükleri inşa ediliyor durmadan. Bizim olmayan yabancı geçmişi kabullenmeye zorlanıyoruz. Galiplerin anlattığı tarih, maskelenmiş gerçeklik. Belki de yazmak, ihanet döneminde, orada olduğumuza tanıklık edecek sesleri bir kenara koymak girişiminden başka şeyler değildi. Henüz tanımadıklarına bir şeyler saklıyorsun. Nereden geldiğini bilmeyen, nereye gittiğini nasıl bilebilir?"

"Sesleri kenara koyma girişimi"ni bir kenara bırakıp derhal taksiye atlayıp, Cerrahpaşa'daki Adli Tıp'a gittik. Gözaltında kayıpların yaygın olduğu bu ülkede Metin, öldürüldükten sonra bir bilinmezliğe atılmamıştı. Tanıklar o kadar çoktu ki.. O yüzden Kimsesizler Mezarlığı'na gömülememişti.

Savcıdan masallar...

Eyüp savcısı tarihe kara bir leke olarak geçecek açıklamasını şöyle yapmıştı Evrensel avukatına; "Gözaltına aldık. Akşam üzeri bıraktık. Sonra gitmiş, bir çay bahçesine oturmuş. O sırada fenalaşmış, sandalyeye oturmuş. Sandalyeden düşmüş, ölmüş."

Masal saatini mi dinliyordu yoksa avukat o sırada.. Ama öyle ya, bu masal "vatan için" anlatılıyor! Çünkü "Kim adaletsizlik vardır derse o vatanına karşı suç işlemiş oluyor!" Bu savcı vatanı seviyor!

Ve o savcının ilk sözü şu olmuş;

"Başınız sağolsun, bir hastalığı var mıydı?"

Savcı bunu söyledikten bir kaç saat sonra Adli Tıp'ta otopsi yapılıyordu. Herhangi bir "hastalığı" yoktu gazetecinin. Kafasında darp izleri vardı ve beyin kanamasından ölmüştü. Ve bu Adli Tıp tarafından da belgelendi....

Morgun önüne yığınak yapmış polisler Metin'in darplarla öldürülmüş bedeninin bekletildiği binayı koruyorlardı. Bizlerin sessizliği, Ahmet Şık ve Nilay'da çığlıklara dönüştü. Ahmet bağırıyordu. Siviller çevremizde hiç görünmedi o gün. Çünkü Ahmet, gördüğü anda yüzlerine şöyle haykırıyordu. "Siz öldürdünüz onu siz.. Siz.. Siz.. "

Sessiz bekleyişi protestoya çevirdik.. Protestomuzu, Metin'in ölümüne ses çıkarmayan Gazeteciler Cemiyeti'nde de sürdürmek istedik. Çok şükür ki sayı olarak 50 dolayındaydık...

'Gazeteci örgütü'nün tepkisi

Gazeteciler Cemiyeti'nin bir gazetecinin gözaltında öldürülmesine bir tepkisi olmadı mı, diye sorduk hepimiz.

Cemiyet'teki gergin bekleyişimiz sonucu bir kağıt tutuşturuldu elimize bir süre sonra.. Olur mu? Metin'in ölümü "kuşkulu" imiş. Gazeteciler yazılı açıklamadaki bu ifadeyi görür görmez onu getiren sekretere sordular;

-Nasıl kuşkulu? Gözaltına alındığı belli ama!

-Elimizde çok yeterli kanıt yok.

-Ama gözaltına alınanların yoğun bir anlatımı söz konusu. Çok tanık var.

Bir arkadaşımız dayanamadı, bağırmaya başladı.

-Onların kafasında 'kuşkulu' çünkü. Özgür gündem muhabiri öldürüldüğü zaman devlet te aynı açıklamayı yapmıştı. Metin'i de araştırırlar şimdi; "Gazeteci miydi, militan mıydı!"

Sekreter düzeltti; "Gözaltında kuşkulu ölümü demek istiyoruz."

Bu "gazeteci örgütü"ne yanıt hazırdı; "Bu, emniyetin açıklamasına tekabül ediyor."

Onurunu satmayanlar da var hala

Gazetecilerin dinmeyen tepkileri birilerine ulaştırılmış olmalı ki, ellerinde telsizlerle cemiyetin merdivenlerini tırmanan sivillerden birini Tempo'dan Ali Öz teşhis ediyordu.

"Cuma günü gazeteci arkadaşlara saldıranlardan biri sendin. İner misiniz? Evet, evet. Saldıran sendin bir tanesi biliyorum. Fotoğraflar var."

Oradaki tüm gazetecilere dönüp "Cuma günü saldıran o adamdı. Fotoğraf var." diye sözünü yineleyince 'Aşağı inin! Çıkın!' bağırışlarıyla siviller geriye dönüyorlar.

Sonra biz çıkıp sokağa taşırıyoruz acımızı ve öfkemizi..

Protestocu gazetecilerin sayısı 100'ü aşamadı ne yazık ki.. Dayanışma bir suç çünkü. Kendini kurtar diyor sistem. Gazeteciyi de bencillik ve yalanla eğitiyor. İkiyüzlü ve oyuncu davranacaksın. "Satın alınmış kullar"a Ahmet yanıt veriyor yine Çarşamba günü. Yanında gözaltına alındıktan 24 saat sonra arkadaşının ölüm haberini alan Ahmet hala şokta. Ağlamaktan kan çanağına dönen gözleri nefretle bakıyor.

"Metin Göktepe'nin katillerinin kim olduğunu biliyoruz. Bu katliama; gazeteci arkadaşlar gözaltına alındığında sesini çıkarmayanlar da ortaktır. Bundan sonra bu işi onuruyla yapanlar yapsın!"

Sonuçta Metin'in katledilmesi şunu ortaya çıkardı. Sayı olarak öyle "cılız" diyebileceğimiz miktarları çoktan aşmış, "onurlu" dediğimiz gazeteciler var aslında tekelci medya içinde. Onlardan birini uzun süredir tanıyordum. Gazeteci Ali Öz, Çarşamba günkü eylemimizde gazeteci dövmeye "hazırlıklı" polisler cemiyeten içeri girdiğinde ilk tepkiyi gösteren arkadaşımız oldu. Ve "Sendin" diye bağırarak teşhis etti birini.

"Ruhunu satmayan" gazeteci dostumuzdu bu..

Metin toprağa verildi 11 Ocak,'ta binlerce arkadaşı, yoldaşı, meslektaşıyla.

Ve Metin ölmedi. Öldürülemedi. Binlerce Metin yürüdü o gün, Yeni Bosna, Esenler sokaklarında..

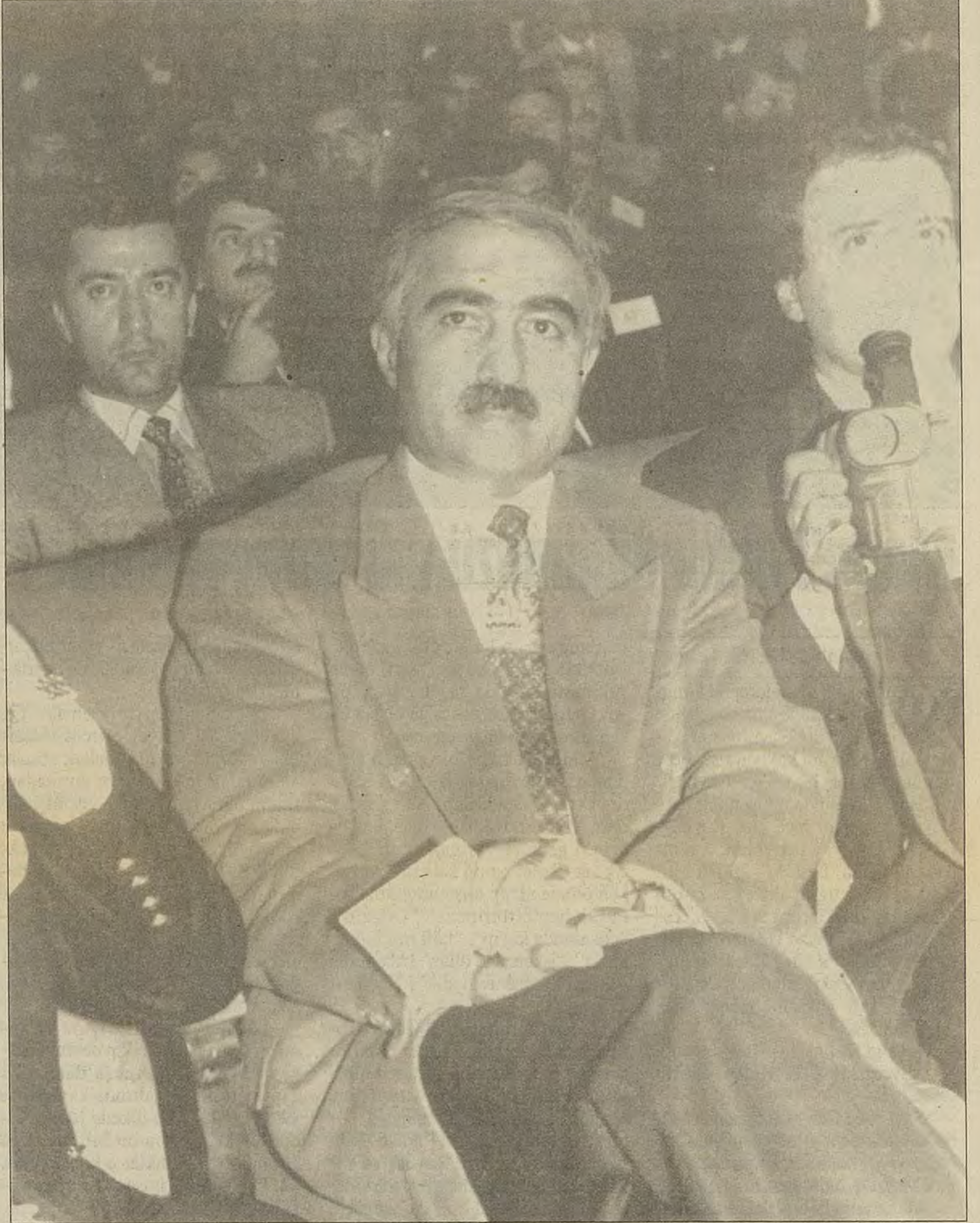
Ben aşağıda imzası bulunan kişi...

Doğduğum ve yaşamakta olduğum bu coğrafyada devletin rehinesi olduğumu;
aklımdan geçenleri yazma, çizme, söyleme, eyleme hakkımın aynı gücün resmi ve "gizli" görevlileri ve kurumlarınca sürekli tehdit altında tutulduğunu;
bu sistemli tehdide kulak asmazsam:
yeryüzünde kalma ve istediğim biçimde kalma hakkımın da aynı güç tarafından,
yargısız infazla,
işkencede parçalandıktan sonra kaybedilmek suretiyle,
eğer bu olasılıklardan kurtulabilirsem, devletin zindanlarına konularak her an elimden alınabileceğini;
zindanlarda da herhangi bir hukukun güvencesi ve koruması altında olmayacağımı;
Ümraniye E Tipi Tutukevi'nde koğuşlarda kapatılmış savunmasız mahpuslara demir çubuklarla saldırılıp, kafaları parçalanarak öldürülmelerinin bunun en son ve en korkunç kanıtı olduğunu;
ve ölülerin ardından yas tutmakta olduğumu,
ve bütün bunlardan ötürü derin bir kaygı içinde olduğumu,
ve bütün bunlardan ötürü içimde tehlikeli bir öfkenin sürekli gelişmekte olduğunu,
ve bütün bunlardan ötürü hayatımı ve özgürlüğümü benimle aynı zorbalığın tehdidi altında bulunan milyonlarca başkasına emanet ettiğimi ve onlarla dayanışma içinde olmak istediğimi beyan ediyorum...

selim açil, ismail ağan, nuran ağan, engin ağır, ufuk ahıska, suzan akagündüz, elmas akarsu, eren k. akay, ezel akay, ali akçiçek, ismail akçura, asaf güven aksen, gülnur aksop, ahmet aksoy, aynur aksoy, muhittin aksoy, necati aksoy, deniz aksun, ihsan aktaş, güler aktaş, özgür aktaş, uğurtan ataş, davut akyüz, necmiye alpay, aykun altan, naci altıhan, sevilay altın, neriman altın, nesim aner, hacer ansal, özgür apaydın, erim arkman, nedim arun, defne asal, devrim aslan, mahinur aslan, meral aslankaya, mustafa atalay, şahin ataseven, hasan aydın, muharrem aydın, zeynep aydın, füsün aydınlık, abdullah ayın, zelal ayman, abdullah aysu, ümmiye aysu, özgür aytun, sartan batur, deniz bayram, kadriye beceren, sedat beceren, kemal bekiroğlu, birsen berkitçi, halide beşli, emel bilal, sema birol, gaye boralıoğlu, nakiye boran, zeynep boran, tacim bulut, filiz burhan, serhat canbaba, ergün candan, mukadder cankoçak, saim coşkun, nurdane çağlar, nuran çakırlı, barış çakıcı, kerem çakıroğlu, erdal çanakçı, şükran çavdar, aydın çavlan, özlem çelebiler, hızır çelik, ilyas çelik, sema çelik, zehra çelik, murat çelikkan, ayfer çetin, fethiye çetin, savaş çetinsönmez, hale çelikoğlu, çevrim çeviren, nazan dalgın, cevriye demir, soner demirciler, nuri demirel, aydın demirer, belgin demirer, necla demirkaya, zeki demirkibus, cevahir demiryakan, teoman devrim, gülperi dilek, özlem dinçkal, muradiye dinler, gül dirican, güher doğan, barış doğru, songül doğuer, sosi dolanoğlu, necla dondurmacı, tolga dilger, nuran düvenci, çiğdem düzelten, emel efe, emine efe, gülgün efendioğlu, nurcan elçi, hüseyin emiroğlu, nermin er, leyla erbil, neşe ercan, hülya erdemli, mustafa erdemli, mehmet erdinç, fahrettin erdoğan, naci eren, yurdaer erkoca, yurdagül erkoca, saadet eryılmaz, elif etek, beril eyüboğlu, inanç farber, emine gedik, tülay germi, uğur geylani, emine dilekgizli, çiğdem gökbay, osman gölcüklü, yaprak gözde, metin gülbay, hakan güldal, memet gülgün, yorgios güller, ayşe günaysu, ümit güney, muzaffer güngör, ayşen gür, gençay gürsoy, hüseyin gürsoy, nihat hoşgit, gönül ışık, özkan ışık, aydın ileri, rafet ilgin, ibrahim ince, nergis işbilen, ipek ivegi, kani kahraman, bahar kalkan, şenay kalkan, murat kara, ibrahim karakaş, salih karakaynak, hülya karakolik, filiz karakuş, emir karayazgan, vahit kaya, pakize keleş, yücel keleş, remzi keskin, elif kılıç, gülay kılıç, şengün kılıç, mahmut kırılmaz, ümit kıvanç, muhsin kızılkaya, önder kızılkaya, esra koç, sabahattin koç, ceysu koçak, filiz koçali, şenay kolay, mustafa konur, fehmi köfteoğlu, ata köse, füsun kurtdişoğlu, mehmet kurtuluş, aslan küçük, hüsamettin küçük, gül kürün, fahir macit, aret manca, yusuf mazıcıoğlu, fatma mefkuran, umut utku meraler, ercan meriç, gönül morgül, şenol morgül, murathan mungan, emel mutlu, olcay nazar, ayla odabaşı, saruhan oluç, osman onat, semih öner, nilgün öneş, gül önet, dilek öngider, gökhan örten, gamze öz, seçil öz, özben özan, veysel özarı, eray özbal, ayşenur özdemir, y.sabiha özdemir, melek özden, bülent özdoğan, mehmet emin özgül, ömer özgüler, gülistan özken, fatih özsoy, filiz öztürk, suzan öztürk, ali özülke, mehmet paker, barış pirhasan, merih pirhasan, ceren salman, defne sandalcı, nail satlıgan, gülnur savran, mustafa sezer, mustafa sezginiş, mustafa sivridağ, semra somersan, ayşe gül somuncu, kemal somuncu, müge gülsoy sökmen, semih sökmen, ali hakan sönmez, bendi sönmez, burhan sönmez, erdoğan sönmez, ergül sönmez, neşe sönmez, nilüfer sönmez, nurgül sönmez, metin sözüer, birol sümer, serpil sümer, saliha sürücüoğlu, m. atilla şabudak, halime şahin, seyhan şahin, murat şapoğlu, serhan şekercioğlu, kemal şenel, hasan şenyer, emine tak, şenay talu, orhan taylan, behzat taş, ramazan taşkın, demet taşpınar, ülfet taylı, güngör tekgümüş, faruk tekin, hasan hüseyin tok, nurten nuç, sibel tuna, yücel tuncer, rezzan tunçay, semih tuzcu, nilüfer türk, deniz türkali, doruktan türker, yıldırım türker, ayşen türkmen, semra ugandar, melek ulagay, atilla ulaş, biret uludağ, sait ulu özyurt, barış ulus, özlem ulusoy, devrim ulusoy, yeşim ustaoğlu, ümit us, nilay ustel, abdullah uzun, izhak yavuz, sakine yavuz, selma yavuz, ishaf yeyin, ayşe yetmez, yazgülü yıldırım, ayşenur yılmaz, fethi yılmaz, gül yılmaz, kezban yılmaz, lale yılmaz, leyla yılmaz, semra yılmaz, yurdagül yılmaz, şahika yüksel, hatice zaim, nuran zelyut, sonat zelyut, b. deniz zengin, sevgül züngür

'Ateşkes umarım sonsuza kadar

Kürt sorununa barışçı bir çözüm bulmak amacıyla bir süre önce kurulan Barış, Kardeşlik ve Dayanışma Komitesi PKK'nin tek taraflı ilan ettiği ateşkesin kalıcı olması için çalışmalarını sürdürüyor. Komitede yer alan Doğu Ergil'in kaleme aldığı bir çağrı yazısı görüş ve önerileri alınmak üzere çeşitli kesimlere sunuldu. Komitenin başkanı İslamcı yazar **İsmail Nacar**'la Kürt sorunu, Türkiye'nin Suriye ve İran'la ilişkileri, Refah Partisi ve İslami hareket üzerine görüştük.

Türkiye-Suriye ilişkilerinde dikkate değer bir gerginlik gözleniyor. Bu gerginliğin zahiri nedeni, bilindiği gibi "su sorunu". Türkiye-Suriye gerginliğinin bölgede "kimin güç merkezi olacağı" sorunuyla bir ilgisi var mı?

Öncelikle şunu söyleyeyim; bu gelişmenin Suriye'nin bölgede güç merkezi olması ile pek ilgisi olduğu kanısında değilim. Böyle bir şeye Suriye'nin gücü müsait değil. İran ya da Türkiye söz konusu olsa idi olabilirdi. Ama o topraklar daha önce Osmanlı İmparatorluğu'na ait olduğu için Suriye'nin belli bir kompleksi var. Hatay'ı hala kendi haritalarında gösteriyor. Ancak mütevazi potansiyeli ile bölgede çok ağırlıklı bir yer işgal ediyor. Belli dengeleri ve ilişkileri gözetiyor. Hafız Esat belli güçler dengesini kullanarak kendisine yönelik tehditleri bertaraf edebiliyor. ABD üzerinde de bunun bir ağırlığı var. ABD Başkanı ile bir Avrupa ülkesinde görüşmüştü. Suriye, Türkiye üzerinde ve bölge dışındaki güçler üzerinde ağırlığı olan bir devlet imajı veriyor. Su konusunda da bazı istekleri var. Bunu zaman zaman dile getiriyor. Hatay'dan hala vazgeçmiş değiller bence. Buna rağmen Türkiye, Suriye arasındaki problemin PKK ile su konusunda düğümlendiği görülmektedir.

Suriye-İran ve Suriye-Yunanistan arasındaki yakın ilişkilerin Türkiye açısından anlamı nedir? Rusya'nın bölgede rolü ne olabilir? ABD ile Avrupa Birliği ülkelerinin, özellikle Almanya'nın bölgedeki çıkarları arasında ciddi sayılabilecek çelişkiler var mı?

Biraz önce de söylediğim gibi Suriye, bölge ve dünyadaki güçleri en iyi kullanan ülkelerden biridir. Bu açıdan hem İran, hem de Yunanistan'la bir ittifaka giriyor. Böyle bir ittifakın Yunanistan için de önemi olabilir. Çünkü Yunanistan her zaman Türkiye ile problem içinde olmuştur. Onun için Türkiye'yi kuşatacak bir politika Yunanistan'ın işine de geliyor. İran bölgemizde İslam misyonunu yanına alarak, büyük bir güç olma çabası içerisindedir. Bir taraftan Suriye gibi bir gücü yanına alarak, İsrail ve gerici Arap rejimlerine karşı güçlü olmak istiyor. Aynı zamanda husumet içinde bulunduğu ABD'ye karşı da daha güçlü gözükmek istiyor. Doğu Avrupa (ve Yunanlılarla) yaptığı ittifaklarda da bölgesel güç olma gayretini güçlendiriyor. İran, laik olan Türkiye'ye karşı bir rekabetin içerisindedir. Diğer taraftan da ABD ve İsrail'den oluşan ittifaka karşı güçlü gözükmek istiyor. Rusya'nın tutumu ise Rusya'nın bundan sonraki yönetiminin tutumuna bağlıdır.

Bilindiği gibi SSCB dağılmadan önce, ABD'ye karşı etkinliğini arttırmak için İran ve Suriye'yle çok yakın ilişkileri vardı. Ancak SSCB'nin dağılmasıyla ve bu arada SSCB'ye dahil olan bir takım Müslüman cumhuriyetlerin ayrılmasıyla İran'ın bu ülkeler üzerindeki ideolojik etkinliği hissedildi. İslamın özellikle Azerbaycan ve Tacikistan gib ülkelerde ideolojik etkinliği var. Bu Rusya'yı rahatsız ediyor. Benim bildiğim kadarıyla, buna rağmen Rusya'nın İran ve Suriye ile ilişkileri kötü sayılmaz. Bundan sonraki ilişkileri yeni yönetime bağlıdır. Bölgede ABD ile Avrupa, özellikle Almanya'nın, ayrı ayrı bir takım çıkar hesapları olduğu bir gerçektir. ABD'nin İran'la olan sürtüşmeleri hala devam ediyor. Ama Almanya'nını İran yönetimi ile çok ciddi ilişkileri olduğu biliniyor. (Silah konusu ve teknolojik gelişmeler, ABD - Almanya çelişkisi var bölgede.) Ayrıca Irak konusunda da Almanya, ABD gibi düşünmüyor. Daha çok İran politikasına yakındır.

İran'ın Kuzey Irak politikası nedir? İran, Kürt hareketine İslami bir profil kazandırabilir mi? İran'ın hangi Kürt grubu üzerinde etkisi daha fazladır? Bedir kuvvetleriyle PKK arasında bir ittifaktan söz etmek mümkün mü?

İran'ın Kuzey Irak politikası Türkiye'nin politikasına yakındır. Yani şunu diyorum; orada ayrı bir Kürt devleti kurulmasını veya ileride buna dönüşecek bir yapının oluşmasını istemiyor. Buna rağmen Türkiye'den farklı olarak Kürtlerin içinde bulundukları devlette kültür ve kimliklerini özgürce ifade etmesi gerektiği gibi bir politikası var. İran'da önemli birçok hataya rağmen, mezhepsel dayatmalara rağmen, İran Kürtleri kültürel kimliklerini ifade etme konusunda diğer devletlerden ileridir. Buna rağmen, İran, Irak topraklarında kendi yönetimine benzer bir yönetimin iş başına gelmesini istiyor. Bu yönetimin Arap, Kürt ve Türkmenler'den oluşması konusunda da bir arzu içindedir. Buradaki yapı feodal olabilir, ama Irak'ın toprak bütünlüğü korunmalı. İran bütün islam coğrafyasına böyle bir model gelmesini arzu ediyor. Yani İran'ın politikası etnik veya ulusal bir politika değil. İslami yapılanmanın öne çıktığı daha evrensel bir politikadır. Bunda ne kadar başarılı olacağını zaman bize gösterecektir. Tabii bu İran'ın islamlaşma ve çağdaşlaşma konusundaki iç çelişkileri bertaraf etmesine bağldır. Bu çelişkiler yönetimde de var. Bana göre yeni bir islam anlayışı ve bütün peygamberlerin gönderdiği ortak mesaj öne alınırsa başarılı olunabilir. Kürtler ve diğer Ortadoğu coğrafyası için, Kuzey Irak'ta İran'ın müslüman gruplar üzerinde etkisi vardır. Barzani ve Talabani'yle de zaman zaman ters, zaman zaman aynı politikada ilişki yürütüyorlar. Bedir birlikleri Irak'ın her tarafında Ayetullah döneminde, Irak'a yayılmış kuvvetlerdir. Bunlar yalnızca İran'dan gelmiş güçler değil. Irak'lı müslüman gruplarından oluşmuş. Bölgedeki çatışmalarda hakem rolü oynamak istiyorlar. (Barzani, Talabani ve PKK arasında...) Bölge halkının tümünün müslüman olduğunu, emperyalizme karşı güç birliği yapması gerektiğini söylüyor. İran'ın politikası yönünde faaliyet gösteriyorlar.

Ateşkes ne kadar sürebilir? Kürt sorununun müzakerelerle çözümü için ne gibi önkoşullar gereklidir? TC ile PKK arasında diyalog mümkün mü? Değilse, böyle bir diyaloğun tarafları kimler olabilir? Yakın bir gelecekte böyle bir gelişme mümkün mü?

Ateşkes umarım sonsuza kadar devam eder. Sorunların çözümü konusunda silaha gerek kalmaz. Tarafların bugüne kadar ders alması gerekiyor... Kürt sorununun müzakereyle çözümü ise her şeyden önce kavga ortamının susmasına bağlı. Silahlar artık konuşmaz ve bir güven oluşursa, sorunları demokrasi içinde çözmek için yeni fırsatlar önümüze gelecek. Kürt sorununun çözümü ve nelerin yapılması gerektiği herkes tarafından düşünülecek, somut adımlar atılacak. Bunların olması için, kamuoyunun önünde tartışılabilmesi için silahların susması ve tarafların bugüne kadarki yanlışlarını anlaması lazım.

Bana göre bu aşamada Türkiye Cumhuriyeti ile PKK arasında bir diyalog mümkün değil. Ama bence bu çok önemli değil. Çünkü bu sorun bütün görkemiyle Türkiye'nin gündemindedir. Eğer PKK şu son günlerde bizzat lideri tarafından dile getirilen söylemlerinde samimi ise silahı susturma konusunda sonuna kadar sabırlı olursa, kamuoyundaki sertlik yanlısı hava aniden değişir. Kürt aydınları, Türk aydınları, demokratik kitle örgütleri, meslek kuruluşları, siyasiler daha aktif bir şekilde devreye girerler. Kürt sorununun çözümüne ilişkin demokratik öneriler gelişir. Sorun Türkiye'deki her kesimin talebi olarak dile gelirse siyasiler daha rahat adım atar. Barış, kardeşlik dayanışmasının çok aktif katkısı olacaktır... Böylece diyaloğun tarafları da kendi aydınlarımız, kendi politikacılarımız ve o bölgenin meşru zemininde kalarak mücadele eden insanlarımız olacak. Yani demek istediğim, başlatılacak böyle bir görüşme kendiliğinden muhatabını bulacak ve çözülecektir. Biz bu sürecin güçlenmesi için siyasilerle, aydınlarla temas içindeyiz. Hükümetin kurulmasıyla birlikte hem kamuoyuna, hem de siyasi

devam eder'

iktidara rapor sunacağız.. Tabii bu muhatab konusunda en önemli şey HADEP'in meclise girmesi idi. Biz, Barış Komitesi olarak, yüzde 10 barajının mecliste bir temsil krizine yol açabileceğini söylüyorduk. Dolayısıyla seçim hiçbir şeyi çözmedi.

Kürt sorununun askeri yolla çözümü, her iki taraf açısından da olanaksız görünüyor. Bu durumda geriye iki olasılık kalıyor; ya yabancı devletlerin TC'ye ve PKK'ye bir çözüm empoze etmeleri, ya da Türkiye içinden soruna çözüm sağlayacak bir gücün ortaya çıkarak bir insiyatif üstlenmesi. 'Emek Barış Özgürlük Bloku' böyle bir çözücü güç olma perspektifi taşıyor mu? Bu blokta i slamın yerini nasıl görüyorsunuz?

Yabancı devletlerin bize bir çözüm empoze etmesini ben şahsen hiç arzu etmediğim gibi yadırgarım da. Tarihimizden de hatırlayacağımız gibi, yabancı devletlerin getirdiği çözümler hem coğrafyamızı parçalamış, hem de birbiriyle kardeş olan halkı bölmüştür. Çözüm içimizdedir. Sorunu biz çözeceğiz. Osmanlı tarihine baktığımızda buna benzer sorunlarımızı rahatlıkla çözebildiğimizi görürüz. Osmanlı ve Selçuklular'da değil müslüman halk, diğer etnik kimliklerden de kimse rahatsız olmuyordu. Herkes inandığı dine, inancına bağlı kalıyor, kendini özgürce ifade edebiliyordu. Böyle bir yapı daha güçlü beraberlik ve dayanışmaya neden oluyordu. Biz, tarihimizdeki bu anlayışı günümüze taşıyabilirsek ve bugünkü bazı dünya değerlerini hazmedebilirsek, çok güzel bir sentez ortaya koyabiliriz.

Emek Barış Özgürlük Bloku da böyle bir sentezin oluşmasına katkı sunabilir. Ama müsaadenizle bu bloka ufak bir eleştiri getirmek istiyorum. Bu Blok'un söylemi bana daha çok sınıfsal gibi geldi. Halbuki ülke sorunları evrensel söylemlerle çözümlenecek sorunlardır. Özellikle Kürt sorunu Türkiye'de her kesimin katkısıyla çözümlenebilir. Özellikle bu konuda islamın çok büyük ağırlığı olacak. Benim kast ettiğim islam 1400 yıllık, sultanlık yönetimiyle tarikatların himayesinde gelişmiş, totaliter ve baskıcı olan din anlayışını savunan İslam değil. Kastettiğim islam, bütün peygamberlerin gönderdiği ortak mesaj olan Akıl, Bilim ve İnsan Doğası'na uygun olan islamdır. Yani Kuran'daki islamdır. Kuran'daki islam her türlü baskı, şiddet ve zülme karşı olan bir islamdır. Bu islamda tabu yoktur, dokunulmazlar yoktur. Onun için ortak bir yaşam projesi geliştirilmesinde her ırk, her kimlik aynı hakka sahiptir. Başta Kürt sorunu olmak üzere diğer sorunlarımızı da bu tarz bir bakış açısıyla çözeriz.

Genel olarak islam, özel olarak Refah Partisi Kürt sorununa çözüm getirme olanağına sahip mi? iran Kürdistan'ı deneyi bu açıdan ne gibi anlam taşıyor?

Refah Partisi ile islami prensipleri birbirine karıştırmamak lazım. RP bu toplumun içinde çıkmış ve mevcut yasalara göre bir partidir. Toplumun taşıdığı hatalar ve zaafların bir kısmı da RP'ye yansımıştır. Onun için Kürt sorununda olduğu gibi diğer konularda da RP çok net ve açık değildir. Genel olarak bir islam kardeşliğinden, dayanışmasından söz ediyor, ama diğer konularda olduğu gibi bu konuda da net bir tavrı yok. RP bu konuda diğer birçok partiden daha da önemlidir diyebiliriz. Onun için eğer sistem bu konuda açık bir politika

RP'nin temsil ettiği tarihsel bir din anlayışı, yani saltanat yönetimleriyle tarikat himayesinde gelişmiş, gerçek islam tarafından sorgulanmamış bir din anlayışını RP Türkiye'ye dayatacaktır. Türkiye de ya buna razı olacak veya Cezayir'de olduğu gibi buna müsaade etmeyecektir. Her ikisi de Türkiye için bir felakettir.

oluşturabilirse, yani bir devlet politikası oluşursa RP üzerine düşeni yapar. Türkiye'deki RP'nin durumunu İran'la karıştırmamak lazım, çünkü İran'daki yönetim doğrudan doğruya islami iddiası olan bir yönetim biçimidir.

ABD'nin "ılımlı islam" olarak nitelediği RP'yi, İran'ın bölgesel islami yayılma politikasına karşı bir alternatif olarak gördüğü söyleniyor. Sizin bu konudaki görüşünüz nedir?

ABD'nin yıllardır ılımlı islam olarak nitelendirdiği bölgesel bir politikası vardır. RP'yi yüzde 100 bu ılımlı islam politikası içerisinde değerlendirdiği söylenemez. Yani ABD, RP'yi bir islam devrimcisi olarak görmüyor, ama yine onu ' suya sabuna dokunmaz bir hareket' olarak da görmüyor. Yani bence ABD'nin RP politikası net değildir. Yani RP ile İran arasında nasıl bir tercih ortaya koyduğu ise biraz zamana bağlıdır. Benim bildiğim RP, İran'daki yönetimden rahatsız olan bir parti değil.

RP'nin hükümet kurma isteği ciddi bir temele sahip mi? RP'nin hükümette olması ya da muhalefette kalması, sizce ne gibi sonuçlar doğurabilir?

RP'nin hükümeti kurma isteği ciddidir. Bugün bu konuda elinden gelen ne ise ortaya koyuyor. Ancak hepimizin bildiği gibi diğer sistem partileri onunla bir hükümeti kurmama konusunda direniyorlar. Bana kalırsa RP hükümeti kurmalıdır. Vaadettiği sözleri hayata taşıması konusunda kendine bir fırsat verilmelidir. Bu vaadettiklerinin bir kısmı hayatın gerçekleri ile çelişiyor, ama bazıları da, eğer gerçekleştirebilse, iyi şeylerdir. Biraz önce de söylediğim gibi RP, islamın gerçek prensipleri konusunda, çağdaşlık konusunda açık ve net değildir. Bu bakımdan kendisine bir fırsat verilirse gerçek olanla, gerçek olmayanı halk bizzat gözleriyle görecektir. Toplum da 'RP fobisinden' kurtulacaktır, ama eğer bu fırsat verilmez ve muhalefette kalırsa, RP mazlumu da oynayarak, daha da büyüyerek belki de tek başına iktidar olacaktır. O zaman RP'nin temsil ettiği tarihsel bir din anlayışı, yani saltanat yönetimleriyle tarikat himayesinde gelişmiş, gerçek islam tarafından sorgulanmamış bir din anlayışını RP Türkiye'ye dayatacaktır. Türkiye de ya buna razı olacak veya Cezayir'de olduğu gibi buna müsaade etmeyecektir. Her ikisi de Türkiye için bir felakettir. Onun için RP de diğer sistem partileri gibi kabul edilmelidir. Bu arada gerçek islamcılar, islam ve çağdaşlık konusunda kendilerini netleştirmeli ve böylece bütün insanlığa sunabilecekleri bir model oluşturmaya çalışmalılar.

İslamcıların dışında olan aydınlar ise yine islam ve çağdaşlık konusundaki, laiklik konusundaki tutumlarını yeniden gözden geçirerek, islami güçlerle bir diyaloğun yolunu aramalıdırlar. Tabii bu diyalog her iki taraf için de geçerlidir. Bunun için de Türkiye'de demokratik bir ortama ihtiyaç vardır. RP "Ben bu düzenin bir partisiyim. Demokrasi ve laikliği savunuyorum, hatta laikliği Avrupa anlamına alıyorum" diyor. Böyle olunca RP'nin hiç idda ettmediği bir islamcılığı tutup RP'ye maletmek hem islama saygısızlıktır, hem RP'ye saygısızlıktır, hem de topluma saygısızlıktır. Çünkü RP'nin böyle bir iddiası yok. Ama RP'nin gerçek islamdan ziyade benim tarihsel dediğim, Muaviye döneminden sonra gelişen, saltanatın ve padişah yönetiminde gelişmiş bir din kültürü var. Bu kültürü getireceğini söylüyor. Bu, tabii bana göre islam değildir. Bu, çağdaş insanlara da bir şey getirmez. Buna rağmen yine RP içinde gerçek islam konusunda ciddi düşünen insanlar vardır. Özellikle gençler ve genç yöneticiler.

Aradan çekilen şey

Hüseyin HASANÇEBİ

Mitterand öldü.

20. yüzyıl aradan çekiliyor. Umutları, simgeleri, değerleri ile bir dönem göçüp gidiyor. Geride bir boşluk değil, kendi gerçeğini bırakıyor. Yeniden tanımlanması gereken bir gerçektir bu.

Batının hala bir umudu var. Kendi sistemi içinden bakıyor ve iyi kötü bir yakın gelecek görebiliyor. Kendince yeterli saydığı bu yakın geleceğin üzerine düşecek gölgeleri defedebilecek bir gücü olduğuna da inanıyor. En büyük gücünü, "öteki dünya" toplumları için hala bir çekim merkezi olduğu ve bunun sürüp gideceği varsayımından alıyor.

Ama bu varsayımın gücü kırılıyor. Doğu'da umutlar sönüyor, karanlık koyulaşıyor. Arkasından ne gelecek, bu pek açık değil.

Doğu'nun genel eşitlikçi inancını sarsmayacak yeni bir özgürlükçü felsefeye duyulan ihtiyaç kendini giderek daha çok hissettirecek ve tartışma bu noktadan başlayıp gelişecek. Bu tartışmaya marksistler de katılacak ve eğer hala söyleyecek sözü kalmışsa, marksizm bu sözünü söyleyecek.

Besbelli ki Doğu'da yeni bir umut kapısı aranacak. Bunun da adı artık "batılılaşma" olmayacak. Pek hevesle beklendiği anlaşılan HABİTAT-II bile bu durumu görmeyecek, gördüklerini de saklayacak.

Peki ne olacak?

Doğu'nun genel eşitlikçi inancını sarsmayacak yeni bir özgürlükçü felsefeye duyulan ihtiyaç kendini giderek daha çok hissettirecek ve tartışma bu noktadan başlayıp gelişecek.

Bu tartışmaya marksistler de katılacak ve eğer hala söyleyecek sözü kalmışsa, marksizm bu sözünü söyleyecek. Eskisinden farklı olarak bu kez marksizm Doğu'da modern sınıfların diliyle konuşmayacak, yığınların anarşizan yürüyüşünün arkasından gidecek.

Bu yeni durum marksizmi kendi tarihsel köklerine yabancılaştırmayacak. Her zaman ve her durumda dikkatini, tarihsel haksızlığa uğramış kitlelerin bilinçsiz eylemi üzerinde yoğunlaştırdığı için neredeyse onların kendiliğinden bilinci haline gelen marksizm, "yol gösterici" olmaktan çıkacak, toplumsal eylemin doğası içinde eriyip eylemin kendisi haline gelecek.

Akademik gözlükle bakanlar belki de marksizmin bu yeni durumunu anlamakta, onu tanımakta zorluk çekecekler. Çünkü marksizm bu yeni durumda kendisini ortaya "kurucu programlarla" değil, yıkıcı öfke aracılığıyla koyacak. Bu süreç demokrasiye pek benzemeyeceği için elbette önce bir meşruiyet tartışması yaratacak ve eğer adına gene demokrasi denecekse, toplumun öfkesine meşruiyet kazandıran yeni tür bir demokrasi olacak.

Seçimler Türkiye'nin gerçek durumu üzerindeki spekülatif örtüyü kaldırdı. Sistemin tıkandığını herkes anlamış oldu. Vahim bir durum ama böyle.

RP istenmediği, fakat beklendiği üzere birinci parti haline geldi. Hükümeti kurma görevini de aldı. Muhataplarına "daha adil bir kapitalizmi" anlatmaya çalışıp Türkiye'nin kaynaklarından daha çok pay isteyecek.

RP'yi bünyesi dışına atmak hesabındaki sistem şimdi onun da payını vermek zorunda kalınca çok sıkışacak. RP'ye karşı kendi içinden bir siyasal blok çıkarmaya çalışacak. Çıkaracağı blok büyük ihtimalle "sol"un desteğini sağlamış bir sağ ittifak olacak. Bu formüller Türkiye'nin geleceğini değil, olsa olsa aylarını kurtaracak.

19 Ocak'ta solun oldukça geniş bir temsil potansiyeline sahip kesimlerini birleştiren yeni bir partinin kuruluşu yapılacak. Bu partinin Türkiye için bir anlamı olacak mı, olacaksa ne olacak?

Bütün sorun, kurulacak sol partinin yığın eylemi ile bütünleşmesine bağlı. Bunu başarabilirse, kurulacak sol parti toplumsal eylemin doğası içinde kimliğini kazanacak.

Türkiye'de sol da var, sınıf da var.

Ama sınıf solu yok.

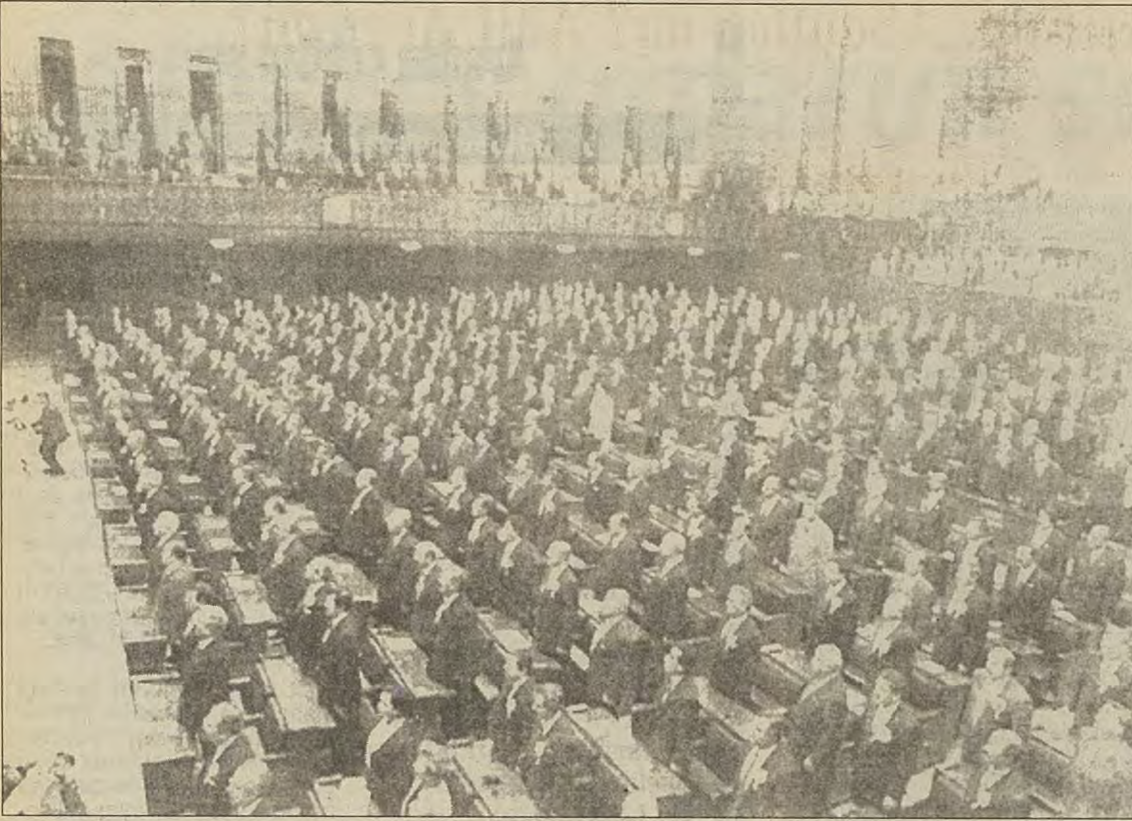
Kurulacak sol parti toplumun hissettiği öfkeyi hissedebilir ve bunun meşru temsilcisi haline gelebilirse yolu açık demektir.

Toplumun öfkesine dikkatle bakanlar, bunun aynı zamanda bir sınıf öfkesi olduğunu göreceklerdir. Siyaseti ortaya çıkmamış bir öfkedir bu, bilinci ve amacı yoktur. Onu tanımlamaya çalışmaktan daha önemlisi, anlamaya ve hissetmeye başlamaktır.

Evrensel'deki dostlarımıza,

Metin Göktepe'nin katledilmesi muhalif basına karşı yıllardan beri yürütülen kanlı zorbalığın son örneğidir. Sizlerle devrimci dayanışma içinde olacak ve Metin'in katillerinin bulunması ve hesap sorulması için elimizden gelen her türlü çabayı göstereceğiz.

SÖZ Dergisi Çalışanları

Parlamento'da sol ne zaman temsil edilecek?

Kuvvet LORDOĞLU

Seçimler geride kaldı. Ama galiba bir süre daha kamuoyunda tartışmaları devam edecek. Bu son seçimlerin Cumhuriyet tarihinin hem en kritik, hem de en önemli seçimleri olduğunu bir türlü anlamış değilim, bağışlayın... "En" kelimesi genel olarak ifade edilmek istenen bir kıyaslamadır. En büyük, en sempatik veya en karamsar vb. Ancak bu seçimlerde böyle bir ekleme ile yapılan açıklamanın özel bir anlamı olsa gerek. Belki de seçmen muhtemel tercihi konusunda daha özenli oy kullanmaya davet edimektedir. Bunu yapanların da böyle bir daveti mümkün olan en kibar şekilde yaptıklarına kuşku yok. Aslında gösterilmesi beklenen özenin hangi anlama geldiğini taraflar gayet iyi bilmektedirler. Laik ve anti-laik cephelerin belirlenmesi eski deyimle "safların sıklaştırılması" belirli bir gerginlik payını da içine alacak biçimde giderek yoğunlaşmaktadır.

Sonuç olarak gerek DYP, gerekse ANAP ve hatta DSP değişik biçimlerde ortaya çıkan söylemler, birkaç küçük farklılık dışında aynı tema üzerinde yoğunlaştı.

RP kendini diğerlerinden ayırdı

Öte yandan anti-laik cepheyi oluşturan RP'nin de bu saflaşmayı daha keskin hale getirebilmede başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin diğer partilerle TV'de açık oturuma çıkmamak, onlarla aynı düzlemde olmadıkları fikriyatını seçmenlerine iletti. Oysa seçimlerin hemen akabinde böyle bir ayrım yapılmadan bütün partilerle birlikte programa çıkmak için RP herhangi bir sakınca görmedi. Aslında bu durumun sadece RP'ye özgü olduğunu söylemek de biraz haksızlık taşıyor. Bütün partilerin seçmeni etkileyebilmek için tüm araçları seferber etmesinin de doğal bir seyir olduğunu düşünüyorum. Ancak galiba bazı özel durumlarda seçmeni yanıltacak gelişmeler de olmadı değil.

Son aylarda yapılan, duyurulması seçim yasakları nedeni ile imkansız olan ama kamuoyuna da bir biçimde duyurulan, anket sonuçları önemli bir oranda kararsız seçmenin bulunduğunu saptadı. Bu durumun başta merkez sağ partiler olmak üzere bütün partilerin nefislerini kabarttığına hiç kuşku duymuyorum. Zira söz konusu kararsız seçmenlerin küçük bir bölümü bile partilerin durumunu etkileyecekti. Gerçekten tam bu noktada kararsız seçmenin oyunu alabilmek partileri farklı arayışlar içine itti.

İP'in 'seçim taktiği'

Bu arayışlar içine giren partilerden biri de İşçi Partisi oldu. Daha önce katıldığı seçimlerdeki oy oranını bu seçimlerde arttırmak için bir dizi çalışmaya girdi. Bunlardan biri de, bu satırların da yazarı dahil olmak üzere, geniş bir kitleye çağrı ile belirgin hale geldi.

Hazırlanan çağrı metni genel anlamı ile bir partiye oy vermeye değil, sol cenaha destek arayışı içeren bir şekilde düzenlenmişti. Gerçi bu destek arayışının seçimlere katılan sol bir partiyi işaret etmesi metni imzalayanlarca dolaylı bir biçimde çıkarsanabilirdi. Herhalde tuhaf bir dalgınlık eseri olacak imzalanan metin içinde parti ismi belirtilmedi.(!) Sonuç olarak, İP grubunun yayın organlarında şu veya bu biçimde yazı yayınlayan kişiler başta olmak üzere, Atilla İlhan, Server Tanilli, Toktamış Ateş gibi farklı düşünsel zeminlerde bulunan kişiler bu metni imzaladılar. Gerçi bir kısım yazarlar bu destekten son anda vazgeçseler de, belirtilen geniş liste, seçim öncesi gazetelerde, giderek çeşitli köylü gruplarını ve Alevi derneklerini de içine alacak biçimde genişleyerek yayınlandı.

Gazetelerde tam sayfa yayımlanan bu ilanı imzalayan kişiler-aydınlar ve sendikacılar olarak - iki farklı katagoriye sokuldu. Bu sayede sendikacı ve emekçi önderlerinin aydın olamayacakları gibi garip bir durum ortaya çıktı. Yazar, yayıncı, sanatçı ve öğretim üyesi olmanın aynı zamanda aydın olmak anlamına gelmediğini düşünüyorum. Aydın olmak, toplum tarafından yapılan genel bir nitelemedir. Bir tanımlama ve yakıştırılan bir sıfat olmaması gerekir. Kapsamı itibarı ile bugün de aynı metnin altına imzamı koyabileceğimi düşünüyorum. Ancak metnin İP'e oy vermekle özdeş olarak değerlendirilmesini bir 'seçim taktiği' olarak görüyorum.

Nitekim, İP Genel Başkanı, "Barajı aşmanın aritmetiği" başlıklı yazısında bu konulara değinip, barajı geçeceklerine hem kendilerini, hem de oy verecek seçmeni ikna etmeye çalıştı. Bu konuda gerçekten merak ediyorum. 'İnanma' ile 'gerçeklerin algılanışı' arasındaki çizgi nereden başlıyor? Benzeri yazıların yazarları gerçekten inanarak mı, yoksa seçim telaşı ile mi gerçekleri olduğundan farklı görüyorlar? Kestirebilmek oldukça zor.

İğne ve çuvaldız...

Soldaki belirli bölünmelerin hiç değilse bir seçim süreci içinde uzlaşma ile sonuçlanmasını düşünenlerdenim. Sol içinde elbette farklı yorumlar ve değerlendirmeler partileşme sürecine yansıyacaktır. Ancak çoğunlukla benimsenen bir 'sol seçim işbirliği'nin hiç olmazsa sadece seçimler süresince gerçekleştirilebilmesi mümkün olabilirdi. İP nedense böyle bir çağrı için sadece CHP ve DSP'yi seçti, herhalde geri kalan solu pek ciddiye almadığı için...

İğneyi kendime çuvaldızı başkasına... Zaman zaman solda olduğunu beyan eden bizlerin de ciddi hatalar yaptığını söylemek durumundayız. Bir örnek; BSP Genel Başkanı Sayın Sadun Aren'in HADEP'le işbirliği konusundaki görüşleri ile partinin Blok içinde yer alması başlangıçta çelişkili olmuştur.

Kısaca söylemek gerekirse, parçalanma ve bölünme üzüntü verici bir durum. Uzunca bir süredir oyumu verdiğim sol partilerin bu konuda çok gayretkeş olmadıkları da ortada. Genel anlamda çalışanların ve işçilerin, sol kesimin temsilcilerinin parlamentoda olamayışlarının ayıbını uzun süre taşımak sanırım Türk solu ve temsilcileri için hiç de hakketmekdikleri bir ceza olsa gerek...

Siyaset ve cinayet

Yavuz ALOGAN

Karakteristik bir siyaset biçimini anlatmak için kullanılan "askeri darbe" terimi, ilk kez İspanya'da ortaya çıktı. İberya dünyasında ortodoks sağcı politikacılar başarısızlığa uğradıklarında bir askeri darbe, İspanyolca deyişle bir pronunciamento yapılırdı. Bu siyaset biçimi, yetmişli yıllarda çeşitli ülkelerde, özellikle de Latin Amerika'da uygulandı. Ancak bütün siyaset biçimleri gibi pronunciamento'nun da kendine özgü koşulları vardı. Darbe, genellikle kitle hareketlerinin geri çekildiği ve hükümetlerin meşruluklarını kaybettikleri dönemlerde yapılıyordu. Bu iki koşul varsa, askerler, topluma birtakım sinyaller göndermeye başlıyorlardı. Ordunun darbeci komplonun dışında kalan kesimleri de dahil olmak üzere, siviller bu sinyallere olumlu karşılık veriyorlarsa darbe gerçekleştiriliyordu. Doğal olarak günümüzde batı kapitalizminin başlıca merkezlerini de bu sinyallerin alıcıları olarak hesaba katmak gerekiyor.

Türkiye'de 12 Eylül darbesi bu şablona tam olarak uymaktadır. Kitle hareketi 1977 yılının ikinci yarısında gerilemiş, devlet güçlerinin Fatsa ve Tariş baskınları bu gerilemeyi açığa çıkarmış, ordu sinyaller vermiş ve siviller bu sinyallere olumlu tepki göstermişlerdir. Ve en önemlisi, o günkü parlamentonun 24 Ocak kararlarının gerektirdiği yapısal değişiklikleri gerçekleştirme yeteneğinden yoksun olduğu, siyasal rejimin kilitlendiği açığa çıkmıştır.

Darbecilerin siyasal ortamında cinayet daima önemli bir rol oynamıştır. Yetmişli yılların sonunda Kahramanmaraş ve Çorum katliamları gibi kitlesel cinayetleri, Nihat Erim ve Kemal Türkler gibi simetrik şahsiyetlerin öldürülmesi izlemiştir.

Toplumun çeşitli kesimleri "demokratik rejim içinde güçlü hükümet" arayışını yüksek sesle ifade ediyorlar. Şu anda devletin kulisleri ve bu kulislerin Meclis'teki uzantıları, büyük bir telaşla, merkez sağın iki siyasal önderini bir süre sahanın dışına iterek bir koalisyon hükümeti kurmaya çalışmakta ve başbakan olarak Melen ya da Irmak türünden muteber bir devlet adamı aramaktadır.

Bugünkü koşullar, kuşkusuz, 1970'li yıllara kıyasla daha karmaşıktır. Uluslararası güçler ve devletin merkezleri, mevcut parlamenter sistemi şimdilik ayakta tutmaya çalışmakta ve bu sistemden, ekonomik reformlar (özetle on binlerce işçinin sokağa atılmasına yol açacak bir özelleştirme, sosyal harcamaların kısılması, işçi ve memur ücretlerinin dondurulması), Kürt sorununun çözülmesi (imha ve savaş yoluyla veya kültürel vb. haklarla sorun dondurularak), Kıbrıs sorununun çözülmesi (birleşme veya asker çekme yoluyla), Refah Partisi'nin parlamenter yollarla geriletilmesi, Gümrük Birliği'ne entegrasyonun tamamlanması (mevcut anlaşmalarda değişiklik yapılarak veya anlaşmalar aynen kabul edilerek) ve irili ufaklı çeşitli konularda reformlar yapılması gibi taleplerde bulunmaktadırlar. Bu programın ancak bir polis rejimi altında uygulanabileceği herkesin malûmudur.

Ne var ki, 24 Aralık seçimleri, bütün zorlamalara rağmen, bu talepleri gerçekleştirebilecek bir parlamento bileşimini ortaya çıkarmamıştır. Seçimler merkez solun gerilediğini, merkez sağın zayıfladığını ve islamcıların ilerlediğini göstermiştir. Devletin iki büyük geleneksel fobisinden birini (şeriatçılık; diğeri etnik bölünme) kendi varlığında cisimleştiren RP, parlamentoda en yüksek sandalye sayısına sahip olmuş ve grup toplantısını allaha şükrederek, besmeleyle açmıştır.

Toplumun çeşitli kesimleri "demokratik rejim içinde güçlü hükümet" arayışlarını yüksek sesle ifade etmeye başlamışlardır. Şu anda devletin kulisleri ve bu kulislerin parlamento içindeki uzantıları, büyük bir telaşla, merkez sağın iki siyasal önderini bir süre sahanın dışına iterek bir koalisyon hükümeti kurmaya çalışmakta ve başbakan olarak Ferit Melen ya da Sadi Irmak türünden muteber bir devlet adamı aramaktadır. Bulabilirse, ANAYOL formülü hayata geçirilebilecek ve muhalefet alanı RP'ye terkedilerek, devletin zaruri icraatları denenecektir. Bu derme çatma iskele kurulamazsa siyasal rejimin çöküşü büyük bir hız kazanacaktır.

Bu arada, Ordu'dan sinyaller gelmeye başlamış, komutanlar (beşi bir yerde!) bazen doğuda, bazen batıda askeri birlikleri dolaşarak, "ordunun laikliğin ve kemalizm'in teminatı" olduğunu, utangaç bir üslupla ve alçak sesle de olsa, söylemeye başlamışlardır. Ne var ki, siviller bu sinyalleri anlamazlıktan gelmişlerdir. Başka deyişle, burjuvazinin henüz "korkulu bir son"a razı olmadığı anlaşılmıştır. İşte tam bu sırada, burjuvazinin en güzide evlatlarından biri, kendi karargâhında korkunç bir sonla hayatını kaybetmiştir.

Kuşkusuz, tarihte tesadüfün rolü büyüktür. Ancak seçilen hedefin niteliği (burjuvazinin GB'ne girmeye en istekli, uluslararası sermayeyle en çok bütünleşmiş, dış pazarlara dönük, Kürt sorununun siyasal çözümünü savunan kesimi) ve olayın gerçekleşme biçimi ve zamanlaması, cinayetin oldukça geniş bir siyasal mesaj içerdiğini ortaya koymaktadır. Bu olayla burjuvazinin parlamenter sisteme bağlı, Avrupa'yla bütünleşmek isteyen ve şu anda bir ANAYOL formülünde ısrarlı olan kesimine gözdağı verilmiş, otomotiv sektöründe başı çeken, Ortadoğu ve Asya pazarlarında pay sahibi olmak için dört nala koşan Sabancı ailesinin hızı kesilmiştir. Geçerken belirtelim ki, ABD'nin otomotiv gibi kritik bir sektörde Japon sermayesinin bu coğrafyada pazar payını artırmasını ve Türkiye burjuvazisinin bölge çapında güçlenmesini isteyebileceği düşünülemez.

Siyasal belirsizlik, kuşkusuz bu belirsizliği konu alan yazıyı da belirsizleştirmektedir. Ancak yazının başında belirttiğimiz gibi, pronunciamento'nun gerçekleşme koşullarından biri, kitle hareketinin geri çekilmiş olmasıdır. Başka deyişle kitleler kendi mücadeleleriyle bir kazanım elde edemeyeceklerine inanmış, merkezi bir güce sığınmayı isteyecek kadar dağılmış, bezmiş ve çaresiz kalmış olmalıdırlar. O halde yapılması gereken, kitle mücadelesini yükseltmek ve hep yüksek bir düzeyde tutmak, yaklaşan tehlikeleri haber vermek, işçi sınıfına ve bütün ezilenlere ara rejimler sırasında ne kadar gerilere itildiklerini, ne büyük kayıplara ve felaketlere uğradıklarını tekrar tekrar hatırlatmaktır. Hareket halindeki canlıları vurmak zordur.

A. Dilâçar kimdir? Ahmet mi, Arif mi, Abdullah mı? Adil Açar mı?..

Anunı Hagop e! *

Yelda

Türkçenin geliştirilmesinde önemli katkıları olmuş dil bilgini, ansiklopedi uzmanı Hagop (Türkler Agop der) Martayan Dilâçar.

Türk Dil Kurumu (TDK) baş uzmanı Martayan'ın soyadı, Atatürk'ün isteğiyle, 1935'ten sonra, dil konularını açıklar anlamında Dilâçar olmuş. Ama yıllardır sadece "A. Dilâçar" olarak geçiyor; Agop sanki Ahmet...

84 yaşındayken İstanbul'da öldüğünde, ailesine telgraf çeken Cumhuriyet Senatosu Başkanı Sırrı Atalay ve TDK'ndan Cahit Külebi, Hagop Martayan'ın adını kalemine almamış. Zaten TDK gazeteye verdiği ölüm ilanında da "A. Dilâçar"ı kullanmış ve nerede toprağa verileceğini bildirmemiş. Ömer Asım Aksoy da onun hakkında yazdığı iki sayfalık yazıda sadece bir kez adını anarken, Şişli Ermeni Mezarlığı'nda aydınlar bölümünde yatan Martayan hakkında şöyle yazmış: "...Ermeniceyi ve daha bilmem neceyi bilen Agop Dilaçar -doğuştan 'ırkı' ve dini ayrı da olsa- Türk ve Müslüman kültürlerini özümsemiş, Türk yaşamış, Türkçü yaşamış ve Türk diline emek verenler arasında önemli bir yer almıştır." (Türk Dili, Ekim 1979, sayı 337) Sadece birkaç yıl önceye özgü değil bu tutum; günümüzde de TDK, Hagop Martayan Dilâçar'ın kitaplarını A. Dilâçar olarak basıyor, yazarın kimliği hakkında hiçbir bilgi vermiyor.

Agop'u kim duydu?

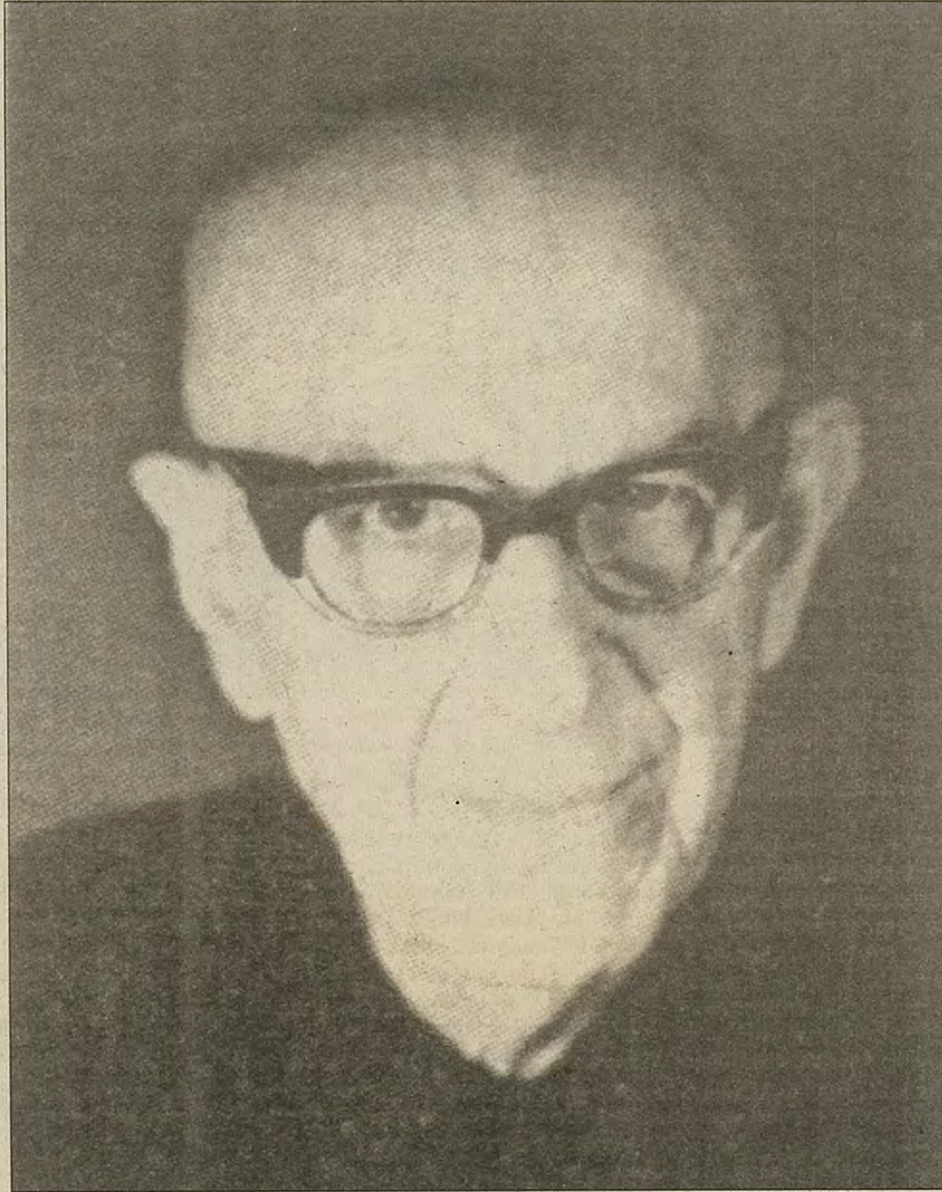
84 yaşındayken İstanbul'da ölen Hagop Martayan Dilâçar'a ölümünün ertesi günü, 12 Eylül 1979'da TRT televizyonu 20.30 haber bülteninde geniş yer vermiş. Rober Haddeciyan, Nor Marmara gazetesinde (14.9.1979) şunları yazmış: "Bizim için büyük bir teselliydi, devletin televizyonunda bu çok yönlü aydınımızın anılması. Spiker, Hagop Martayan Dilâçar hakkında konuşurken sadece soyadını kullandı: Dilâçar. Acaba onun adı yok muydu? Bu kulak delen ifade karşısında belki on kere 'ismi Hagop'tur' diye haykırmak istedik. Ama yapamadık. Ermenilerin ismi acaba sadece yurtdışında Türk'e karşı kötü bir şey yaparsa mı hatırlanır? Oysa iyi olmaz mıydı, merhumun isminin altını çizerek, Ermenidir diye hatırlatmak? Ki bu söylenseydi vatan adına şeref olurdu Türk aydın ve akademisyen çevrelerinde. Evet, adı Hagop. Ama bunu kim duydu?.."

Ermenilerin ASALA adıyla özdeş tutulduğu o günlerde, ne kadar sevindiricidir ki, sözkonusu programda Agop adının bir ayıp gibi gizlenmesine gazeteci Aydın Engin de karşı çıkmış, iktidarı tırmıklamış: "Agop Dilâçar'ın adını TV ekranından duyuramayacak kadar rezil bir sansür" uygulayanlara, "TRT'de bir Ermeni adının anılmasına iğrenç bir titizlikle engel olan iktidara, muhalefete, muvafakatı ile tüm burjuvaziye" şunları söylemiş: "Bir Ermeni'nin adını anarak ulusal ayıbımızı açığa çıkarmadılar. Öyle ya bir Ermeni'ye mi kaldı dilimizin araştırılmasına katkıda bulunmak! Son Türk devletinin TRT'si hiç böyle bir vatan hainliği yapar mı!" (Yurttaşımız Agop Dilâçar'a saygı, Politika, 15.9.1979)

Sonradan faşistlerce öldürülen Prof. Cavit Orhan Tütengil de Martayan'ın cenazesine katılanlardan...

Hagop Martayan Dilâçar

Annesi Yozgatlı, Sarafyanların kızı. Babası Vahan Martayan, Kayserili. Ailenin göç ettiği İstanbul'da doğuyor Hagop Martayan. Büyükdere, Gedikpaşa, Boyacıköy'de geçen çocukluk ve gençlik yılları... Ermenice, Türkçe, Rumca, İspanyolca, İngilizcenin yanı sıra Latince, Almanca, Rusça, Bulgarca... İlk öğrenimi misyonerlerin açtığı Amerikan okulunda. Robert Kolej'in, yalnız kız öğrencilere verilen yemek dersleri de dahil, okulun bütün seçmeli derslerini alan tek öğrencisi. Tevfik Fikret'in son öğrencilerinden biri. Boyacıköy İlerici Ermeni Derneği kurucularından.

Sadece ailesi, tam adını yazdırmıştı ilana... TDK üyeleri ise 18 Eylül 1979'da Martayan'ın cenaze namazını kılmaya camiye gittiler herhalde!

'Yabancı bilim adamı'

1915'te askere alınış. Kafkas Cephesi'nde yaralanıp, madalya ile ödüllendiriliş. Sonra yeni bir emirle tekrar görünen cephe yolu: "Doğudaki gevşemeden yararlanan kimi azınlık subayları kaçıyorlardı. Bunu önlemek için, bu subayları güneye göndermek uygun görülmüştü. Üstlerince sevilmesine karşın, Martayan da bu önlemde adı geçenlerdendir."** Şam'a vardığında "bu vatan için kan dökmüş" bir gazi olarak değil, casusluk suçlamasıyla Mustafa Kemal Paşa'nın önüne çıkarılır. Tutsak İngiliz subaylarının yiyecek taleplerini iletmede çevirmenlik yaptığı için gözaltına alınmıştır. Cebinden çıkan kitap ise, Türk ordusunda görevli Alman subaylarına Türkçe öğretmek için hazırlanan Türkçe dilbilgisi kitabıdır. "Savaşırken kitap taşıyan bir subay görülecek şeylerden değildir." M. Kemal, eski abeceye latin harflerinin uygulanışını böylece ilk kez görmüş olur.

Beyrut, sonra tekrar İstanbul. Evlenince yerleştiği Sofya'da Svaboden Üniversitesi'nde Doğu dilleri ve Osmanlıca dersleri verir (1931-32). Türk diliyle ilgili yazdığı Ermenice yazıları Ruşen Eşref Türkçe'ye çevirtip Mustafa Kemal'e göstermektedir. Martayan'ın, Türk dilinin eski bir kültür dili olduğunu ortaya çıkaracak bir uzman olduğunu düşünen M. Kemal buyurur; Türk Dil Kurultayı'na (1932) katılacak "yabancı bilim adamlarının arasına" onun da adı yazılır. Kurultay için İstanbul'a gelen Hagop Martayan, böylece 16 yıl sonra tekrar Atatürk'le karşılaşır. Kurultayın sonunda Atatürk tarafından Türk Dil Kurumu'nun baş uzmanlığına atanır. Yine Atatürk'ün görevlendirmesiyle, yeni kurulan Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde dilbilim tarihi ve genel dilbilim dersleri verir. İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu'nda ve liselerde İngilizce okutmanlığı ve öğretmenlik yapar. Bunun yanında, yazarlarından olduğu Türk Ansiklopedisi'nin danışmanlığını ve başredaktörlüğünü üstlenir (1942-60).

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI : 340

900. YIL DÖNÜMÜ DOLAYISIYLA

KUTADGU BİLİG İNCELEMESİ

A. DİLÂÇAR

ANKARA, 1995

Atatürk'ün buyruğunda Türk Dil Devrimi çalışmalarına katılmış ve bu çalışmaları günümüze değin sürdürmüş bulunan Kurumumuz Başuzmanı ve dil bilgini

A. Dilaçar'ı

11. Eylül. 1979 gecesi yitirdik.

18. Eylül. 1979. salı günü saat 13.30'da İstanbul'da toprağa verilecektir Ailesine, üyelerimize ve bütün dilseverlere başsağlığı dileriz.

TÜRK DİL KURUMU

(Cumhuriyet: 7023)

Ermenice yazdıkları, basılmamış incelemeleri dışında Türkçe şu eserleri vardır: Azeri Türkçesi (1950), Batı Türkçesi (1953), Lehçelerin Yazılma Tarzı, Türk Dil ve Lehçelerinin Tasnifi Meselesi (1954), Devlet Dili Olarak Türkçe (1962), Wilhelm Thomsen ve Orhun Yazıtlarının Çözülüşü (1963), Türk Diline Genel Bir Bakış (1964), Türkiye'de Dil Özleşmesi (1965), Dil, Diller ve Dilcilik (1968), Kutadgu Bilig İncelemesi (1972), Anadili İlkeleri ve Türkiye Dışındaki Başlıca Uygulamalar (1978).

* Ermenice "Adı Hagop'tur!"
** A. Dilâçar, Kaya Türkay, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1982.

MGK'dan Dikkat, dikkat!

Orada Kürt, Arap, Çerkez, Rum ve Ermeni yaşamakta! Hem de dayanışarak!

MGK "tavsiye" buyurdu: Hatay 'Özel Statülü İl' kapsamına alınsın.

MGK Genel Sekreterliği'nce hazırlanan raporun "saklı nüfus ve yabancı uyruklular" başlıklı bölümünde (öz be öz müslüman Türk olmayanlar resmi kağıtlarda böyle anılıyorlar), Hatay'da 698 bin Türk, 340 bin Arap, 31 bin Kürt, 4 bin Çerkez, 14 bin Rum ve bini aşkın Ermeni asıllı vatandaş yaşadığına dikkat çekilmiş. Buna neden dikkat çekme gereği duyulmuş ki? Hele ki aralarında kavga-döğüş yokken?

İldeki memurlar arasında Arap ve Kürt kökenli PKK sempatizanları varmış. Bu nedenle, hassas görevlere atanacak personelin her türlü etnik durumunun araştırılmasını istiyor MGK. "Son yıllarda bölgeye yapılan memur atamaları ile Kürt asıllı ve ehliyetsiz kişilerin yönetime getirilmesi Arap-Kürt ittifakının gerçekleştirilmesini kolaylaştıracak bir gelişme" olarak değerlendirilmiş raporda. OHAL'den sonra şimdi de ÖSİ...

Castro, bağımsızlık ve devrimin kazanımlarından vazgeçmek istemiyor ama...

Küba büyük reformların kıskacında

Latin Amerika ve Karayipler Araştırma Merkezi'nde (CREALC) bilimsel araştırmalar yapan Janette Habel, 'Küba– Devrim Tehlikede' adlı kitabın da yazarıdır. Aşağıda okuyacağınız yazısı Le Monde Diplomatique'te yayınlandı. Arkadaşımız **Cengiz Onur**'un çevirisiyle sunuyoruz.

Fidel Castro 22 Ekim 1995 tarihinde, Birleşmiş Milletler'in kuruluşunun 50. yıldönümü dolayısıyla, 35 yıl sonra tekrar NewYork'taydı. Küba'ya uygulanmakta olan Amerikan ambargosunun kaldırılmasını talep etti. Bundan birkaç gün önce Arjantin'deki Bariloche'de yapılan İbero-amerikan zirve toplantısında da Castro aynı talepte bulunmuştu. Zirvenin ana teması, "ABD'nin Fidel Castro'ya yapacağı bir jestin, Küba'nın dünyaya biraz daha açılmasına yol açacağı"ydı. Bu yolda üllkenin ekonomik perspektifinin umut verici olduğu; ambargonun kalkması durumunda, yabancı sermayeye ve mülteci konumdaki Kübalıların parasına kapıların seve seve açılacağı öngörülüyor. 4 Eylül 1995'de kabul gören Yatırım Yasası'nın, kıtanın en liberal yasalarından biri olduğuna işaret ediliyor. Bununla birlikte, Küba'nın politik açılımları ise batı tarafından yetersiz görülmeye devam ediyor. Ülkede sosyal birlik giderek flulaşıyor ve Havana'da Kübalılar'ın hayatını yeniden çalkalayan ikinci bir devrim yaşanıyor.

5 yıldır temel ihtiyaç maddelerinin bulunmasını çok zorlaştıran kıtlıklar ve yokluklar tüm Küba toplumunu etkiledi. Kübalılar yorgun görünüyorlar ve günlük hayatın Kafkavari zorluklarından dolayı bitkin durumdalar. Ülkede, değişmeyen resmi açıklamaların aksine neredeyse her şey değişmiş durumda.

Ekonomiyi iyileştirme önlemlerinin doğurduğu toplumsal yarılmalar ve kopukluklar şimdi ortaya çıkıyor. Yabancı gözlemcilerin "çok yavaş" veya "çok sınırlı" diye eleştirdiği reformların halkın üzerindeki olumsuz etkileri muazzam boyutlarda. Ülkenin dünya ekonomisine entegrasyonu, toplumu derinden kavrayarak değiştiren bir dinamiği harekete geçirdi: Zengin ile yoksul arasındaki fark artık sokakta ayırt edilebiliyor. Agromercado'larda (1994 yazından beri kurulmasına izin verilen serbest köylü pazarları) her keseye elverişli olmayan fiyatlarla, neredeyse her şey bulunabiliyor. Yarım kilo etin fiyatı 35 peso (ortalama gelir ayda yaklaşık 180 peso). Fakat Havanalılar daha önceki gıda maddesi kıtlığına karşılık bu durumu tercih ediyorlar. Hükümet bir raporunda gıda maddesi sağlanmasındaki ve sağlık alanındaki eksikliklerin ortaya çıkardığı dertlerle ilgili olarak bilgilendirmelerde bulunuyor. Adayı 1993 yılında sarsan nevropati (sinir hastalığı) salgınındaki "eksik ve dengesiz beslenmenin merkezi rolü" ilk defa itiraf ediliyor. Rapor, 1992 yılından bu yana, 2,5 kilonun altında çocuk doğumlarının yoğunlaştığına dikkati çekiyor.

Yeni zenginler

Yeni zenginler reformlardan önce karaborsada yapılan spekülasyonlar ve ardından özellikle kırsal alanda özel girişimlerin leğalleştirilmesinden beri elde edilen kazançlarla türedi. Geçmişte kendilerine "kulaklar" diye küfür edilen özel toprak sahipleri ürünlerinin doğrudan satışı ile sermayelerini katlıyor. Kimileri kayıtdışı ekonomik sektörde de para kazanıyor (Genellikle işportacılık kastediliyor). Küçük esnaflar veya özel şahıslara ait olan evlerde kurulan 'paladares' adlı restoran sahiplerini de bu sektöre dahil edebiliriz. Vergilerin çok yüksek olmasına karşın, köylüler mallarını agromercado'ları atlatarak gizlice evlere ulaştırıyor ve böylece vergiden tasarruf ediyorlar. Restoranların denetimi için görevlendirilen müfettişler de birkaç öğün yemeğe, seve seve rüşvet ilişkisi içerisine giriyorlar...

Özel girişimlerin bu benzersiz yükselişinin bir sonucu olan eşitsizliğin fazlasıyla artışı, banka hesaplarındaki birikimlerden de netçe görülebilir: Bankada hesap sahibi olanların yüzde 3'ü bankalardaki mevduatın yaklaşık yüzde 85'ine sahiptir ve burada söz konusu olan sadece peso bazındaki hesaplardır. Buna çoraplarda saklanan dolarları da eklemek gerekir.

'Ters çevrilmiş piramit'

Sosyal dengesizliğin boyutları emekçilerin gelirlerinin dibe vurmasıyla daha da keskinleşiyor ve bu durum kuşkusuz hükümet için en büyük sorun. Toplumun yapısı hızla değişiyor. Kübalılar artık "ters çevrilmiş bir piramit"ten bahsediyor. Doktorlar, öğretmenler veya mühendisler, bir zamanlar ayrıcalıklıyken, kendilerini artık sosyal piramidin altlarında hissediyorlar. Bu gibi kamu hizmetlerine olan ilgi, daha iyi kazandıran işlerin yararına azalıyor. Örneğin muayenehane açmalarına izin verilmemesi nedeniyle, doktorların hoşnutsuzluğu giderek artıyor. Bazıları göç ediyor, bir kısmı da mesleğini ya değiştiriyor ya da gizlice icra ediyor. İşçi ve teknisyenler arasında da hoşnutsuzluklar giderek tırmanıyor. İşgücü arzındaki inişçıkışların altından nasıl kalkılacağını kimse kestiremiyor. "Her yıl ikibin memur ve teknisyen şeker üretimi merkezlerinde işe alınmakta, fakat hasadın sonunda işi bırakmaktadır. Bu dibi olmayan bir fıçıdır..."

Göründüğünden daha da sınırlı olmasına rağmen, geçtiğimiz 4 Eylül'de yürürlüğe giren yeni Yatırım Yasası bu çelişkileri şüphesiz daha da keskinleştirecek. Gerçi buna göre, yüzde 100 yabancı sermayeye sahip olan şirketlerin kurulmasına, serbest ticaret alanlarının oluşturulmasına ve yabancı ortaklar üzerinden mülteci konumdaki Kübalıların yatırım yapabilmesine olanak veriliyor. Fakat yatırım kararları öncelikle bakanlar kurulu tarafından belirlenen merkezi bir komisyonca onaylanmak zorunda ve de sağlık, eğitim ve savunma alanları bu yasanın dışında tutuluyor. Yabancı şirketlerce işe alınanlar, maaşları döviz olarak alıp ardından Peso olarak ödeyen bir devlet kuruluşunun kontrolu altında kalacaklar.

Yabancı sermayeye kapılar açılırken

Yasa tasarısı Meclis'te tartışılırken ortaya çıkan görüş ayrılıkları kamuoyuna yansıdı. Böyle bir şey ülkede ilk kez gerçekleşiyor. Tartışmanın odağındaki soru şuydu: Mülteci konumdaki Kübalılar'a verilecek yatırım izni -bu durum Başbakan Yardımcısı Carlos Lage'nin kardeşi olan milletvekili Agustin Lage'ye göre, ABD'de sermaye yapmış olan "karşı-devrimcilerin ödüllendirilmesidir"- nasıl olur da adadaki Kübalılar'a verilmez?

Şimdi ülkede küçük ve orta ölçekli şirketler için düşünülen bir yasa önerisi tartışılıyor. Verimli olmayan devlet işletmelerinin yapılarının değiştirilmesi birkaç yüzbin kişinin işini kaybetmesi anlamına gelecek ve bu durum kayıtdışı sektördeki büyüme ile dengelenemeyecek. Ek olarak, yabancı yatırımlar hala yetersiz ve bazı ekonomi kurmaylarına göre, "sadece küçük şirketlerin gelişmesi" - diğer bir deyimle Küba'ya özgü özel bir kapitalizm- "işsizliğin artışını engelleyebilir."

Çin veya Vietnam örneği mi?

Öte yandan, ülkeyi yönetmekte olan eski politik kadronun bir kesimi Çin veya Vietnam örneğini izleme düşüncesi ile cilveleşmektedirler. Diğer bir kesim ise son yıllarda uygulamaya konulan reformlarla ulaşmış oldukları başarılardan dolayı güçlenmiş durumdadırlar ve bunlar pazar ekonomisinin genel olarak uygulanmasını talep etmektedirler. Fakat bunun için herşeyden önce kendi konumlarını sağlamlaştırmaya ve meşrulaştırmaya ihtiyaçları bulunmaktadır. Bunu da eski karizması ve saygınlığı hasar almış olmasına rağmen hala Fidel Castro sunabilmektedir.

Reformlar artık rejimin kontrol edemeyeceği güçleri serbest bıraktı. Geleneksel örgütler zayıflamıştır. Parti, heterojen durumdadır, içinde her şey bulunabilir- bir sorumlunun ifadesine göre "hatta hıristiyan demokratlar" bile. Sendikalar işsizliğin acımasız tırmanışından dolayı kendi rollerini yeniden belirlemeye çalışmaktadırlar. Devrimi Koruma Komiteleri (CDR) militanların azlığından dolayı gözcülük görevini yerine getirememektedirler. Küba Kadınlar Birliği (FMC) derin bir kriz içindedir. Gençliğin büyük bir kesiminin sonuçta politika ile ilgisi yoktur. Sadece üretime katılan silahlı kuvvetler sağlam ve homojen görünmektedir. Raul Castro'nun önderliği altında bulunan silahlı kuvvetler

Politik sistem yeni realitelere uymuyor

Ekonomide tüm bu radikal reformlar hayata geçerken; Havana, ABD'nin, Amerikan Devletleri Örgütü (OAS)'nün ve Avrupa Birliği'nin politik sistemde kurumsal değişimler isteyen çağrılarını ve önerilerini görmezden geliyor.

ABD'li yazar Gillian Gunn şu saptamayı yapıyor: "Ekonomik reformlar iktidarın toplum içinde giderek çözülmesine yol açmaktadır." Politik sistemin yeni realitelere ne kadar az uyduğu gittikçe daha fazla ortaya çıkmaktadır."

Hem "reel sosyalizmin" köhne yapısından çıkmak, hem de Latin Amerika'daki vahşi kapitalizmin kör kayaları arasında ilerlemeye çalışan geminin dümenini doğru tutturabilmek aynı anda mümkün olabilir mi? İktisatçı Julio Carranza ve Pedro Monreal "iki sonuca ulaştık" diyorlar. "Dünya sosyalizminin deneyimleri Küba'nın problemlerini çözmüyor. Latin Amerika'da hakim sistemler için de bu böyledir. Bu yüzden yeni bir kurgu aramamızın gerekli olduğu inancına vardık. Bunu başarıp başaramayacağımızı bilmiyoruz. Ama bu, mücadeleye değer."

Carranza ve Monreal bir yandan bürokratik merkeziyetçi planlamanın iflasıyla ortaya çıkan hasarları eleştiriyorlar, diğer yandan da pazarın daha fazla rol aldığı bir sistem çerçevesinde devletin rolünü yeniden tanımlamaya çabalıyorlar. "Devlet, üretim araçlarının bir kısmına sahip olmalı ve bu mülkiyeti yabancı veya yerli özel ortaklarla bölüşebilmelidir. Kambiyo işlemleri, para ve vergi politikaları gibi manivelalarla ekonomiyi yönlendirmelidir... Eğitim ve sağlık alanını özelleştirmemelidir. Ve devlet mutlaka yabancı sermayeye karşı ulusal çıkarları koruyan araçları elinde bulundurmalıdır." İki uzmana göre, bu strateji için gerekli olan şey, kurumların reel olarak demokratikleştirilmesidir. Böylece halk tekrar motive edilebilir ve kaybolan toplumsal konsensüs yeniden oluşturulabilir.

Ülkedeki ekonomik zorluklar 1 Mayıslar'ın kitlesel kutlanmasını engelleyemiyor. Fidel 1 Mayıs törenlerinden birinde (solda). Ekonomik reformlar sonrası özel girişimin en yaygın türü haline gelen seyyar satıcılık kayıtdışı sektörün önemli ayağını oluşturuyor (üstte).

ekonomik reform güçlerinin de en başında bulunmaktadırlar.

Bir kabus senaryosu

ABD ile sürekli olarak sorunlu ve değişen düzeyde ilişkilere sahip olan Küba olağanüstü gerilimli ve karmaşık bir uluslararası ortam içinde muazzam bir dönüşüm yaşamaktadır. Washington'daki ABD Temsilciler Meclisi'nde Burton-Helms yasasının 130'a karşı 294 oy ile kabül edilmesi (Avrupa ve Latin Amerika'dan gelen ikazlara rağmen bu 3'te 2 bir çoğunluktu) de bu durumu iyileştirmeye yetmemektedir. Washington Post'daki bir başyazının da vurguladığı gibi, bu yeni yasa "Küba halkının sefaletini daha da derinleştirecek ve bir Küba-Amerikan ve belki de bir Amerikan müdahalesini doğurabilecek bir huzursuzluk ve şiddet ortamının gelişme olasılığını artıracaktır. Yani gündemde böyle bir kâbus senaryosu bulunmaktadır."

Bu yasanın değiştirilmiş bir taslağı Ekim ayı sonunda senatodan geçerek demokrat senatörlerin engelleme taktiğini geçici olarak boşa çıkarmıştı. Değiştirilmiş bu yasa önerisinin Temsilciler Meclisi tarafından tekrar onaylanması gerekmektedir. Dışişleri Bakanı Warren Christopher yasanın kongre tarafından kabul edilmesi durumunda Başkan Clinton tarafından veto edileceği yolunda tehdit etmiştir. Fakat bu tehdit ancak temsilcilerin üçte-iki oy çoğunluğunun sağlanamaması durumunda etkilidir.

Küba'yı boğma politikası

Böylesi bir tırmanış ve kabus nasıl açıklanabilir? İki taktik karşı karşıya durmaktadır: Küba'yı 'boğma' politikasından yana olanlar Cumhuriyetçilerin ve muhafazakâr Demokratların etrafında toplanmakta ve 1959'dan sonra mülksüzleştirilen Kübalı büyük toprak sahipleri tarafından desteklenmektedirler. Bunların hedefi Fidel Castro'yu devirmektir. Küba ile olan ticareti teşvik etmek isteyen bir Cumhuriyetçi vakfın başkanı olan Gary Jarmin'in ifadesine göre, Burton-Helms yasa taslağı eski bir şeker baronu olan Nicolas Gutierrez ve Bacardi ailesinin yardımı ile kaleme alınmıştır. Hatta Bacardi ailesi Pernod-Ricard'ın Havana Club romunu pazarlamasını bile hoş karşılamamaktadır.

Küba'nın kuyusunu içeriden kazmak

Burton-Helms-Bill taraftarlarının aksine Inter-American Dialogue ise 1992 yılında kabul edilen Torricelli yasasındaki Trakc Two'nun uygulanmasını tavsiye etmektedir; yani bu yasanın birinci bölümünde formüle edilen ambargoyu "tamamlayan" ikinci bölümünün devreye girmesini istemektedir. Böylece Meksika körfezinde çok riskli olacak açık bir çatışmaya yol açmadan Küba'daki rejimin kuyusunu içeriden kazmayı hedefleyen bir değiş-tokuşu ve ilişkiyi teşvik etmektedirler. Beyaz Saray'ın Küba ilişkilerinden sorumlu olan özel danışmanı Nuccio da Toricelli yasasının bu noktasından yanadır. Amerikan haber ajanslarının ve devletten bağımsız örgütlerin Küba'da daha fazla boy göstermesinden yana olan Nuccio, akademik ve kültürel ilişkilerin ve bu arada ABD'de yaşayan Kübalılar'ın Küba'daki yakınlarına para göndermelerinin kolaylaştırılmasını ve teşvik edilmelerini tavsiye etmektedir. 6 Ekim 1995'de ambargoyu sıkılaştıracağını tekrar ifade eden başka Bill Clinton tarafından da bu politika onaylanmıştır. Ancak bu öneriler Küba Millet Meclisi Başkanı Ricardo Alarcon tarafından reddedilmiştir.

Mart 1995 tarihinde açıklanan bir rapora göre, Pentagon'da bölgede ciddi sonuçlar yaratabilecek bir krizden kaçınmak için Küba ile ve hatta Fidel Castro ile de ilişkilerin liberalleştirilmesini istemekte ve bu yaklaşımın ABD'nin çıkarlarına daha iyi hizmet edeceğini savunmaktadır. Bu arada Pentagon bir "sürgün hükümetinin" oluşturulmasına da olumlu bakmamaktadır. Bu ise 1992 yılı Nisan ayında Clinton'un seçim kampanyasını 275.000 dolar ile destekleyen ve Miami'li Küba'lıların önderi olan Jorge Mâs Canosa'nın hedefidir. Küba tarafından bir "yabancı güç" olarak görülen böyle bir hükümet bir iç savaşı başlatabilir ve böylece istikrar talepleri ve yarıküre için varolan savunma doktrini ile bağdaşmayan "bir Amerikan müdahalesini provoke edebilir."

ABD'li patronların Castro merakı

Amerikan iş dünyası bu durumun gerisinde kalmamaktadır. İletişim devi Time-Warner'in korunması altında hiç te küçük olmayan General Motors, Hyatt Hotels, Sears, Harley Davidson gibi yaklaşık 50 kadar Amerikan şirketi, BM'in kuruluşunun 50. yıldönümü kutlamaları dolayısı ile New York'da bulunmuş ve David Rockefeller'in misafiri olan Fidel Castro'yu görebilmek için Ekim ayında Havana'ya gelmişlerdir.

Aslında ABD'nin yeni taktiği Ekim 1994 ve Mayıs 1995 tarihlerinde imzalanan göçmen sözleşmeleri sırasında uygulamaya başlanmış bulunmaktadır. Avrupa Birliği ve Latin Amerika'daki hükümetlerin çoğunluğu tarafından uzun zamandan beri istenen bu durum şimdi artık eski Kolombiya devlet başkanı ve şimdiki Amerikan Devletler Örgütü (OAS) Genel Sekreteri Cesar Gaviria tarafından da desteklenmektedir. Arabuluculuk faaliyetleri az değildir. ABD'nin eski başkanlarından Jimmy Carter bu duruma uygun çabalar harcamakta, girişimlerde bulunmaktadır. Havana'nın temas içinde olduğu Miami'deki Kübalı sürgün mültecilerin ılımlı temsilcileri de Carter'ın bu çalışmalarını desteklemektedirler.

Katolik Kilisesi de devrede

Bu arada Vatikan da çok aktif görünmektedir. Küba kilisesi ve Kuzey Amerika Piskoposlar Konferansı, Fidel Castro ile diyalogun geliştirilmesini uygun görmektedir ve Papa'nın Havana'ya ziyareti tekrar gündeme alınmıştır. Bu arada Vatikan ile Küba arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması da dikket çekmektedir. Papa II. Johannes Paul amborgonun kaldırılması için tavır almıştır ve yeni kardinal Ortega'nın Miami'yi ziyareti sırasında söylemiş olduğu ılımlı sözler Castro-karşıtlarının öfkesini doğurmuştur. Papa'nın stratejisi Küba kilisesini tarihinde ilk defa olarak merkezi bir rol oynamaya, kendisinin ve katolikliğin kıtadaki etkisini güçlendirmeye yardımcı olacağa benzemektedir. (Bu durum belki de II. Johannes Paul'dan boşalacak yerini 3. dünyadan gelen bir kardinal tarafından doldurulmasına da bir hazırlıktır...)

Öte yandan Avrupa Birliği, Havana ile yapılması düşünülen bir işbirliği anlaşması ile meşguldür. Fransa-İspanya-İtalya'dan oluşan bir troyka'nın ön anlaşmalar için Küba'ya gitmesi düşünülürken, Washington ise bu girişime şüphe ile bakmaktadır...

Küba-ABD ilişkilerinde bir normalleşmenin olup olamayacağı sorusunun yanıtı bu önümüzdeki iki yıl içinde ortaya çıkacaktır. 1996'da ABD'de yapılacak olan başkanlık seçimlerini bir cumhuriyetçinin kazanması durumu değiştirecektir. Ancak ne olursa olsun Küba önemli değişikliklere gebedir ve rejimin demokratikleşmesi sorunu gündemdedir. Fakat Havana'daki politik senaryo hala belirsizdir. Hangi kurumsal değişiklikler, ne tür bir çoğulculuk sorularının yanıtları ve Fidel Castro'nun konumunun ne olacağı henüz açık değildir. Şu sıralarda halen Havana'da iktidarı ellerinde tutmaya devam eden Castro e arkadaşları Küba'nın bağımsızlığı ve1959 devrimiyle elde edilen sosyal kazanımları korumaya kararlı görünmektedirler ve ancak bu çerçevede bazı 'reform adımları' atmak üzere bir çeşit 'milli birlik' veya 'geçiş hükümeti' formüllerinin düşünülebileeğinin işaretlerini vermektedirler. Ayrıca bu gibi formüller üzerinde düşünülmesi için 1995 yılında devreye giren ekonomik iyileşmenin devam etmesi bir önkoşul olarak ortaya konmaktadır.

Tartışma ve eleştiri özgürlüğü genişledi

Aydınların düşünelerini ifade etme ve tartışma arayışı, geçmişte düşünülemeyecek olan bir gelişmeyi başlatmış bulunmaktadır. Artık herşeyi köklü bir şekilde sorgulayan ve eleştiren dergiler, yayınlar çıkmaktadır. En çok dikkati çeken Temas dergisi, 1990 yılına kadar resmi karaktere sahip olan tarihi "ortodoks" yazıların bir bilançosunu ortaya koymaktadır. Amerikan Araştırma Merkezi (CEA) kısa bir süre önce "Küba'daki demokrasi" üzerine bir kitap çıkarmıştır. Bu kitapta siyasal bilimci Haraldo Dilla oldukça eleştirel bir üslupla politik ilişkilerin çoğulcu bir anlayışla yeniden düzenlenmesini talep etmektedir. Acuario adlı diğer bir dergi de, hükümetten bağımsız olan bir örgüt (Felix Varela Merkezi) tarafından çıkarılmaktadır.

Kilise ve geçiş sürecinde belirleyici bir rol almak isteyen kilisenin adayı Jaime Ortega bir çok yayın çıkarmaktadır. Havana'daki piskoposluğun resmi organı olan Palabra Nueva'nın yanında, medenî ve dinî eğitim için Pinar del Rio'da bulunan Katolik bir merkezin yayıma soktuğu Vitral dergisi rejim hakkında çok eleştirel bazı makaleleri içermektedir. "Adalet ve Barış" adlı bir dinsel komisyon kısa bir süre önce "toplumun ekonomik, sosyal ve politik problemleri" üzerine görüşler ortaya atmasıyla dikkat çekti.

Gençliğin politikaya ilgisizliğinden endişe duyulmakta ve dolayısıyla eğitim sistemi sorgulanmakta ve "devrimci ahlaka" yeni bir anlam vermek amacıyla yapılan tartışmalar meclis kürsülerinde bile yapılmaktadır.

‘Katliamın psikolojik ortamı devlet

Ne ilginç bir ülke değil mi? Baktım cezaevlerindekiler ayakta duruyor, dışardakiler pek duramıyor. Yapacak çok iş var. Ümraniye cezaevinden yeni tahliye olan Avukat Eşber Yağmurdereli ile olanları ve yapılacakları konuşuyoruz. Eşber yakın gelecekten de umutlu. (Sezai SARIOĞLU)

Sıcak ve güncel olduğundan Ümraniye'den başlayalım. Ümraniye Cezaevi'ne ait de bir tarih oluştu. Kamu, devletli medyanın da marifetiyle çarpıtılarak "bilgilendiriliyor" ve sonunda bir yanılsama yaratılıyor.

– Ümraniye cezaevi "çağdaş bir cezaevi" diye törenlerle, kokteyllerle açıldı. Bir anlamda fabrika açar gibi halkın hizmetine sundular. Burası diğerlerinden farklı olarak DGM'de yargılanan hükümlülerin infaz yeri olarak düşünüldü. Resmi literatürde buranın adı "terör cezaevi" olduğundan, buna uygun bir statü yerleştirmeye çabaladılar. Devlet statüyü oturtma, hükümlüler statüye karşı çıkma çabaları içindeyken kasım başında Ümraniye Cezaevi'ne gittim.

Durum şuydu: Özellikle ziyaret koşulları son derece olumsuz.. Terör yasasına göre açık görüş diye bir şey yok. İddiaya göre kadın ziyaretçiler bile jandarma tarafından aranıyor. Aramalar, ayakkabılar, üstleri başları çıkarılmak suretiyle yapılıyor. Bu tabii bir rahatsızlık yaratıyor. İkincisi, aynı davadan yargılanan insanlar farklı koğuşlarda tutuluyorlar ve koğuşlar arasında en küçük bir iletişim yok. İnsanların birbirleriyle tek karşılaşma noktaları avukat görüşleri. Üçüncüsü ve daha olumsuz olanı, cezaevindeki tutsaklarla cezaevi idaresi arasında bir iletişim, diyalog yok. Bu özellikle engellenmiş vaziyette. Bir dilekçe veriyorsunuz, "sorunlarımız var şunları konuşalım" diyorsunuz muhatap bulamıyorsunuz.

Devlet hem çok var, ama hem de yok gibi duruyor...

–Evet. Devlet, operasyonun yapılabilmesi için gerekli psikolojik şartları hazırlamıştı. İlk olay, 13 Aralık Çarşamba günü gerçekleşti; GB'ye giriş televizyonlardan naklen veriliyordu. Ziyaret günüydü ve ziyaret yaptırılmadı. Hükümlüler müdürle görüşmek istediler; talepleri reddedildi. Ana maltada, "Müdür istiyoruz" sloganları atıldı ve bekleme durumuna girildi. Cevap olarak ilk jandarma saldırısı geldi. Saldırı püskürtüldüğünde saat 15.00 gibiydi. Saat 18.00 civarında ikinci saldırı geldi, bu da püskürtüldü. Üçüncü saldırı, saat 21.00 civarında gerçekleştirildi, bu saldırıya çevik kuvvet de katıldı. Burada söylemem gereken şey cezaevlerinde bu tür güvenlik gücünün kullanılmasının yasal olarak mümkün olmadığıdır.

Bu, 12 eylül sonrasında, sivil polislerin işkence için "tutuklu almaya" cezaevine girdiği, hatta itirafçıların operasyonlara katıldığı günleri anımsatıyor.

– Çevik kuvvet de püskürtüldü. Dördüncü bir saldırıya karşı koğuştaki dolaplardan bir barikat oluşturuldu. Onu aşabilmek için gözyaşartıcı bomba kullanıldı. Suyu, elektriği kestiler, kaloriferler söndürüldü. Deneylerimizden gözyaşartıcı bombaya karşı ve etkili şeyin ıslak havluları ıslatıp yüze sarmak olduğunu biliyorduk. Ancak bu yoktu. Kapalı alanlarda bulunduğumuzdan son saldırı devlet açısından etkin oldu. İnsanlar bitkin durumdaydı. Çünkü soluk alamıyor, etrafınızı göremiyordunuz. Maske kullanmalarına karşın jandarma ve polislerden de hastaneye kaldırılanlar oldu. Saat 24.00'ten sonra gerçekleştirdikleri saldırıda barikatları aştılar. Bazı arkadaşlar koğuş içerisine çekilerek yine barikatlar kurarak kendilerini korudular. Ama o an için koşullar gereği bir imkanı bulamayan, özellikle PKK davası tutsakları saldırıya açık hale geldi ve şu tabloyla karşılaştık. Bitkin hale gelen insanları tek tek alıp kolunu bacağını kırıp bir kenara koyuyorlardı. Böylece yüzlerce yaralı oluştu. Bu seçim öncesine rastladığı için, saldırganlara "dikkat edin ölüm olayı olmasın" diye tembih ediliyordu. Yüze yakın insan yaralandı. Diğer bir yüz kişi de – zaten toplam iki yüz otuz kişi– barikatların arkasında saldırıları göğüslediklerı için sabaha kadar direnişe devam ettiler. Ve bu bekleyiş cuma günü saat 17.00'ye kadar devam etti. İHD, ÇHD temsilcilerinin araya girmesiyle bir mutabakata varıldı. Mutabakat sonrasında barikatlar kaldırıldı ve benim bulunduğum C–1 koğuşuna direnen mahkumlar getirildi. (Daha sonra saldırıda ölümlerin meydana geldiği koğuş burası.) Gece saat 23.00'te olaylar nedeniyle gecikmeli tahliye oldum.

Eylül sonrasına göre görülmeyen mekanizmalar devrede gibi.

– Birinci durum şu; 25 Eylül'de uzun süreli açlık grevlerinden sonra uzlaşmaya varılmıştı ve bunun Ümraniye'yi de kapsaması gerekirdi. Bu haklardan hiçbiri tanınmış değil, çünkü farklı bir statü yerleştirmeye çalışıyorlar. Bir şeyler tutarsa diğerlerini de buraya emsal alacaklar...

İkinci durum ise şu: 12 Eylül'den bu yana verilen mücadelelerden elde edilmiş haklardan geriye dönüş mümkün değil.Devlet başka tarzda kuşatma çabasında. Bunların başında ise dışarıyla ilişkiyi kesme geliyor. Ziyaretçilerle, birbirleriyle ilişki ve yayın alışverişini kesmek; yalıtma ve bunaltma, tepki olduğunda ise kafa kırma politikası. Yani bir karşı çıkışı zorunlu hale getirecek psikolojik koşulları önceden hazırlayan çok daha ince politika.

Sen bir kampanya sonucunda dışarıya çıktın... Ama...

– Tahliye olduğumda yaralılar hücreden hastaneye kaldırılmamıştı. Birkaç gün sonra avukat olarak ziyaretlerine gittiğimde, gerginliğin sürdüğü, hiçbir sorunun çözülmediği ve daha büyük bir patlamanın beklendiği söyleniyordu. Provokasyona gelmemek için mümkün olduğu kadar olayları tırmandırmamaya çalıştıklarını ifade ediyorlardı. Ama olayların gelişmesi, boylarını aşan bir nedenle olayların tırmandırıldığını ve katliamla sonuçlanacak bir noktaya getirildiğini gösteriyor. Olayların öncesinde birtakım medya cezaevlerinin terörist yuvası olduğunu söyleyerek saldırı için psikolojik ortam hazırladı. Başarılı da oldular. Ayrıca İstanbul Emniyet Müdürü; "cezaevlerini karıştıran on–onbeş kişi var. Bunlar bertaraf edildiğinde cezaevleri sükun bulacaktır" diye açıklama yaptı. Arkadaşların ifadelerine göre saldırı başlamadan önce cezaevi temsilcisinin resmi dağıtılmış. Resmi dağıtılan Cafer Sadık Eroğlu'nu öldü diye bırakmışlar. Ayrıca kendi anlatımlarıyla saldırı sadece birkaç dakika sürmüş. Adli Tıp raporlarından da anlaşılıyor, ölülerin bedenlerinde büyük darp izleri yok. Kafatasları ve gırtlakları demir çubuklarla parçalanmış. Öldürmek için gelmişler.

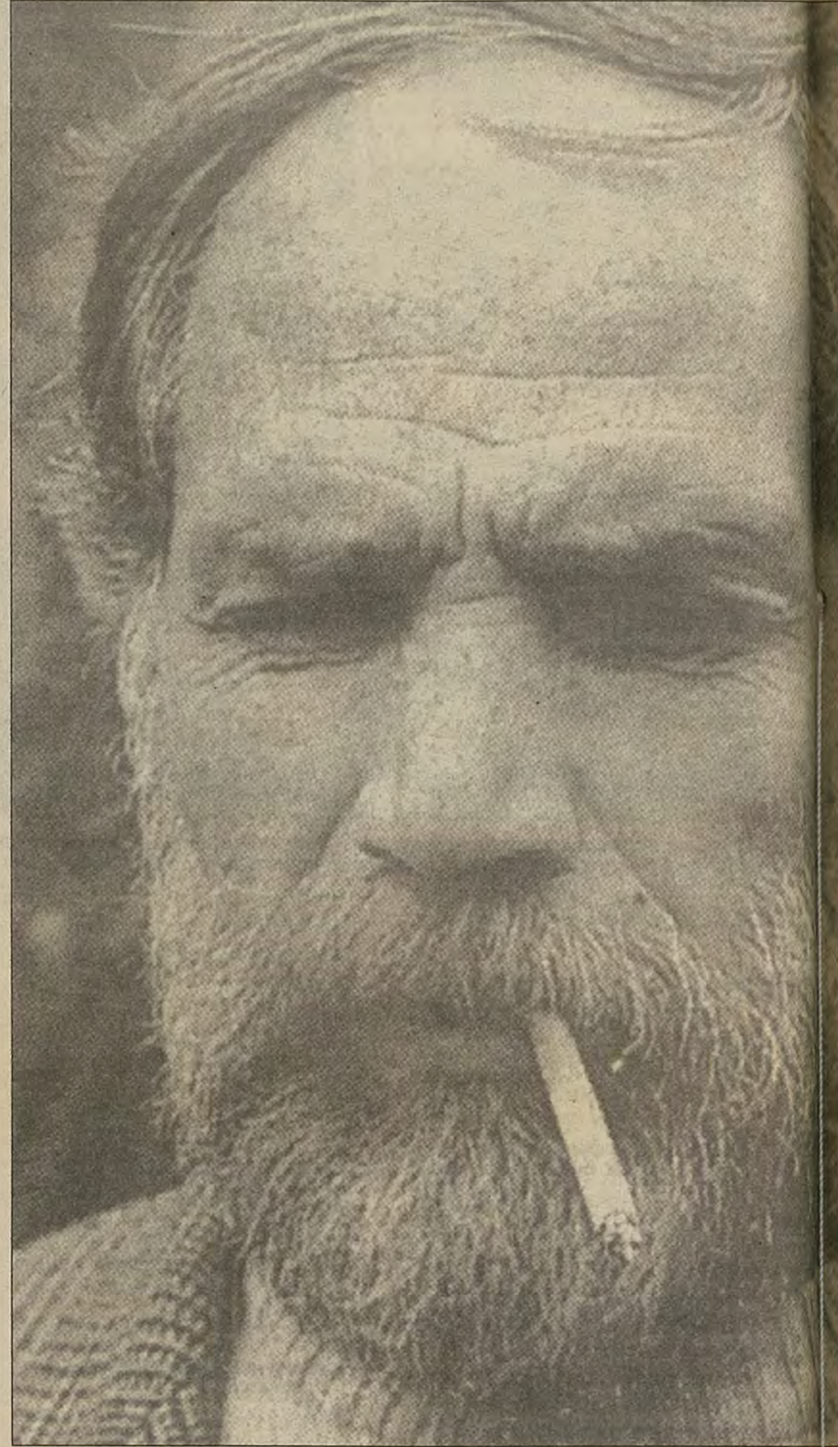
Ya kamuoyu duyarsızlığı. Dahası alkış törenleri...

– Hatırlarsanız intifada sırasında bir Filistinlinin kolunun İsrail askerleri tarafından kırılmasına bütün dünya ve Türkiye kamuoyu tepki göstermişti. Bu olaylar çok daha feci ve yoğun, ama kamuoyu duyarsız. Bunu söyledikten sonra artık siyasetin alanına geçiyoruz. Kamuoyu tek tek insanlardan oluşuyor, ama onları motive edecek belli bir örgütlü güce ihtiyaç var. Türkiye'de bu olaylara teşhisini koyan, ne anlama geldiğini ifade eden bir örgüt olmadığı için derneklerin, tek tek insanların boyutunu aşamıyor, kamuoyu yanlış bilgilendiriliyor, yönlendiriliyor. Basın hala olaylar için "isyan" sözcüğünü kullanıyor. Olayların ilk günü medyalar cezaevindeki tüneli saklamak için isyan edildiğini, müdahalenin gerekli olduğunu yazdılar, söylediler. Böyle bir şeyin olmadı-

ğı anlaşılıy
tamamen k
bir saldırıdı

**GB sürec
bir paradol**

– Açık bi
ye'nin GB'
lişmenin b
gelişmeye d
pılanması
yaşanabiliy
Avrupa ile
içinde, öbü
muhalefeti
devletin ter
Devlet bakı
luk, ülkede
bir siyasi k
Devlet bu i
olayda göst
bir taraftan
girme çaba
tanıdığı e
kimliğini
sorununun
mevcut dur
ları bir dur
bloke etm

Eşber'e hala pasaport verilmiyor

'Bu hükümet/ Pir Sultan'a pasaport vermiyor,/ Onu anladık.
Yunus Emre'ye de/ Basın kartı vermiyor,/ Onu da anladık.
Ama bu hükümet/ Ferman çıkarmış/ Karacaoğlan'ı/ Otobüse

Sivil cezaevlerinin Fizan'ı

Sinop Cezaevi'ne ilişkin daha önce pek çok kitaplar okumuştum. Refi Cevat Ulunay'ın Sayılı Fırtınalar'ını anımsıyorum. Yakup Cemil'ler itilafçılar, muhalifler ve benzeri birçok insan gelmiş geçmiş buradan. Samsun'da avukatlık yaparken de bir grupla gezmiştik. Af sonrasıydı az insan vardı. Karadağ'ın altındaki hücreleri ve yukarıda kaldığım hücreleri misafir olarak gezmiştim, ama burada yatacağım hiç aklımdan geçmemişti.

Sinop cezaevi coğrafi anlamda da uzak bir bölgede olduğu için nostaljik hatırlatmaların dışında Türkiye'nin siyasi gündemine giren bir cezaevi değil. Kendine özgü çok özel bir yaşam tarzı var. Çünkü ikibin beşyüz yıllık kale, pek bir şey değişmemiş. Sadece ampul, musluk, plastik tabaklar girmiş, kaşıklar hiç değişmemiş..

Dramatik üstünlükleri olan bir cezaevi. Ben orada karışık duygular yaşadım. Bir yandan tarihi, bir yandan günceli, bin yandan da yalnızlığı yaşamak ve yalnızlığın içinde de bir şeyler üretmek benim için gerçekten çok hoş bir ortamdı. Orayı her zaman anılarımda çok iyi hatırlıyorum. Bende çok özel ve hoş bir yeri var...

Orada çok ilginç bir idam olayına tanık oldum. Şahabettin Ovalı hakkında kesinleşmiş bir idam kararı vardı. İdama gerekçe olan yargılamayla bağlantılı olarak ikinci bir yargılaması sürüyordu. 11 Haziran1982'de duruşmaya çıktı, o gece idam edildi. O zaman Danışma Meclisi vardı. Ve dışarıda herhangi bir olay olduğunda Meclis'teki dosyalardan birini rastgele çekiyorlar, Kenan Evren onaylayınca infaz ediliyordu. Yüzlerce dosya içinden o gün onunki denk geldi. Hem hukuki, hem de siyasi bakımdan son derece ilginç bir olaydır. Başka ülkede olsaydı neler olmazdı.

Sinop'ta idamlıklar toplandığı için bu işi profesyonel yapan cellatlar vardı. O gün birini çağırdılar idamı gerçekleştirdi.

Söylendiğine göre cezaevinde kalmış ve hatta Şahabettin ile yemek ortaklığı yapmış birinin cellatlığını yaptığı söylenir.

12 Haziran'da asılıyor. 11 Haziran'daki duruşma 15 Eylül'e atılmış. 15 Eylül tarihli tutanakta şöyle yazıyor: Sinop Cezaevi'nde herhangi bir şekilde öldüğü için işbu davanın ölüm sebebiyle düşürülmesine. Eceliyle ölmüş gibi zabıt tutulmuş. İdama benim yanımdan gitti. Davası devam ettiğinden, idamın ertelenmesi için dilekçe yazıyordum. Giderken geldi parmaklarımızı demirparmaklıklardan temas ettirdik. Bana; "Hocam beni sen de kurtaramadın" dedi ve idama giderken çakmağını armağan etti.

...ve medya tarafından hazırlanmıştı'

olarak sosyal demokrasiye imkan tanıyan bir gücü olmadığı için geriye tek terör kalıyor.

Görmez olmanın bir zorluğu var. Hele de cezaevinde olunca...

- Bu başından itibaren hayata adaptasyon sorunu. Bunu aştığınızda her türlü gelişme karşısında alışkanlığınızı, yeteneğinizi, kazanımlarınızı kullanıyorsunuz. Böylece o ortama uygun davranma imkanına kavuşmuş oluyorsunuz. Cezaevlerindeki dar alanlardaki karış kırış itiş kakışlarda mücadelelerde arkadaşlarım beni korumak için de fazladan bir mesai sarfettiler. Bu ayırımı devlet yapmadı, ama bu farklılığın gerektiği özeni arkadaşlarım gösteriyorlardı.

Kamuoyu cezaevlerini unutmuş gibi. Muhaliflerde bile bir duyarsızlık var. Bu hafızasızlık ve kanıksama gibi tınlıyor...

– Ben '78 başlarında cezaevine girdim. O zaman cezaevlerinde adli mahkumlarla siyasiler arasında bir ayırım yoktu. Aynı cazaevlerine koyuluyorlardı. '80'e gelinceye kadar o hareketlilik içinde ben de yer aldım. O zaman cezaevi koşulları gerçekten daha da kötüydü. Biz siyasiler adlilerin arasına karıştığımızda ister istemez öncülüğü yapmak zorunda kaldık. Böylece her yerde karşı saldırının da ilk hedefi oldum ve birkaç kez ölümden kurtuldum.

Trabzon cezaevine '79 Mart sonlarında Samsun'dan sürgün edildim. Zaten '79 yılında Samsun, Trabzon, Amasya, Adıyaman ve Mardin olmak üzere beş cezaevi değiştirdim. Trabzon'da yerli yabancı ayırımı vardı. KTÜ'den öğrenciler vardı. Tecrit durumdaydık. İdare yerlileri bize karşı, bunlar hak talep ediyorlar, dengeleri bozuyorlar diye kışkırtıyordu. Saldırıları bertaraf ettik. İstanbul'dan bir lumpen grubu geldi. İçlerinde Edirne'de üç devrimciyi öldüren Arif Önemli de vardı. Silahlıydılar. Aramalarda üç–beş silah bulunuyordu, ama geri veriyorlardı onlara. Bu şartlarda birkaç saldırıya uğradık. Bir gün iki arkadaşımız tahliye oldu, gelenek olduğu üzere onları kapı altına kadar götürdüğümüzde faşistlerin koğuşunun önünden geçerken çapraz ateş altında kaldık. Herkes koğuşa kaçıştı. Ben en arkada olmama rağmen kaçış sırasında en ön gibi bir noktaya geldim. Bir metre önümden ateş ediyorlardı. Ahmet adında tahliyesine otuz altı gün kalmış Malatyalı genç biri ben yere düşünce üstüme kapaklandı. Kafasından vurulduğunu hissettim. Kan yüzüme, üstüme aktı. Benim üstümde beni korurken öldü. Cinayeti işleyen Emirali Karahan isimli bir lumpen haplanmış biriydi, faşistlerin içinde kalıyordu. Akradaşımızın cenazesini kapı altına götürürken de askerlerden sopa yedik.

Çok eşitsiz bir durum. Devlet dışında da güçler var ortada...

– Farklı cephelerden de ateş altındaydık. Devrimcilere karşı kışkırtmalar vardı. Muhatabımız zadece devlet değildi. Siviller ya faşistler ya idare tarafından kışkırtılıyordu. Bu nedenle devletin gözünde ortalığı karıştıran kişi durumuna gelmiştim. Adalet Bakanlığı hakkımda cezaevlerine şöyle bir yazı göndermişti: "Bu kişiyi diğer mahkumlarla tamas ettirmeyeceksiniz, ayrı hücrelerde tutacaksınız." Bu benim 12 Eylül'den sonra, 2,5 yılı Sinop'ta olmak üzere yedi yıl hücrelerde kalmama yol açtı. Ancak1987 Eylülü'nde Bursa cezaevinde arkadaşlarla bir araya geldim. Aradan tam yedi yıl geçmiş ve tarih değişmişti. Gazete okuyamıyor, radyo dinleyemiyor, dünyayı takip edemiyordum. Bu şartlarda yedi yıl geçirdim.

12 Eylül'ü Diyarbakır cezaevinde karşıladım. Eylül ile beraber cezaevleri devletin tek terör hedefi haline geldi. Devrimciler bu saldırıları gerçekten ölüm oruçlarıyla, direnişlerle, kendilerini yakarak göğüslediler. Bu ayrı bir tarih... Ama 80–85 arasında tarih böyle yazıldı ve Türkiye solunun prestijini neredeyse cezaevlerinde direnen insanlar kurtardı. Giderek buradan başlayan bu direnç buradan topluma da yayıldı. '87'lerden sonra üniversitelerde hareketlenme başladı ve daha sonra işçi hareketleri gelişti. Yani cezaevleri merkez durumdayken mücadelenin bileşeni durumuna geldi.

Özel bir tecrit. Süreci aşmak olağanüstü bir serüven olmalı.

– Avantajlarım vardı, iyi bir eğitimden geçtim. Liseyi kolejde bitirdim. Hukuk Fakültesi'ne Türkiye üçüncüsü olarak1964'te girdim. Bir iç hesaplaşma ile sosyalizmi seçtim. 27 Mayıs'ı ordu ile birlikte yapmış gençliğin devletçi–kemalist yanı çok güçlüydü. Sosyalizmi

tanıyıp özümlemeye çalışırken çok güçlü muhasebeler yaptım ve bu yıllarca sürdü. Acaba yanılıyor muyum, gerçek bu mu diye soruyordum. İç hesaplaşmamı tamamladım ve kendi kimliğimi oluşturduktan sonra mücadelemi bunun üzerine oturttum. Öğrenci hareketleri içinde bulundum. Hüseyin Cevahir çok yakın arkadaşımdı. 12 Mart'ta ölen şair Arkadaş Z. Özger ile ortak yaşanmışlıklarım oldu. Daha sonra bir avukat olarak, bir devrimci olarak Karadeniz'de halkla içiçe olduğum zamanlarda da büyük tecrübeler edindim. 78'de cazaevine girdiğim zaman sadece sahip olduğum kimliği geliştirmek gibi bir amacım vardı. Hücrede tek problemim bu yalnızlığımı değerlendirmekti. Onun için yazmayı denedim. Önce yazıyı icat etmem gerekiyordu. İlkokulu bitirdikten sonra görme duyumu kaybettiğimden yazmayı biliyordum. On parmak daktilo kullandığım için hiç ihtiyaç duymamıştım. Satırlar karışmasın diye kağıtları katlıyor, satır genişliğinde katları aça aça mektuplar, oyunlar, öyküler yazıyordum. Böylece o yedi yılı verimli geçirmeyi denedim. Bütün bunları yaparken bir birikime yaslanıyordum, bu birikim bir dirence dönüşüp ayakta kalmamı ve süreci sağlam biçimde aşmamı sağladı. Ama bu birikime sahip olmayanlar özellikle yetmişli yıllarda bilimi sadece kendi örgütlerinin yazdığı bildirilerden öğrenenler bu dönemi pek kolay atlatamadılar. Bu bir suçlama değil, mukayese anlamında söylüyorum. Ben cezaevine geldiğimde otuz üç yaşındaydım. O nedenle, dıştan gelen devlet baskılarının şiddetinin içimde kişiliğime yönelik bir tahribat yapması sözkonusu olamazdı.

Müziğin, şiirin ya da sanatın etkisi neydi o günlerde?

Belleğimde pek çok şiir var, ama ben şair değilim. Hücrede Türkçe, İngilizce bunları tekrarlar, hatırlamaya çalışırdım. Hatta şöyle düşünürdüm; keşke daha fazla şiir/şarkı ezberimde olsaydı. Robert Forest'in bir şiirini hatırlıyorum. Sana birini hemen okuyayım:

"Diksi'de ta güneyde bir yol/ Asmışlar karabiberimi dört yol ağzına bir ağaca/ Diksi'de ta güneyde bir yol/ Yaralı vücudu havada/ Soruyorum beyaz İsa'dan söyle ne fayda var doğada/ Diksi'de ta güneyde bir yol/ Sevda çırılçıplık bir gövdedir budaklı çıplak bir ağaçta".

Bu, bir zenci şairin, linç edilip yakılarak ağaca asılmış sevgilisinin cesedi karşısında söylediği bir şiir.

Nâzım, şiirlerini hatırladığım şairdir. Atilla İlhan'ı severim... Benim gizli şairlerim vardır; Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya gibi. Hatta çok gizli bir şairim daha var; İlhan Berk ama şiirlerini ezberlemek mümkün değil tabi... Cemal Süreya'nın Üvercinka'sını, Göçebe'sini ezbere biliyorum...

Ya müzik...

Körler okulunda eğitim görmüştüm. O zaman korservatuvardaki hocalar bize de derse gelirdi. Oradan notalı olarak usul ve notaya bağlı olarak müzik teorisini öğrendim. Birkaç telli ve yaylı sazı çalabilirim. Yalnız kaldığım zaman birini bırakıp birini çalıyorum. Hücrede hiç şansım olmadı. Sinop'ta sen de yattın biliyorsun, bir tahta kaşık ve plastik tabağımız vardı sadece.

Çıkanların dışarıda unufak olmaları yekün tutuyor...

– Tamı tamına bir gerçektir bu. Sözgelimi 12 Mart'ta ilk kopmalar oldu. En önde olanların tam tersi tercihleri bizde bir rahatsızlık yaşattı. Bunun daha büyük ölçeğini12 Eylül'de gördük. Baskı dönemlerine kadar uzun sürüyorsa dökülmeler o kadar büyük oluyor. Ya da nicelik olarak ne kadar katılma varsa sonuçta o ölçüde büyük kopuşlar oluyor. Zaten tarih böyle ilerliyor, yükselişler ve düşüşler. Bir aşamada biriktirilenler bir başka aşamaya daha az taşınabiliyor. Ama orada daha yoğun bir niteliğe ulaştıktan sonra, bir sonraki aşamanın da asli unsuru durumuna gelebiliyor. Böylece katılmalarla yükselen bir tarihsel gelişme var.

'Psikolojik eşik atlandı'

Öyle bir konaktayız ki, toplum önüne koyduğu sorunları çözemiyor. Barış, siyasal çözüm, genel af ve demokrasi talebini gerçekleştirecek taraflar siyasi olarak oluşmamış durumda. Seçimlerde oluşturulan BLOK, bir şeyler biriktirdi. Ayrıca 21 Ocak'ta Ankara'da önemli bir birlik gerçekleştiriliyor

– Toplum genel bir demokratik arayış içinde. Herkesin, ama özellikle toplumsal muhalefeti oluturan grupların isteğinin başında demokrasi geliyor. Bunu güncelleştirirsek, yoğunlaşılması gereken konu barış'tır. Kirli savaş devam ediyor ve bu herkese zarar veriyor, özellikle de emekçilerin kaynaklarını tüketiyor. Dolayısıyla barışın gerçekleştirilmesi en başta emekçilerin çıkarınadır. Bunun için mücadele gerekiyor. Ancak tek başına barışın sağlanması da yeterli değildir. Barış bir soyutlamadır. Türkiye'nin gelişme konjonktürü içinde gündeme gelmiş, Türkiye'nin tarihsel özelliklerinden ortaya çıkmış bir ihtiyaçtır. Kürt sorunu şiddet yoluyla çözüme kavuşturulmak istendiği için demokrasi ve barış talebini öne almak gerekiyor.

Bu nokta toplumsal muhalefetin örgütlenme noktasıdır. Toplumsal muhalefet kendi taleplerini gündeme sokacak bir örgütlenmeye sahip olmadığı için gündemi belirleyemiyor. Bu nedenle en başta örgütlenme ihtiyacının gerçekleşmesi, hayat bulması ve sonunda da giderek gündeme müdahale edecek tarzda demokrasinin gerçekleştirilmesi, barış için düzenli bir yürüyüşün adımlarının atılması gerekir.

Örgütlenmenin biçimi Türkiye'nin özgünlüklerine uygun tarzda olmak zorunda. Kürtler mücadelesini sürdürüyor. Öte yandan, Türkiye'nin emekçileri, sosyalistleri kendilerini ifade edecek bir örgütü yaratmak çabasındalar. Bütün muhalif unsurların tek bir örgütün içinde olması olanaksız görülüyor. Bu zaten zorunlu da değil. Ama en azından, kendi hayat alanları üzerinde kendini kurduktan sonra, var olan dinamiklerin ortak bir cephede ya da şu ana kadar tarihte rastlamadığımız biçimler altında gidişe dur diyecek birliği sağlanabilir. Bunun için mücadele etmek gerekiyor.

Başından beri işin içindeyim. Bu oluşumun yol açıcı olduğunu düşünüyorum.

Şimdi öyle sanıyorum ki, Türkiye solu, devrimci hareketi bu aşamada tarihinin en avantajlı noktasına gelmiş durumda. Çünkü bir psikolojik eşik atlandı. Sol, bir araya gelemez yargısı aşılıyor. Blok, sınırlı zaman ve imkanlarla bir şeylerin ıspatını gerçekleştirdi. Taraflar ve kamuoyu, bir araya gelip, politika üretebileceklerini ve karşılıklarını bulabileceklerini gördüler.. Bu olumludur, bunun üzerinden gitmek gerekiyor. Türkiye solu, birleşik bir parti çalışmasına hayat buldurmak üzere. Öbür taraftan da HEP'ten başlayarak DEP ve HADEP'e ulaşan çizgide politika yapılıyor. Bunların toplamı toplumsal muhalefetin bütününü oluşturuyor. Yeni dünya düzeni milliyetçi kavgalardan, savaşlardan başka bir şey veremedi. İnsanlığın geleceğinin kapitalizmde olmadığı biliniyor. Dünyanın şurasında burasında yeni yükselişlerin ipuçları var. Buna yüksek değer biçiyorum. Buradan hareketle bugünkü muhalif güçlerin içinden çıkacak bir örgütlülüğün Türkiye'nin yakın gelecekteki siyasetinde belirleyici bir ağırlığa sahip olacağını düşünüyorum. Umutluyum.

...se bindirtmiyor'

Cemal Süreya

...lıyor. Dolayısıyla da olay ...n katliama yönelik planlı ...rıdır.

...üreci ile olanlar arasında ...adoks yok mu?

...k bir paradoks var. Türki... ...B'ye girişi ekonomik ge... ...ı boyutuyla ilgili. Ama bu ...ye denk düşecek devlet ya... ...ısı olmadığı için çelişkiler ...biliyor. Bir taraftan devlet ... ile entegrasyonun çabası ...öbür taraftan da toplumsal ...feti bastırma çabasıyla da ... terör yanını öne çıkarıyor. ...bakımından bu bir zorunlu... ...ede çözümsüzlüğe ulaşmış ...si krizden kaynaklanıyor. ...bu ikili karakterini her türlü ...göstermek zorunda kalıyor; ...tan uluslararası hukuk içine ...abası, diğer taraftan tarihin ...ı en terörcü devlet olma ...ni korumak. Çünkü Kürt ...nun yanı sıra, emekçilerin ...durumdan hoşnut olmadık... ...durum var ve devlet bunları ...tmek zorunda. Ekonomik

9. Genel Kurul'da 'yarım kalan' 10. Genel Kurul'da tamamlanabilecek mi?

DİSK'e acele kan aranıyor!

Asya DERELİ

DİSK'in olağanüstü genel kurulu yaklaşırken, konfedarasyonu oluşturan sendikalar arasında kulisler hızlandı. "Genel başkanlık"ta düğümlenmiş 9. Genel Kurul'dan edinilen dersler, bu genel kurulda sendikaları daha hassas davranmaya zorluyor. Kongre öncesi, konfederasyonun bölge ve şubelerinde yoğun tartışmalar başlatıldı. Esas olarak "yapısal değişikliği sağlayacak politikalar ve bunu hayata geçirecek yeni yönetim" üzerine yapılan tartışmalarda, DİSK'in ekonomik darboğazı nasıl aşağı sorunu da ele alınıyor.

DİSK yönetimi, "sendikal dengelerin gözetildiği" bir yeni yönetim üzerinde ısrarla duruyor. "Tek tek üyelerin bile katılacağı yönetim anlayışını" tartıştıklarını ifade eden DİSK yöneticileri, yeni yönetimde düşünsel alanda da bir ittifak olmasını arzu ediyorlar. "Sosyalistlerin, devrimcilerin, devrimci-demokratlarin, sosyal demokratların" ortak ittifakının yönetimi belirlemesi de DİSK yöneticilerinin çoğunluğu tarafından ifade ediliyor.

Peki, ortaya çıkacak bu yeni yönetimde kimler yer alacak? Hemen her sendika bu soruya yanıt arıyor.

Genel Başkan Rıdvan Budak'ın sendikası Tekstil, "Türkiye'de uluslararası düzeyde rekabet eden tek işkolu olduğu ve bu işkolundaki binlerce işçiyi temsil eden bir sendika olduğu için" doğal olarak yeni yönetimde yer alacak. Ancak 1,5 yıl önce yapılan 9. Genel Kurul sonucunda yönetime giremeyen metal ve hizmet işkolunun (Birleşik Metal-İş ve Genel-İş) yeni yönetimde yer alması da "olmazsa olmaz" bir kural.

'Hızla sendikaların ve işyerlerinin harekete geçirildiği bir yapı bu sendikaların da yönetimde yer alması sonucu oluşabilir" diyor yöneticiler. Hemen hepsi bu konuda hemfikir.

"Devrimci Demokrat Platform" olarak ifade eden sendikalar da bunun üzerinde ısrarla duruyor. Bu platformda yer alan DİSK Deri-İş Genel Başkanı Munzur Pekgüleç, bu anlamda "ortak merkezi örgütlenmeyi" yaratmayı amaçladıklarını vurguluyor. "Böyle bir durumda düzen karşısında topyekün direniş cephesi oluşturmak mümkün olur" diyor Pekgüleç.

Budak'a karşı olanlar

Dört başkan adayının çıktığı 9. Genel Kurul'un aksine şimdi adaylardan ses yok. Rıdvan Budak'ın adaylığının ise üç sendikanın delegelerinin isteği sonucunda ortaya çıktığı söyleniyor. Bu üç sendika;

Rıdvan Budak'ın genel başkanı olduğu Tekstil İşçileri Sendikası, Birleşik Metal-İş ve Lastik-İş. Başlangıçta aday olmadığı söylenenen Budak, bu üç sendikanın onu yeniden aday göstermesi sonucu aday olmuş.

Geçen kongre sırasında başkanlığa aday olan ve daha sonra salonu terkeden Genel -İş Sendikası Genel Başkanı İsmail Hakkı Önal, da aday oldu.

DİSK dönüm noktasında

Munzur PEKGÜLEÇ

12 Eylül generalleri 12 Eylül muhtırasını yayınladıklarından kısa bir süre sonra DİSK hakkında demeç üstüne demeç veriyor, DİSK'in Ören ve Gönen tesisleri televizyonlarda gösterilerek "Bakın işçilerin parasını nasıl yemişler, Türkiye'nin en güzel yerlerinde beş yıldızlı lüks otel kadar konforlu yerler satın almışlar" sözleriyle kendilerince propaganda yapıyorlardı. Generaller gitti, faşizm kurumsallaşmıştı, yerlerine "sivilleri" geldi, işçi sınıfının mücadelesinin alttan dayatması ve finans kapitalin işçi sınıfı mücadelesine bir müdahale biçiminin sonucu olarak DİSK yeniden açıldı.

Yeri yine, Ören'deki tesislerdi. DİSK, Ören'de nasıl yeniden işçi sınıfı içinde örgütlenmeye gidebileceğini, nasıl bir sendikal çizgiyle yeni dönemde mücadeleye gireceğini tartıştı. Ören tesisleri, bu kez yeni bir dönemde DİSK'in yeni oluşumuna tanıklık ediyordu. Her şey bıçak kesilir gibi kesilmemişti ve sınıfların, tabakaların davranış ve düşünceleri yeni döneme özgü halleriyle vücuda geliyordu. 8. Genel Kurul, DİSK'in örgütlenmede ilk dönemine denk gelen bir dönemde yapıldı ardından başlayan örgütlenme sürecinin yarattığı hareketlilikle 9. Genel Kurul'a gidildi.

DİSK içindeki sınıf, tabaka, zümre, düşünce eğilimlerinin hiçbiri, arkasındaki örgütlenmiş güçleriyle 9. Genel Kurul'a damgasını vuramadı.

İzlediğimiz zayıfların dansıydı.

1980 öncesinin son Genel Kurulu'nda ciddi bir varlık gösteren muhalefetin temsilcileri Deri-İş, Yeraltı Maden-İş ve diğer muhalif sendikalar; Basın-İş, Hürcam-İş, Keramik-İş, Asis, Sine-Sen; Genel-İş, Tekstil, Birleşik Metal-İş ve diğer bazı sendikalardan muhalif delegelerle oluşturulan Devrimci Demokratik Platform (DDP), işte böylesi bir ortamda bir ihtiyaç olarak doğdu ve "sosyalistlerle sosyal demokratların ittifakını" önererek yönetime aday oldu. DDP oluşumu içindeki sendikal hareketin temsilcileri, DİSK tarihinde ilk kez muhalefetten "iktidara", yönetime girme olanağını buldular/yarattılar.

Aradan, yaklaşık bir buçuk yıl geçti. iktidara gönderdikleri vekilleriyle güçlenmesi, genişlemesi ve adım adım ciddi bir muhalefet bloku haline gelmesi beklenen DDP, Kongre'den sonra yavaş yavaş büzüldü, içine çekildi. Önce, vekillerle önemli çelişkiler ortaya çıktı. Vekaletin verildiği temsilcilerin hem DDP'yle organik ilişkilerini sürdürmemeleri, hem de bulundukları yönetime DİSK'i harekete geçirmek amacıyla kendi başlarına da gereken enerjik ve kararlı davranışta bulunamamaları sonucunda yeni dönem eski dönemin bir tekrarından öteye gidemedi.

DDP'den yönetime giren bir arkadaşın son dönemde "kadroların gençleşmesinden" söz etmesi ve "beyin olarak işleyen ve üretebilen, değerlendirmeleri, tespitleri ve önermeleri yerli yerine oturan, ama gövdesi oluşamayan ve hareket edemeyen konumdaydık" sözleriyle 9. Genel Kurul sonrasındaki durumu değerlendirmesi ne kadar gerçekçidir? Sözde, yönetim beyinsel olarak işlevini yerine getirmiş ama gövde oluşamadığı için beynin ürettiklerini yaşama geçirememiş! Sormazlar mı adama; gövde sizin ürettiğiniz düşüncelerden kaynaklı olarak oluşmamış olamaz mı? diye. "Düşünce ve davranış arasındaki bu kopukluğu" yaş hadlerinde aramak yerine, DDP'nin tam da bölgelerde, illerde ve fabrikalarda örgütlenmek üzere kurulmuş olduğu ve bunların sözlerinin nice toplantılarda sarfedildiği hatırlansaydı ve DDP'ye dönüp bunların yaşama geçirilmesi denenseydi herhalde başka sonuçlar ortaya çıkacaktı.

Madalyonun bir yüzünde, vekaleten atananların adım adım uzaklaşmaları ve ardından kopmaları yatarken, öte yüzünde DDP'yi oluşturan diğer güçlerin bunca süredir etkisiz pratikleri vardır. Başlangıçtaki heyecan ve kararlılık yerini giderek daralan pratiklere bırakınca ve DDP güçlerinin her yerde örgütlü kararlı temsilcisi ve kitlesi de yaratılamayınca DDP'nin hem vekilleriyle baskı ve yaptırım uygulama olanağı kalkmış, hem de kendisini onlara rağmen üreterek sınıf içinde kökleşmeye gidilememiştir. İğne vekillere çuvaldız bizlere batırılmalıdır.

İşte böyle bir ortamda; DİSK içinde ona ivme kazandıracak bir dinamik öge olarak DDP'nin 9. Genel Kurul öncesinden daha zayıf bir konuma düştüğü, ama aynı zamanda DİSK içindeki diğer güçlerin de kendi gündelik yaşamlarını sürdürmekten ve ülkenin gelişen toplumsal olay ve hareketlerine karşı izleyici pozisyonlarından kurtulmadığı bir ortamda yeni Olağanüstü Genel Kurul'a gidilmektedir.

Genel Kurul'a sunulmak üzere hazırlanan "Yönlendirici Belge"nin taslağı DİSK'in hem fiziksel olarak hem de ideolojik olarak nereye gidebileceğinin de ipuçlarını taşımaktadır. DİSK, fiziksel olarak işçi sınıfının içinde bileğinin hakkıyla örgütlenmekten daha çok, kendiliğinden hareketlilik ve sendikal katılımlarla üye tabanını yeniden oluşturabilmiştir. Son yıllarda, işçi sınıfı içinde varolan alanların dışına çıkmak, sınıfı en geniş halkalarına ulaşacak politikalarla örgütlenmeye adım adım da olsa girmek sözkonusu olmamıştır.

İşin ideolojik boyutunda ise daha tehlikeli ögeler barınmaktadır. Aynı taslakta, "yeni sendikal strateji için köşetaşları" başlıklı bölümde yer alan "sendikal hareketin bağımsızlık ilkesi her zamankinden daha fazla öne çıkarılmalıdır" değerlendirmesi 1980 öncesini çağrıştırmaktadır. Her ne kadar ileriki paragrafların birinin son cümlesinde "bağımsızlık, siyasetten ve ideolojiden kopmanın gerekçesi yapılmamalıdır" dense de, yine aynı paragrafın girişinde "devletten, sermayeden ve siyasi parti ve oluşumlardan bağımsızlık"tan söz edilmektedir. "Siyasal parti olmadığının bilinciyle, ama siyasal partinin ilgi alanına giren her konuda düşünce üreterek siyasete ağırlığını koymak" cümlesi ise, konuya açıklık kazandırmaktadır. Sanki, DİSK içindeki insanlar siyasetlerinden soyunarak sendikal faaliyet yapacaklardır! Elbette, siyasal parti olmadığınızı bileceksiniz, ama aynı zamanda DİSK içinde, siyasi eğilimler ve düşüncelerin dövüşeceğini ve son tahlilde DİSK'in sendikal çizgi ve hareketine bu dövüşte bileğinin hakkıyla damgasını vuranın yön vereceğini de bilmeli ve söylemelisiniz. Yoksa, Türk-İş'in "siyasetler üstüyüz" deyip habire burjuva siyasetin tam da orta göbeğinde yer alan saygıdeğer temsilcileri ve yöneticilerinden ne farkınız kalır? Siyaset dışı kalmaya işaret ederek, başka bir siyaseti kapıdan içeri sokup başa geçirmiş olmaz mısınız?

İkinci olarak, işçi sınıfının mücadelesi içindeki yeri artık tartışmasız herkesçe kabul edilen "Kürt sorununun" aynı taslağın son maddesinde milliyetçilik, din, demokratikleşme sorunları, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik sorunlarıyla birlikte bir figür olarak ele alınması da oldukça endişe vericidir.

Yeni Genel Kurul'a giderken, DİSK'e 9. Genel Kurul'da yapılan etkili müdahale gücünden bir ölçüde uzağız. Ancak, önümüzdeki dönemde giderek sertleşecek sınıflar savaşımına, silkinmiş ve dirilmiş ruhuyla ve örgütlülüğüyle hazırlanan bir DİSK işçi sınıfının geleceğine damgasını vurabilir.

DİSK'i devrimci değerlerle, haklılık ve meşruluk zeminini direnişçi bir temelde kullanarak geleceğe taşıyabiliriz. Örgütlü müdahale bu noktadan yapılamadığında DİSK, son dört yıldır içine girdiği "başkalaşım sürecine" de son iradi noktası koyacaktır.

Sendikal hareketin içinde bulunduğu kriz peşpeşe yapılan Türk-İş ve Hak-İş konfederasyonlarının kongrelerine doğal olarak yansıdı. Türk-İş kongresi birbirlerini her türlü yolsuzlukla suçlayan yöneticileri olduğu gibi yönetimde bırakırken, Hak-İş'te de değişen bir şey olmadı. Şimdi son umut DİSK'te. DİSK öncekilerden farklı bir kongre yaptığı ölçüde geleceğe umutla bakma şansını da yakalayacaktır.

Önal'ın şartı "Ben tek aday olayım, başka aday karşıma çıkmasın" şeklinde. Bu tutumun, DİSK yönetimini rahatsız ettiği söyleniyor. Önal'ın yaklaşımı, "kişilik olarak ön plana çıkmak" şeklinde eleştiriliyor.

Olağanüstü kongre kararının açıklandığı ilk günlerde, Sosyal-İş sendikasının genel başkanı Özcan Keskeç te aday olmuştu. Ancak Keskeç, daha sonra adaylığını çekti.

Genel-iş'in tutumuyla ortaya çıkan ve şimdilik "iç çatışma " olarak algılanan bu sorunu fazla deşmek yeni bir kriz yaratacağı için DİSK'te suskunluk hakim. DİSK yöneticileri olağanüstü genel kurulda meseleyi çözebileceklerinden umutlu. Daha doğrusu "umutlu olmak" istiyorlar.

Olağanüstü genel kuruldan hoşnut olmayan sendikalar da var. Bu sendikalar Budak'a muhalif olanlar. "Budak çabucak bir kongre yapıp üzerindeki şaibeyi atmak istiyor" sözleyle görüşünü açıklıyor bir sendikacı. "Bu şaibe nedir?" sorusunu da " "Budak, şu an DİSK'te azınlığı temsil ediyor" diye yanıtlıyorlar.

'Yarım kalan kongrenin tamamlanması'

Nakliyat-İş Genel Başkanı Ali Rıza Küçükosmanoğlu, yapılacak olan olağanüstü genel kurulu "yarım kalmış bir kongrenin tamamlanması" diye adlandıranlardan. Küçükosmanoğlu, "'Biz, 9. Genel Kurul'da Devrimci-Demokrat Platform olarak DİSK'e muhalif bir yapıydık. O sırada bazı sendikalar salonu terketti. Sonuçta oluşan yönetimin uzun süre gitmeyeceği tahlilini yaptık. Nitekim bizim dediğimiz oldu ve aradan 8 ay geçmeden yeni bir kongre tartışılmaya başlandı" diyor. Nakliyat-İş Genel Başkanı bütün söylentiler ve olumsuz tablo çizenlerin aksine bu genel kuruldan "umutlu olmak" isteyenlerden. Kongreye ilişkin değerlendirmesini "Bu kongre daha güçlü bir DİSK'e geçiş kongresi olacak." şeklinde ifade ediyor.

Budak'ın kendi sendikası Tekstil'den, Lastik-İş'ten ve Birleşik Metal -İş'ten desteği var. Banksen'in de desteğiyle birlikte, Dev Maden-Sen ve Tarım Orman İşçileri Sendikası'nın da desteğini almak istediği söyleniyor.

Bu tabloya ise Gıda-İş, Oleyis, Genel -İş ve Sosyal-İş'in itirazı olduğu vurgulanıyor. Oleyis ve Gıda-İş'in Budak'a muhalefet ettiği bir başka nokta daha var. DİSK Genel Başkanı'nın, bu iki sendikanın içişlerine sık sık müdahale ettiği söylentiler arasında. Budak'ın muhalifleri, onun herşeyi göze alamayan bir başkan olduğu kanaatinde. Bu kanaatlerini, 9. Genel Kurul'da söylediği "Ben yeniden hapse girmek istemiyorum" sözüyle pekiştiriyorlar.

"Kulis"te konuşulanları bir kenara bırakırsak, bu kongrenin oldukça iddialı bir kongre olduğunu söyleyebiliriz. Devletin artık sendikaları muhatap kabul etmediği, ciddiye almadığı, işçilerin sendikalara güvensizliğinin had safhaya ulaştığı bir dönemde gerçekleşecek genel kurul DİSK'in yeniden varoluşunu yaratabilecek mi? Daha da özetle, aranan kan bulunabilecek mi? Kongrenin örgütleyicilerine bakılırsa, "aktif eylemleri örgütleyebilecek, hatta hükümetleri harekete geçirebilecek bir DİSK yaratılmak zorunda."

"Umutlu olmak isteyenler" yeni DİSK'in, Türk-İş ve Hak-İş'in boşluğunu doldurabilecek bir nitelikte oluşmasını da bu zorunluluklar arasında sayıyorlar.

Bu sorunun yanıtını "yarım kalan kongrenin" sonuçları açıklandığında verebileceğiz.

Yarım kalanı tamamlamak

12 Eylül'den sonra cuntanın başlıca hedeflerinden biri DİSK olmuştu. Ancak o dönemde yarım milyona yaklaşan üyesiyle bugüne göre çok daha örgütlü ve etkin olan DİSK'e yönelik olarak cunta çok akıllıca bir politika yürüttü. İşçi sınıfının olası tepkileri dikkate alınarak DİSK'in doğrudan kapatılması yoluna gidilmedi. Diğer bütün sendikaların yanısıra DİSK de faaliyetten men edilirken bir ayrım yapılmamış, herkese aynı uygulama yapılmış gibi bir tablo çizilmeye özen gösterildi. Amaç, sorunu zamana yaymak, DİSK'i zaman makinesinin acımasız dişlileri arasında öğütmek, eritmek idi.

Gerçektende bu yöntemin akıllıca olduğu ve cunta açısından istenilen sonucu da getirdiği kabul edilmelidir. DİSK'i yok etmeye yönelik doğrudan ve açık bir saldırı işçilerin DİSK'e sahip çıkmalarını kışkırtacak bir tepkiye yol açma olasılığını içinde barındırırken bu yöntem işçileri oyalıyor ve yıllarca süren mahkeme süreci öncü işçilerde 'Belki sendikamız aklanır, DİSK yeniden açılır' beklentisi yaratarak pasifize olmalarına yol açıyordu.

Böylece aradan yıllar geçti. DİSK, DİSK'lilik ruhu ve bilinci zaman içinde büyük ölçüde eridi. Bu arada zaten solun bir kesimi de dahil olmak üzere Türk-İş'e gitme, Türk-İş'te örgütlenme kampanyaları açılınca henüz mahkemesi sonuçlanmayan DİSK'in akıbeti iyice belirsizleşti. Dolayısıyla işçi sınıfı için DİSK büyük ölçüde 'tarihte kalan' bir şeye dönüştü.

Sonuçta 12 yıl sonra DİSK gerçekten açıldı. Ancak aradan geçen bu 12 yıl DİSK'i gerçekten tüketmişti. Eski yöneticileriyle faaliyet başlayan sendikaların sınıfla bağları yoktu. Bu 12 yıl içinde yeni bir işçi kuşağı doğmuş ve DİSK'in ismini bile bilmiyordu. Sınıftan kopmuş yöneticiler koltuklarına otururken aslında bu yeni koşullarda ne yapacaklarını da pek bilmiyorlardı. 1992'deki açılıştan hemen önce Abdullah Baştürk'ün ölmesi de tam bir otorite boşluğu yaratmıştı. Eski kuşaktan Kemal Nebioğlu yeniden başlangıcın ilk genel başkanı olarak seçildi. Bir umutla DİSK yeni döneme adım attı. Ancak yeni sorunlar ve büyük zorluklar vardı. Yine de belirli örgütlenme olanakları yaratıldı.

1994'teki 9. Genel Kurul ise yeniden açıldıktan sonraki ilk sahici genel kurul olduve DİSK tarihinin en kötü kongresi oldu. Yönetim ve genel başkanlık konusundaku uzlaşmazlıklar bazı sendikaların kongreyi terk etmeleriyle sonuçlandı. Bu anlamda gerçekten de yarım kaldı denebilir. 10. Genel Kurul yarım kalan bu işi ne ölçüde sağlıklı bir şekilde tamamlayacak görceğiz. Umalım ve dileyelim ki tarihine yakışan bir şekilde tamamlasın...

'DİSK' ne zaman DİSK olur? Ya da ve hem de şu "bizim" parti!

Fehmi BAYRAKTAROĞLU

Bu, SÖZ'de yazdığım ilk yazı. Biraz da bu yüzden, zaman olarak üst üste gelen iki "ayrı" olgu üzerine birleşik bir değerlendirme yapmaya yöneldim. Malum, özellikle SÖZ'e yansıdığı gibi, tasarruflu konuşup, yazılıyor artık. Bu yüzden, ilgili zeminlerde söyleyip; SÖZ'de yazmadığım sözlerimin paragraf başlarını bir araya getirmeye çalışarak; düşünce ve duygularımı tasarrufluca ifadeye çalıştım.

Evet, "DİSK" ne zaman DİSK olur? Türkçe adının başındaki gibi, eylemiyle ve söylemiyle DEVRİMCİ olduğu zaman!* Devrimciliğin sendikalarda ve siyasette bu kadar türlü-çeşitli olduğu bir zeminde ve zamanda, ölçümüz ne olacak? Gerçi, ölçülerin de türlü-çeşitli olduğu bir başka gerçeklik; ama gene de sınıfa ait onlarca yıllık mücadelenin, deneyimin üzerinden konuştuğumuz için hiç kimsenin reddedemeyeceği ölçülerle değerlendirme yapabiliriz.

Eylemiyle ve söylemiyle birlikte; nasıl DEVRİMCİ olunur? Sendika üzerinden konuşarak; birincisi, İŞÇİLERİ SATMAYACAKSINIZ! Yani, yaptığınız toplusözleşmelerdeki ekonomik ve sosyal haklar, aynı işkolundaki sarı veya gerici/faşist diğer sendika yönetimlerinin imzaladığı toplusözleşmelerdekilerden farklı, yani ileri olacak! (Bunun için açık ve kararlı bir mücadele vermeyip, kaçak döğüşenlerin kılıfı da malum: "...ücret her şey demek değildir, önemli olan iş güvencesidir..." diye başlar ve uzun nutuklar atarlar; ama işçiler işten atıldıkları zaman da "... bugünkü yasalarla iş güvencesi olamaz..." diye nutuk atarlar! Bu tutum değişmeden ve bu tutumun sürdürücüleri DEĞİŞTİRİLMEDEN, DİSK, devrimci olamaz!..

İkincisi: İşçi sınıfının mücadelesinin birliği ve dayanışması, lafla değil eylemle savunulacak. Hem DİSK çatısı altında, hem de sendikal zeminin genelinde böyle olmalı. Şimdi böyle değil. En yakın, acı ve açık örneği; Nakliyat-İş'in yürüttüğü ARAS KARGO direnişi ve grevi. Yasayla konulan "... sendikalar birbirlerine maddi yardım yapamaz..." engelinin arkasına saklanıp, devrimci sendikacılık yapılamaz! Kendi pozisyonları açısından her türlü yasal engeli aşmakta son derece maharetli olanlar; böyle yaptıkları zaman, gerçek ayan-beyan ortaya çıkıyor...

Üçüncüsü, sınıfın en geniş kesiminin DİSK çatısı altında örgütlenebilmesi için sürdürülen "mücadele", sahici yani MİLİTANCA olacak! Şimdi böyle değil. Önceki dönemden biriken işçi aidatlarını, bankada repoya yatırıp, maaşları ve her türden sendika giderlerini de aylık repo getirisine göre ayarlayıp, "devrimci" görüntü ver, maaşı al otur türünden "sendika önderliği" yapılmayacak! Şimdi böyle yapılıyor. (Bunun örneklerini ortaya koyarak tartışmak bile bana utanç veriyor. Ayrıca bunları ortaya koyma görevinin de benim değil, bu görevlerin başındakilerin sorumluluğunda olduğunu, bu mertliği göstermenin gerçekten görevleri olduğunu düşünüyorum. İşçi sınıfı devrimciliği, ne sendikal zeminde, ne de siyaset zeminlerinde; gerçekleri işçi sınıfından saklayarak yapılamaz!...)

Bu ölçülerin sıralanması, dördüncüsü, beşincisi, altıncısı diye aynı reddedilemezlik temelinde devam edebilir. Ama, bu kadarı ile durum somutça ortaya konulmuştur diye düşünerek kesiyorum. Şimdi şöyle soyutlayıp, toparlayabiliriz: "DİSK", yukarıda sıralanan gerçeklikleri gereken yönde ve biçimde dönüştürme iradesini ve örgütlülüğünü ortaya koyabilecek bir bileşime, tabanı, tavanı ve tüm çalışanlarının yeteri kadarı ile ulaştığı zaman; DİSK OLACAK! Daha önce ve daha başka bir yoldan değil!...

Bu son tesbit, akla hemen sendika-siyaset ilişkisini, bu ilişkiyi dillendirmek de, diğer siyasi iddia sahipleri ile birlikte şu "bizim" partimizi getiriyor. O halde, birkaç ana başlığı da buna ilişkin vurgulamadan, bu yazıyı bitirmek olmaz:

VEFA; su kemerinin altından geçip sağa dönünce, oradaki bozacının adı...

HOŞGÖRÜ; günün politik faaliyetlerinin üstüne akşam birkaç kadeh içtikten sonra içine girilen ruh hali...

MÜTEVAZILIK; "... sizleri zaten eskiden de yeterince görmüyorduk, şimdi hiç göremiyoruz..." diye serzenişte bulunan partili işçilere ve "sıradan" kadrolara "... biz zaten sizin için koşturuyoruz..." diye cevap veren "şeflerin" tavrı...

AÇIKLIK; kulislerde alınan kararların toplantılarda oylatılması...

BİREY OLMA; kulislerde alınan kararların toplantılarda oylanarak kabulü...

"...HAYATIMIZIN BELKİ DE EN ÖNEMLİ KARARLARINDAN BİRİSİ..." ; geldiğimiz noktada, kendimiz de işin bir ucundan tutmaya nihayet karar verince; çok uzun zamandan beri yapılmakta olan işe, yeni yüklediğimiz sıfat...

Şimdi, yeni partimizin çatısı altında bir araya geleceğimiz "BİZİMKİLER" ....! Aaaah! "BİZİMKİLER!!!"

HEY, UĞUR CANKOÇAK ABİ! Ben, 1974'te DİSK/KİMYA-İŞ'te stajıma başladığımda, ogün-bugündür sınıf sendikacılığı, sınıfla grevlerde, direnişlerde bir olma, çadırda onlarla birlikte nöbet tutup, zeytin, ekmeği, çayı paylaşmayı sen ve senin gibilerle beraber yaşayıp öğrenmiştim de; sana bizim semt derneklerinden birinde "... işçi sınıfının sendikal mücadele tarihi..."ni anlatman için seminer ayarladığımda; o günlerde sosyalizme burun kıvırıp CHP'de ikbal arayanlarla şimdi "bizim" partimizi kurmaya girişen "şeflerimizden" birisinden; ZEKİ ERGİNBAY'ın çalıştığı İMO'da; "İleri gelen" arkadaşlarımızın arasında esaslı bir fırça yemiştim! Çok gençtim, "şefler" de tanrı gibiydi, büzülüp kalmıştım... UĞUR ABİ, ne yapıyorsun, bu partiye gelecek misin bilmiyorum; ama gel be abi; valla çok işçi ve parti işçisi (hamalı) var; onlar, sen, ben ve de "YUKARIDAKİLER" hep "bir arada" olalım, olmaz mı UĞUR ABİ?...

..."DİSK"İ DİSK YAPACAK OLAN DA, "BİZİM" PARTİYİ BİZİM (İŞÇİLERİN VE PARTİ İŞÇİLERİNİN) PARTİSİ, YAPACAK OLAN DA; BİZİZ!...

Dikkat! Cemal Süreya şiiri var...

Kısa şair tarihi; 'celaliyim, celalisin, celali'...

"ÜSTÜ KALSIN
Ölüyorum tanrım/ Bu da oldu işte.
Her ölüm erken ölümdür/
Biliyorum tanrım.
Ama ayrıca aldığın şu hayat/
Fena değildir..
Üstü kalsın.."

Türkiye yanlışlar ülkesi. Yanlış anlamalar, yanlış okumalar ülkesi.

Bu bir rastlantı değil; tersine muhalif tarihin kuruluşuna ilişkin nesnel ve öznel nedenlerle doğrudan ilişkili. Kendini, çok tuhaf bir şekilde, "karşı çıktığı şeye benzeştirerek" kuranlar, daha düşledikleri toplumsal düzeni kurmadan siyasette de sanatta da "özgürlük zararlısı" haline geldiler. İddialar düşünüldüğünde elbette bu bir paradoks.

Bu nedenle 9 Ocak1990'da ölen, özgün bir şiir tadı geliştirmiş, kendi sesini/şiirini yakalamış Cemal Süreya'ya, tarihen yapılan haksızlığın altını çizmek ve sorun etmek gerekiyor. Bu saptama, "bir şairi beğenip beğenmeme"nin ötesinde yapısal bir durumun tartışılması ve aşılması imkanlarının elde edilmesini murad ediyor.

Türkiye'deki özgürlükçü muhaliflerin tarihini, "mahrumiyetler tarihi" olarak adlandırmak pek de yanlış olmaz. Sanat ve kültürle pek de ilgilenmeyen, dahası politik bağlamın doğrudan bir aracı haline getiren, bu nedenle de tek boyutlu "biz" ve "ben"lerden oluşan toplamımızın süratle aşması gereken sorunlarından birinden söz etmiş oluyoruz.

Cemal Süreya,
"Neden tarihe değil de
Çoğrafyaya geçenler
Önemli
(...)
Ve neden
Kimse
Pencereden bakmıyor" diyor ya... Belki de bize de diyor...

Pencereden bakmayı hızla öğrenmek gerekiyor...

Nâzım Hikmet gibi Türkiye'deki şiir ortamını derinden etkilemiş–hatta belirlemiş– bir şair ile bu şairlerin karşı karşıya getirilmesi bir başka sorun. Bu, "siyasi mukayesenin" zararlarını hep birlikte yaşadık. Bu nedenle bu şiirlerin derinliğinden, insanı içerden ve niteliksel kavrayan estetik değerinden ve özgürleştirici düzeyinden mahrum olarak kurulan hayatların/tavırların tarihi ancak bir nicelik olarak kuracağından söz edilebilir.

1956'da yazılmış "Üvercinka" şiirinden mahrum kalmak nasıl bir özgürlük tasarısının sonucudur? Bu sonucun rastlantı ötesinde nedenleri olmalı.

"Böylece bir kere daha boynunlayız sayılı yerlerinden
En uzun boynun bu senin dayanmaya ya da umudu kesmemeye
Lâleli'den dünyaya doğru giden tramvaydayız
Birden nasıl oluyor da sen yüreğimi elliyorsun
Ama nasıl oluyor sen yüreğimi eller ellemez
Sevişmek bir kere daha yürürlüğe giriyor
Bütün kara parçalarında Afrika dahil".

Sorun yerel bir sorun da değildir, tersine sosyalistlerin evrensel tarihinden devralınan, yeniden üretilen bir kültürdür. Sanatı resmiyet içinde kurgulamak, resmiyetin en billurlaşmış biçimlerinden birisi olan devlet iktidarı tarafından düzenlenebilecek bir alan olarak gören bu bakışın sonuçları tarihen ortaya çıktı. Aslında Zamyatin'in, Ahmadova'nın, Yesenin'in, Mayakovski'nin vs. ile, Cemal Süreya ve diğerlerinin, "bizim mahallenin devletleri" tarafından "Sakıncalı şair" ilan edilmesi arasındaki fark nicelik farktır. Bu nedenle de sorun, bir şairden "estetik haz almanın kişiselliğinin" ötesinde bir özgürlük sorunsalının özüne ilişkindir. Bütün insani disiplinleri, dolayısıyla şiiri/sanatı politikaya/görünen ve görünmeyen iktidarlara endekslemek bir kültürdü ve bazı şairlerin "devre dışı bıraktırılması" kaçınılmazlıktı.

Bu, makus tarihin, şiirine küs'ülen, dahası okunmazlık fermanları verilen mağdurlarından birisi de Cemal Süreya'dır...

"Kısa Türkiye Tarihi I
Şelaleye
Düşmüştür
Zeytinin dali;
Celaliyim
Celalisin
Celali."

Şiir ortamının kendi karşılıklı duruşu, İkinci Yeni şiirinin kendini kuruşunun belki de bir pozitif olumlama "inkar" olarak değil, negatif bir karşı çıkış "ret" olarak algılanması da "yanlış okuma kılavuz"larının gelişimine katkıda bulundu. Ve bazı şairlerin üstü çizildi ya da ertelendi... Uzun bir zaman ve şimdi, –tekil okumalar bir kenara– bu şairleri okumak "kötü alışkanlıklar" ve "değerlerden caymak" olarak ele alınmışsa ve her biri kendi tarzında özgün birer "öteki" olan bu şairlerin şiir serüveni yoksayılmışsa bunun hayata tercümesi nedir?

Demek istenen şu ki; geçmiş zamandaki ve hatta şimdiki zamandaki "hallerimizle", Cemal Süreya şiiri arasında kurduğumuz ters orantının neden ve sonuçları üzerinde düşünmemiz gerekiyor.

Cemal Süreya'nın "DİKKAT OKUL VAR!" şiiri, değişik bir okumayla bir istihza olarak algılanabilir. Neye istihza? Bu sorunun sorulması kadar yanıtı da çok önemli? Yanıtlardan ilerletici olanı, "resmi görüşe istihza"dır. Burada resmi görüşten anlaşılan ise, aralarındaki tüm kategorik farklılıklara karşın– kapitalist ya da "özgürlükçü" resmi görüşlerin sanat karşısında "ilk tahlilde ya da son tahlilde" aynı negatif konumlanış içinde olduklarıdır.

Süreya bu şiirin girişinde;
"Bütün çocuklar anlar da
Okul kitaplarına girmez
benim şiirim" derken burada "okul" düz anlamda "eğitim öğretim yapılan mekan" olarak ele alınmamalı. Tam tersine, şiirin karşısına, toplumsal yaşamda çıkarılan her türlü resmi devlet engelinin, (ya da devlete aday muhalif engeli) "giremez" levhasının tuhaflığı ve insanı daraltan yasakçılığı anlaşılmalı.

Aynı şiirin final dizeleri şöyledir:
"Şiiri de büyük şovlarla yazmıyorum
Ama alevimi kimse görmüyor da
Dumanlarım (tanık şairler) önemseniyor
Bu şiir burda biter:
Dikkat okul var!"

Dikkat okul var... Dikkat devlet var... Dikkat resmiyet var...

Bu pratiği oluşturan kültürü terketmek ve "Dikkat Cemal Süreya şiiri var" diyerek tabelayı değiştirmek gerekiyor.

Dikkat Cemal Süreya var!..

BU BİZİMKİ

Yıkıcı bir aşk bu,
Yıkıyor milletin ortasına
Tutku yükünü.

Bölücü bir aşk,
Ekmeği suya bölüyor
Günde üç öğün.

Hain bir aşk bu,
Sizin eve hırsız girer
Onunkine polis.

Yasadışı bir aşk,
Evlenmeyi
Hiç mi hiç düşünmüyor.

Soyguncu bir aşk bu,
En sıradan ezgilerden
Sevinçler devşiriyor.

Kökü dışarda bir aşk bu,
Dante ile Beatrice'inkine
Fena öykünüyor.

İşgalci bir aşk bu,
Samanlık sevişenin diyor
Başka bir şey demiyor.

Cemal SÜREYA

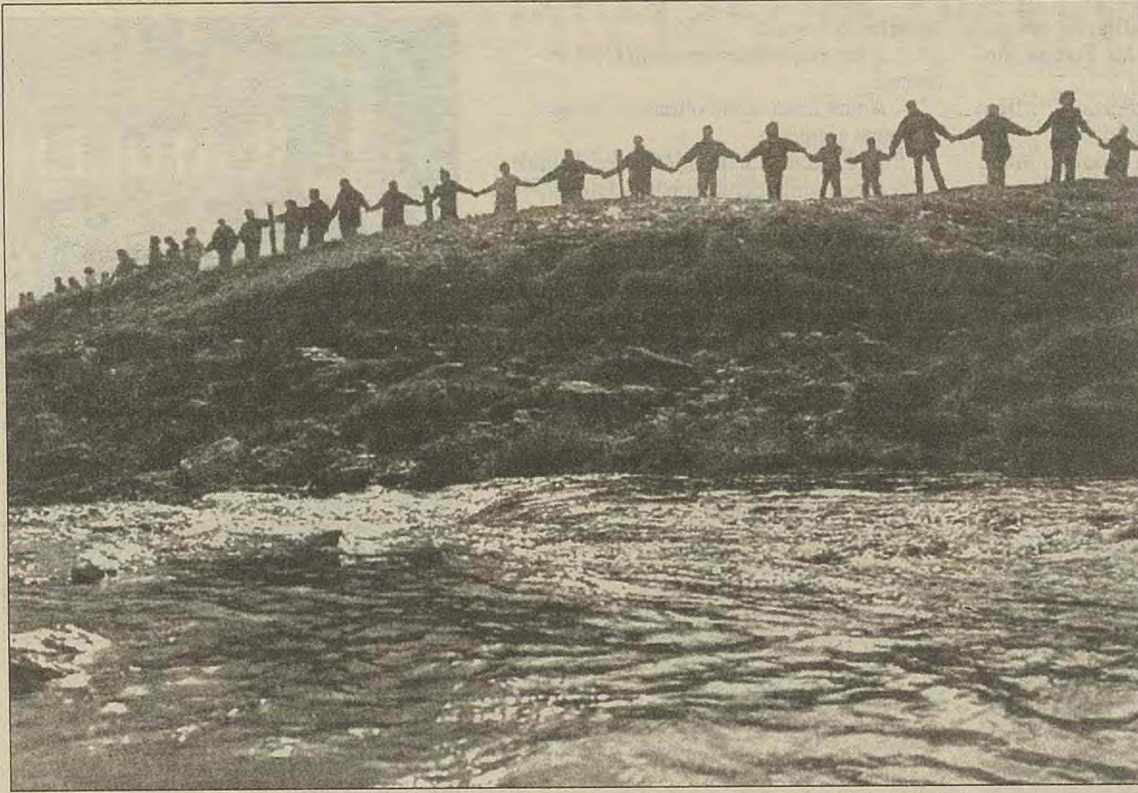
şapka

Cemal'in imzasındaki fotör
Bazen başında da olurdu
yalnız biraz amatör
Biraz da mahçup dururdu.
Ve camal hep bir yerlerde
Unuturdu o şapkayı
Ama şapkaydı belki de
İsteyen unutulmayı!
Kolay değildi doğrusu
Öyle bir başta durmak
Hem bir şairin forsu
Hem sıradan eşya olmak.

Metin ALTIOK

AMA SENİN
Daha nen olayım isterdin,
Onursuzunum senin!
Cemal Süreya

Ağustos yedi yerinden bıçaklandı

Barış MUTLU

al bu ağustos gecesi senin
olsun
nasıl olsa yirmi bir sene
önce şu hapishanenin yerinde
yıldızlar sayıklıyordu, duvarlar
kavak ağaçlarına yaslanmıştı.
nasıl olsa yıllar önce böyle dört
duvarlar yoktu.
bu ağustos gecesi senin
olsun
nasıl olsa ilkbahara kadar
ay ışığı sarkacak uzun
boynundan terminalin arkasına
belki bir kere daha alıp başını
sökün edecek; girne kapısına...
bu ağustos gecesini yedi
yerinden bıçakla!
nasıl olsa bekleyeceksin şu
köşede, beyaz arabanın içinde
vatan hainlerini bekleyen sivil
polisler gibi. alnından süzülen
soğuk terler beklemiyor çünkü,
uygun adım tanımayan yürek
atışlarım gibi..
bu ağustos gecesine iyi bak.
nasıl olsa bir fırsatını bulup
takacağım bronz kanatlarımı.
ayrıldıkça kaybolacak
gökyüzüne yapışan inatçı bir
rüzgarın kirli ayak izleri.
bu ağustos gecesi buruşuk
ellerinde kaybolsun...
nasıl olsa ışıklarını vuracak
cam göbeği bırakmış aynalara.
terkedilmiş kiliselerde son bulan
düğün merasimleri gürültülü
çanlarla susacak. nasıl olsa
sabaha kadar yol üzerinde
bekleyecek vakti gelmiş
ayrılıkları...

Eski düşçe mektup

yahya ayaş'a
tamam sevgilim, şu köşede
bekle; bir başkasına aşığım bu
gece...
binlerce yılın tozu
toprağıyla, yaşlı bir filistin
haritası bomboş göğsümde dans
ediyor. Koyu kırmızı
bayrakların çevirdiği meydanlar
kadar olmasa da Eriha... Eriha!
yine beyaz kefiyeli çığlıkların
bitirdiği bir gecede susarak
sallanıyorsun; taş atmaktan buz
kesmiş ellerinle yıldızları
sarıyorsun.
gittikçe sararan bulutlar
dönüyor ama bir yandan da
beynim ağır bir yük gibi
çöküyor. olsa olsa hayfa'nın
piyasa hatunları dolaşır durur;
dün akşamdan kalan kirli
öpücüklerini asar incelmiş
çamaşır ipine.
sokak kavgalarından emekli
bir akşam daha yorgun düşecek
evin en güzel minderine ve
lodos rüzgarları. desturunu
eritilmiş tarihine posta koyan
çınar ağaçlarından almıştır.
meşgul toprakları yoklamaya
başladığında sulanacak gözlerin
biliyorum. kayıplara karışan
gözlerin soğuk bir yaz
gecesinde yavaş yavaş kapansa
da, çekip gitse de beni bir
başıma bırakıp bu bayramlık
giysiler arasında; pek fazla
buruşmayacak yüzüm, kirli
sakallarımın sakladığı kırmızı
yüzüm...

* ayaş-mossad tarafından öldürülen hamas militanı

Ayazın sözcükleri

Filiz ÖZDEM

Gecenin içinden geceye bakmak... Nasıl yazılır içinden geçenler? Ya içinden geçenler çok içinden geçiyorsa... ayazın sözcükleri gibi. Saat sabahın dördüdür. Mahallenin kedileri odadan yayılan ince mum ışığından uykusuzluğu anlarlar. Mırlayıp dururlar kış uykusundaki ceviz ağacının hülyalı çıplaklığı altında.

"Acı çekmek yaşamak demektir"le içiçe, umutsuzca ve mağrur-gücün, umudun, sevincin peşinden koşan, ağır bir melankolinin eşliğinde yaratmanın sızıyla kendini var eden Beethoven'le uyuyup uyanmak... Bir de "Burma'nın Gözyaşları"ndaki yaşlı direnişçinin sözleri: -Biz, hayatın tuttuğu tek sözün acı olduğunu biliriz. Mutluluğun da arada sırada görünen bir rastlantı olduğunu bildiğimiz gibi...

İçinde bekçi, polis, devlet, hiçbir denetçi olmaksızın yüreği özgür bırakmak isteği. Ama bunların, içimizden uzak, tenha mezarlıklarında ataları dolanır. Ne dedikleri anlaşılmasa bile, izbelerden uğuldayan sesleri yükselir.
Aşk ne işgal etmektir, ne de işgal edilmek dileği... Aşk, "sen"in deniz kıyılarında

Sonra şiirlerinde sık sık su ve suyla ilgili pek çok imgeyi kullanan, "Ben hep ölümü düşünmek gibiyim" derken -ne garip bir talih kiölümün gelip onu ateşle aldığı Ingeborg Bachmann* (I.B 1973 yılında evinde çıkan bir yangında ölmüştü) ihmal edilmiş bir dost gibi konuşup durur: "Yazar.. insanı öteki bütün canlılardan ayıran o büyük, derin acıyla dolu, incitilmiş, yaralanmış insanların olabileceği kadar teselliyi gereksinen insanların karşısında pek de teselli verici bir şeyler söylememişse, şaşkınlığı daha da büyük olur. İnsanoğlunun sözü edilen büyük acısı, aslında korkunç ayrıcalıktır. Eğer durum böyleyse, yani bu acıyı taşımak, onunla birlikte yaşamak zorundaysak o zaman bunun tesellisi ne olacaktır ve hala bu teselli ne işimize yarayacaktır?/.../ Bu nedenle yazarın görevi acıyı yadsımak, onun olmadığı yanılsamasını yaratmak, acının izlerini silmek olamaz. Tersine, yazar onu somutlaştırmak zorundadır." Aşkı anlatan, ben'i ve sen'i anlatan Bachmann...

Duyarlığımızın ince kıyılarında gezinip durmak ve sonra durup dururken bir sese aşık olmak. Bir sesi öpüp koklayamamanın, sarıp sarmalayamamanın, kucaklayıp kendi sessizliğine götürememenin çaresizliği içindeki inatçı istek. Bir bahar kapısı gibi açılıp kapanan o ağız...

İçinde bekçi, polis, devlet, hiçbir denetçi olmaksızın yüreği özgür bırakmak isteği. Ama bunların, içimizden uzak, tenha mezarlıklarında ataları dolanır. Ne dedikleri anlaşılmasa bile, izbelerden uğuldayan sesleri yükselir.

Aşk ne işgal etmektir, ne de işgal edilmek dileği... Aşk, "sen"in deniz kıyılarında -lodosta, gök kararmaya eğilimli bir berraklıkta yeryüzünü örterken- öbek öbek uçuşan martılarının peşinden koşmak isteği... Hem de yakalanamayacağını bilerek ve de zaten yakalamak istemeyerek. Yakalamak işgaldir.

Aşk "nasıl"lıktan çok, "ne"liğin merakı değil mi? Hem "nasıl"lığın tarihi her aşkla değişir, yeniden tanımlanır ve yazılır. Ama "ne"lik değişmeyen ayrıntılarda gizli... Daha içsel ve öze ilişkin. Zaten öz ayrıntılarda yakalandığı gibi, yine ayrıntılarda yitirilmez mi?

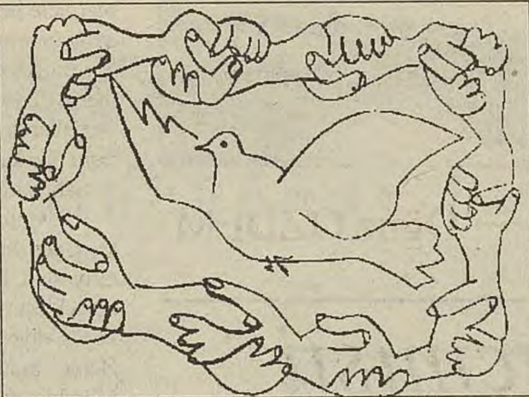
Derken sabahın ilk ışıkları itip durur gecenin karanlık kütlesini beyaz perçemler gibi. Bir bahar kapısı gibi açılan her ağız daha sert, daha kurak mevsimlerini gösterir. Dışarda keskin bir ayaz ve soğuğun sözcükleri.

Yüzümüzün bahçesine taşıyıp, ateşe veririz onları...

* Türkçede Bachmann:
Malina/Çev: Ahmet Cemal/BFS-1985.
Bu Tufandan Sonra/ Çev: Ahmet Cemal/Metis-1990
Bütün Şiirleri/Çev: Ahmet Cemal/Kavram-1995.

BARIŞ AÇISI

Neşe YAŞIN

Bugün evde yoktum

Bugün otobüs durağında uzun uzun bekledim. Önümden lüks arabalar geçti. Bankaya gidip ev kiramı yatırdım. Başkasına selam veren bir adamın bana gülümsediğini sanarak selamladım. Posta kutusuna baktım. Fransa'dan yazan arkadaşım heyecanla grevlerden söz ediyor, bunların sağcı hükümetin projelerinin reddinden öte, neo-liberal sistemin adaletsizliğine karşı bir protesto olduğunu, işçilerin bir asırdır sahip oldukları sosyal güvenceleri kaybetmemek için savaştıklarını, paraya dayalı ve küçük bir azınlığı günden güne zenginleştiren ve diğerlerini işsiz ve yoksul bırakan bir sisteme karşı direndiklerini yazıyordu.

Işık Kültür Merkezi'ne uğradım; dergileri karıştırdım, telefonla tavuklu sandviç siparişi verdim; Ahmet'le sohbet ettim. Tavuklu sandviç yerine içinde çok az tavuk olan "beef"li ve peynirli sandviç gelince, Türkiye'li sandviçci ile tartıştım. "Kıbrıs'ta tavuklu sandviç, denince içinde tavuk eti olan sandviç gelir, lütfen buranın standartlarını öğrenin" gibi aptal bir cümle kurdum. Bana bundan sonra "sade tavuklu" dememi önerdi. Kitabevinden Halil Cibran'ın "Sözler"ini aldım. Büyük süpermarketlerin birine gittim. Ellerine geçeni market arabasına atan insanların arasında dolaşıp birkaç şey aldım. Kararsızlıkla aldığımı geri koydum, etiketlere bakıp kafamda hesaplar yaptım. Yazar kasanın önünde korkuyla bekledim.

Çocukluğumun geçtiği evin önünden geçtim. Odama baktım. Orada pencereden sokağı seyreden küçük bir kız olarak kendimi gördüm. Yıllar önce bir gün olduğu gibi birisinin bana "Neşeli" diye seslenmesini bekledim. Saray önünden geçerken aylarca peşimde dolanan sivil polislerden birini gördüm, bana selam verdi... Yağmur başladı... Hüzün duydum... Uzun zamandır görmediğim bir arkadaşımı gördüm... Saçları dökülmüş ve göbeklenmişti... Bu beni irkiltti... Duraktaki otobüse binip bekledim... Şoför bir yolcuyla Kıbrıs sorununu tartıştı... Radyoda haberler başladı; Denktaş konuştu. Yolculardan birisi "yeter be Denktaş... Usandık be dinleye dinleye" dedi. Yolda otobüse yorgun inşaat işçileri bindi... İşçi kadınlar yüksek sesle konuşup şakalaştılar. Kadının biri evinin damının aktığını söyledi. Otobüse mongol bir çocuk bindi. Otobüsün şoförü elinde kocaman torbalar olan şişman bir kadını almadı; kadın küfretti. İki adam bindi. Yolculardan birisi adamın birine "Napan?" (Ne yapıyorsun?) diye sordu. Adam "N'apayım" (Ne yapabilirim?) dedi. Yanındaki adam "N'apacak" (Ne yapabilir?) dedi... Bir başka yolcu "N'apsın insanlar; pahalılıktan başka bir şey yok" dedi.

Otobüsün şoförü her zamanki gibi beni evin önüne bırakmadı. Köy meydanında durdu. "Son durak" dedi... "Neden yukarıya çıkmıyorsunuz?" dedim. "Bu saatte buraya kadar" dedi. "Bu da yeni çıktı" diye söylendim... Yürürken üşüdüm... Önüm sıra yürüyen gençler kadınlarla ilgili çirkin sözler söyleyip şakalaştılar... Sonunda eve vardım. Kapının altındaki elektrik faturası üzerindeki rakamları okurken gözlerim faltaşı gibi açıldı. "Lanet olsun!" diye bağırdım. Gün batıyordu... Balkona çıkıp kıpkızıl ufku seyrettim... Kendime bol marullu, ançuezli, peynirli kocaman bir salata hazırlarken televizyonun düğmesine bastım. Denktaş konuşuyordu... Üşüdüm... Elektrikler kesildi... Karanlıkta çaresiz, üzgün oturdum. Sonra bir mum yaktım... Telefonun tuşlarına dokundum...

"Alo",
"Merhaba",
"Merhaba, ne yapıyorsun?"
"Bugün evde yoktum..."

'Sonra İşte Yaşlandım'... İlahi Gülten Akın...

Bazı şairler ve şiirleri genel şiir serüveninin ötesinde daha özgün bir tarihle anılır. "Sonra İşte Yaşlandım" isimli yeni bir kitabı çıkan Gülten Akın bu kategoride bir şair.

Akın'ı bir özel tarihe oturtan özgünlüklerden biri onun bir tutuklu annesi olması. Bunun anlamı Akın'ın Mamak Askeri Cezaevi gibi "kafesleriyle" ünlü cezaevinin kapısını, arşınlamış bir tutuklu yakını, anneşair olması. Diğer özellik ise Akın'ın kadın olması, şiirlerinde annekadın, kadınşair özelliklerinin var olması...

Bu nedenle geçtiğimiz günlerde yayınlanan "Sonra İşte Yaşlandım" kitabı ile aynı zaman diliminde yürürlüğe giren, başta Ümraniye olmak üzere, diğer cezaevlerindeki direnişler, "İlahiler"i yeniden okumamız için somut bir vesile oldu...

1982 yılında yayınlanan "İlahiler" isimli kitabın dışarıdaki şiir kamuoyunda "şiirsel düzey" itibarıyla nasıl bir etki yarattığı bir giz. Cezaevlerindeki şiir kamuoyunda önemli bir etkisinin olduğu, en çok bilinen/okunan kitaplardan biri olduğu ise çok net.

'80 Eylül'ü ile özel bir süreç başlar. Devletin toplumu terörize etmesi, muhaliflere açık şiddetin sürekli uygulanışı, hayatın insan yanında bulunanların bunalmasını da beraberinde getirdi. Gülten Akın da tutuklu annesi ve şair olarak bunalmış olmalı.

"İlahiler"in giriş şiiri "iç sıkıntılarının" imgesidir.

BUNALAN OZAN İLAHİSİ

Darıdan ufağım da/ Dünya sığar içime/
Dünyalara sığamam/ Sığamam oğul

Bulut olsam olurum/ Göğe ağsam ağarım/
Güzleleri gezerim/ Yağamam oğul

Atmacam bukağılı/ Ağzında karanfili/
Bu yaman çelişkiyi/ Çözemem oğul

Ozanım düşe geldim/ Dönüp uğraşa geldim/
Astım işlek kalemim/ Yazamam oğul

Ortada bir torun vardır. Baba ya da anne "çekimli bir bulut gibi" belki de "dolanmaya gitmiştir ve alaz toruna "Kışı çıkar/ Kışı çıkar odandan evinden/ bahara başla" diye seslenilmektedir. "İlahiler"de sıkça görülen "nine duyarlılığı", aslında bir torun naifliği ile örtüşür. Söyleme çocukluk bulaşır. "Alaz Toruna Ninni";

"Al gel, ya da resminin arkasına/çizdiğin çiçeği yolla/ Üşüyoruz, yastığımız kar, yorganımız dondu/ Oğul arı yaban arılara tutuklu, gelemez/sen gel bizi kurtar" diye biter...

Evet, ülkenin her tarafında o zaman da şimdi de kadın–erkek muhalifler, "yaban arılara tutukludurlar..."

"Sabır İçin İlahi" ise "hayatın dilvermez karıncasının" "yüreğinde kıldan testere" bir yanartaşı gibi döne döne gerçekleştirilen dervişce yolculukların şiiridir. Varmalar ve dokunmalar uzamıştır:

"Ses vermiyor, özlediğim, susturmuşlar/ Yok, sevgiden yandım/ Savatlı gümüşüm, eskimezim/ Sabrı deniyorum".

Zaman "biz" içinde anonim konuşmanın yanı sıra, bireyin kendisiyle, "ben"ce konuşmayı öğrenmeye çalıştığı, bir zamandır. İnsanın içi dışına hem çok uzak hem de çok yakındır. "İnanan İçin İlahi"; "sen ey inanan/ Aracısız konuş kendinle" dizeleriyle biter.

İşkenceler ve Mamak... Sürekli bir haldir... Mazi gibi görünse de hatırlamak gerekmektedir. "Eflatun İlahi" özgün ve çarpıcı dizelerle başlar:

"Eflatun çiçekler döküyor durmadan/ Sayrısın, etinde yıllanmış zehir/ Nece sağaltayım seni, nece dindireyim/Ülkem misin, oğlum musun seçemiyorum/ sevdanın özü birdir".

Ve yıllar, yollar, uzayıp gitmektedir. Kuşlar bile yaşlanmış mıdır ne?

"Demirle Pas Arasında İlahi"; "Nergisle güz gülü arasında/ Beş yıldır beş uzun yıldır/ Yağmurla kar arasında/ Beş yıldır beş uzun yıldır/ Ayazla çiğ arasında/ Demirle pas arasında/ Seyran'la Mamak/ Beş yıldır beş uzun yıldır" dizeleriyle başlayan "geçmeyen zaman"ın fiil çekimidir.

"İlahiler"in en özgün şiirlerinden birisi "**Bir İncekara Küçük Oğlana İlahi**"dir. Bu şiir, görüş yerinde "itiş kakış" oynayan alaz torunun "bedduası"dır. Baştan sona incelik dolu, dizelerin ağırlığı altında kötülük erbabını bile etkileyecek bir "beddua":

"İtip düşürdüler annesini/ Kim kim diye sorma/ İtip düşürdüler annesini/ Gözleri önünde

–Amca senin oğlun olmasın/ Olursa, kıyamam, ölmesin.

(...) İtip düşürdüler annesini/ Gözleri önünde

– Amca senin oğlun olmasın/ Olursa görüşüne gelmesin

İtip düşürdüler annesini/ Gözleri önünde

– Amca senin oğlun olmasın/ Olursa al ata binmesin

İtip düşürdüler annesini/ Gözleri önünde

–Amca senin oğlun olmasın/ Olursa seni sevmesin/ Kıyamam ölmesin/ Al ata binmesin/ Görüşüne gelmesin.

Zaman, halk özdeyişinin söylediği gibi; "ölüm ile ayrılığı tartmışlar, elli dirhem fazla gelmiş ayrılık" zamanıdır. Sevgiler adres değiştirebilmektedir. Doğaldır, insanidir. Zaman içimde geçmiş zamana ait olanlar değişip dönüşebilmektedir.

Sarı Gelin Türküsü

Cümle hal insan halidir/ Yiğit başına bir iş gelir/ Bendi mapusane olur/ Oy sarı gelin/ Dolar gürleyi gürleyi

Cümle hal insan halidir/ Yiğit kelepçede ise/ Yüreği dar gelen gelin/ Oy sarı gelin/ Usanır, saçının nergisine/ Yeni bir bahçevan bulur/ Diri tutamaz sevdayı

Cümle hal insan halidir/ Özüne değen okları/ Kartal, kanadından bilir/ Oy sarı gelin/ Derine saklar yarayı.

"Yiğit"in kelepçede olduğu bir durumun imgesidir bu şiir, geleneksel işbölümü tınlamaktadır. Kadının kelepçede olduğu haller de vardır elbette.

Ve "Susanlar İçin İlahi" vardır sırada...

"Gül insana nece nece yakışırken/ Ve ılık ebrusunu bağışlarken nisan/ O tarihsel yükü yıkıp bazı çocuklarının omzuna/ kamu susuyorken..."Ve daha neler:

"Kız diyor ki, şiirin sonunda
Tatlı düş kurslarına yazılayım bari".

Gülten Akın tatlı düş kurslarına yazılmıştır bir şair olarak. "Sonra İşte Yaşlandım" bu nedenle belki de ayrıntılı "tatlıyaşlı düş kursu"dur.

AYRINTILAR İLAHİSİ

Ben neyi kimden aldım, nerden aldım/ her şeyi bir yerden aldım/ yorgunum yorganım uzakta dışarda/ sabrımı bolca verdiler içerden aldım

sözler gelip geçsin diyedir, öfke sen bekle/ örselendin ağrıdın oyuldun, henüz değil ölüm/ ten bekle/ bağırmalıyım, çığlığım kıştan ilkyaza değmeli/ A yasak, hayır korkulu, evetten usandım

Mecnun masaldan atılmış–tele şov–/ milyonla kopyeye bölünmüş Leyli/ suretler ne gülümseyiş ne sır ne şaka/ sandım ki gülümser maskeleri/ suretler sandım

Durur muyum bu gömütlükte neyim var/ tuhaf dedi çılgınca tuhaf/ ayrıntılar, paslı süngüler, yosunlu taşlar/ ya altındakiler ardındakiler/ Gültene kandım.

Tatlı düş kurslarının cezaevlerindeki solmohikanlarına herkes "İlahiler"i götürebilir...

"Hey tanrım, bu çocuklar çocuklarımız bizim
Bunca yıl hangi taşı oraya kapatsan
Unufak olur
Bunca yıl hangi kuşu
Bize hüzünlü görüşler, telörgüler
Beton gölgeler bağışlayan
Bunca yıl hangi bir kuşu,
Ölür ölür ölür

Anlamıyor musun
Yok mu senin oğlun kızın"

SAHAF GÜNCESİ

Oğuz ÖZDEM

Aşkı, yönetici seçmişti

"Yağmur yağıyor... Gece, yalnız kendi etinden yiyecek artık..."

Hoş geldin şiir.. hüzün benimle çıktı yola. "Geç kalırsam gene bağışla fakat/korkarım ben titrerken zaman/ et yiyen bitkinin öyküsü/armağan kazakta.

Benim şair gözü dediğim galiba bu. Ben kitapları böyle okurum. Z. Aliye et yiyen bitkinin öyküsünü yazar, ben şiirini; o armağan edilen kazağa dokunur, ben şiire. Marks Kapital'i yazar, ben ondaki "ölüm yaşayanı yakalar"ı.

Gece, yalnız kendi etinden yiyecek artık. Kitabın hangi sayfasında, hangi öyküsünde geçiyordu bu cümle, unuttum bile. Benim öyküm bu cümlede saklıydı, gerisini getirebilirdim artık:

Gecenin yediği et bendim, ben zayıfladıkça şişmanlıyordu. karanlık. Son dublemi iyi geceler dileyerek içmiştim meyhaneciye. Şehir şekil değiştirmişti, ama mutluydu saçlarım yağmurdan. Beşinci yolcuyu bekliyorduk dolmuşta. Şoför saatine bakıp şimdi gelir (...) pavyondan zümrüt demişti. Ben yanılmayışına şaşmamıştım. Bankta çıplak yatan tinerci çocuğa şaşmıştım, bilimsel aklım çözemiyordu; bu çocuk ölmeden yarına çıkacak tekrar tinerini koklayacak, tekrar çıplak yatacak... Şaşkınlığımı da emiyordu gece on kadar köpek bir kediyi paylaşmaya çalışırken, çöplükleri karıştıran çocuklardan cesaret alıp varmıştım eve. Nar ağacının Karacaoğlan sesi vardı kulaklarımda. Çeviremiyordu bu sesi Türkçeye kent. Her sesin kendi sesi, kendi kokusu vardı. "Z" harfleri çoğunlukla kırmızı, karanfil kokuyordu. Aşkı, tutkuyu yönetici seçmiş(ti). "L" harfi yeşil, umudu simgeliyor(du), sardunya yaprağı kokulu. "G" harfi buz mavisi, köpek çığlığını çağrıştırıyor(du), paslı demir ve yosun kokulu. "A"lar mor, toplu halde yaşlanmış bir fahişeyi çağrıştırıyor(du). Kahverengi bir hamakta toplanıyorlar, önderleri ihanet, kokuları tarçın. Kimi sesler sarı, çoğu gri... Kimi bir genç kız bedenine sahip. Kimi çamuru öncü seçmiş kimi ateşi.

Kiminin şekli yok, kokusuz..."

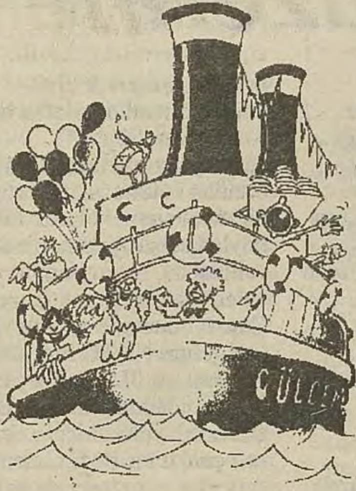
Sevgili Zeynep "Dolunay vardı." Sen bir masalcıydın aramızda dolaşan. "Vapur yolcuları asla bilmemeliydi aralarında bir masalcı olduğunu. Çantasında, ceplerinde, ökçelerinde, kulağının arkasında masallar taşıdığını." Bildikleri an bitiyordu büyüsü şiirin, öykünün... Çünkü taş gibi bir soru sormak istiyorlardı: Niçin yazıyorsun diye. "Bir taşı anlatmak için bile çok şey vardı oysa." Anlatmaya çalışıyorsun dilinin vardığınca: "Taşlardan eskiden beri hoşlanırım. Serindirler, soğukkanlıdırlar... Çok şey yaşamışlardır, esen yel gibi geçen, bize öyle gelen bir geçmişti. Ağızları sıkıdır, en çok da bu yüzden güvenirim taşlara. Şu mermere benzeyenin üzerinde uyuyabilirim, örneğin korkmam. Taş bırakmaz, korur beni... Ona ihanet etmeyeceğimi öğrenmiştir, yüzyılları aşıp gelirken. Şu kırmızı taşın bile karnında sakladığı bir timsah var belki!!!

Sevgili Zeynep, "Gözlerimi kısıp denizdeki en ileri bölgeyi tanıyorum. Bütün beklentilerimi gerçekleştirecek olanı taşısaydı bu vapur, diye geçiyor içimden. Hemen ardından gülüyorum... Mümkün değil kuşkusuz. Ama düş bu ya, ya olsaydı, olabilseydi..."

Benim "yaşamım boyu doğru dürüst fantezim olmamış, hep yere basmış ayaklarım." Bu yüzden sadece elmalarla armutları topladım, şu kadar meyvemiz var dedim. "1,55 boyunda, 55 kilo, kızıl saçlı..." "Hiçbir yerden gülümseme alacağına sahip değildik; belki de Medusa'nın güzelliğini kıskandığı için taşa çevirdiği bir genç kızdır şu incecik sarı kılcal damar..."

Sezai SARIOĞLU

'Tahir olmak da ayıp değil, Zühre olmak da hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil'

Kara haber tez yayılırmış. Ümraniye cezaevinde öldürülenlerin haberi geldiğinde Gülcemal sakinleri aheste aheste yelken şişirerek Zapatistler'le görüşmek için Meksika'ya seyir halindeydiler. Dünya yine sessizlikten sınıfta kalmıştı. Dünyanın bütün kanallarında sayıları artık kırkı aşmış haramiler, iki haber arasında kırk yalan söylüyorlardı.

"Bu işte bir MİT yeniği var" diyerek kuş hızıyla Türkiye'ye döndüler ve İHD'ye rampa oldular. Dernekte bekleyenler, Alibeyköy'e cenaze törenine gidildiğini söylediler. Yolcu solunda gerek, diyerek varoşlara dümen kırdılar.

Mezarlık kalabalıktı. Tanıdıklarla selamlaştılar, marşlar, türküler ve sloganlar arasından mezar başına kadar geldiler. Bir ara bir ıslık sesi işitildi. Islık sesi yaklaşıyordu. Makamına kulak verdiler çıkaramadılar. Biraz meraklandılar. Islık giderek yaklaşıyordu. Polisler her tarafı kuşatmışlardı ve çemberi aşmak iyice zorlaşmıştı. Sonunda bir roman çocuk ıslık çalarak, elini kolunu ve çiçeğini sallaya sallaya polislerin arasından mezar başına ulaştı. Herkes birbirine baktı. En çok da polisler çocuğa ve çiçeğe... Roman çocuğun anafikri çiçekti, çiçeğin anafikri özgürlüktü, polisin anafikri ise çiçekleri sağ salim ele geçirmekti... Roman çocuk İHD imzalı çelengi getirdi. Herkes roman çocuğun polis ordusunu nasıl atlattığını, nasıl oraya kadar geldiğini merak ederken olan oldu! Çiçek uyumuyordu, kuşlar uyumuyordu ve atasözünün tersine su da uyumuyordu... Ama, devlet de uyumuyordu...

İki kötülük arasında en kısa yol gerçekleşti ve devlet devletliğini gösterdi. İlginç bir devlet gösterisiydi bu. İki uzun bir kısa devlet parolasıyla çiçeklerin üzerinde "çiçeksizler mehteri" başladı. Toplu(m)polis halleriydi bu. Tam o sırada yanıma Metin (Göktepe) geldi ve "Abi aklıma rahmetli Aşık Veysel'in bir şarkısı geldi" dedi... Ben hangisi demeye kalmadan ekledi; "Çiğdem der ki ben âlâyım, yiğit başına belayım..." var ya... Ben de bir espri ile karşılık verdim; "Çiçek der ki ben âlâyım, devlet başına belayım."

Çiçekler de devlete karşıydılar demek ki, ya da tersi...

Metin Evrensel'e geçeceği haber için notlar tutuyordu... Ve gözden kayboldu. Tam o sırada bir başka Gülcemal sakini, "öte dünyada da devlet var mı" demez mi? Gülüştük...

Akşam üzeri Metin'in yüzlerce kişiyle beraber gözaltında olduğunu öğrendiğimizde Gülcemal Vapuru, Sağmalcılar'ın önünde devrimci tutuklu ve hükümlülerle devlet arasında süren görüşmeleri izliyordu... Metin için hesapta olmayan bir şey değildi. Çünkü o kerelerce, "Püsküren bir çiçek gibi/ (Girer) Çıkar (dı) kapıdan..." Evrensel gazetesinin gözaltı eki gibiydi Metin... Boğaz'da, tam da denizin en ortasında bir mavilik, bir umut almışken hepimizi, demir atmış bir halde çıtkırıldım ayışığında gelişmeleri beklerken, stadyuma ve spor salonuna doldurulan yüzlerce insanın kolunun kanadının kırıldığı haberi geldi. Gelişmeleri izleyen Arjantinli ve Şilili entersnasyonalistler, her şeyin ülkelerindekilere benzediğini söylüyorlardı. Kayıplar, yargısız ve açık infazlar gibi işaretler, devletin uzun zamandır geleneksel yöntemlerin ötesine sıçradığının ve Latin Amerika pratiğini devraldığının göstergesiydi...

Bir kez daha kara haber tez yayıldı... Metin (Göktepe) öldürülmüştü. Resmi devlet mesellerine göre, serbest bırakıldıktan sonra bir çay bahçesinde otururken fenalaşmış ve ölmüştü! İçişleri Bakanı'nın demeci kargaları güldüren cinstendi: "Bize ulaşan bilgilere göre adı zikredilen gazeteci duvardan düşmüş..."

Çarşamba günü, "Çalışan Gazeteciler" günüydü... Cağaloğlu'nda Gazeteciler Cemiyeti önünde binlerce kişi toplanmıştı...

Kalabalığın ortasına düşmüş bir Japon kadın, bir yandan ne olduğunu anlamaya çalışıyor, bir yandan da haritadan yön tayin etmeye çalışıyordu. Daha önce Newroz gazetesinde çalışan, Evrensel muhabiri Evrim, İran Konsolosluğu'nun duvarında bir yandan fotoğraf çekiyor, bir yandan da ağlıyordu. Yelda, Evrensel'i tam sayfa açmış duvarda belki de bir "azalırken" şarkısı mırıldanıyordu.

Gözlerim, Metin'in kadim arkadaşlarından Hacer'i (Yıldırım) aradı... Göremedim... Ufacık tefecik Hacer belki de Metin'in fotoğrafının içine gizlenmişti. Hacer, Mavi Radyo'da günün haberlerini hazırlarken, önüne Metin'in öldürülme haberi gelince fenalaşmıştı... Gülcemal'den aradığımızda, "Kötüyüm. Yarın mutlaka geleceğim" diyordu... Ama yoktu... Çırak gazeteciler korosu oradaydı ama. Yeni Demokrasi'den, Evrensel'den ve diğer muhalif basından kadın–erkek gazeteciler maarkadaş oradaydı. Bunlar haşarı, gazeteci çıraklarıydılar, tümü birbirini tanıyordu... Muhalif basının insankarıncaları işte bunlardı.

İşte Metin ve Metin gibiler... Oluşan bir gazeteciler kuşağı...

Vilayete gidip döndükten sonra, Sultanahmet Adliyesi'ne yürürken biri hem ilkokul, hem de lise öğrenimi yapılan yerden geçildi... Karşılıklı alkışlar bir incelikti. Lise öğrencileri de alkışlıyorlardı. Pencereden kalabalığı alkışlayan bir kız öğrencinin, kulağını çeken bir öğretmenin görüntüsü o günün izi olarak belleğimizde donup kaldı...

Zor bir gündü... Duygu dolu bir gündü... Metin, salkımsöğütler gibi dallarını hayata ve aşka değdirerek yakalarımızdan göğe uçuyordu... Yerçekiminden kurtulmuştu... En yakından görüyorduk onu ve kendimizi... O gökçekimine tabi haşarı bir uçurtma olarak bulutların arasında kaybolurken biz yeryüzünü bekliyorduk, çifter çifter çaprazlama şaşırtılmış arsız çiçekler halinde...

En çok çırak gazeteciler görünüyordu gözümüze... Metin'in arkadaşlarından biri, bir yandan yakasında asılı Metin'le konuşur gibi yapıyor, bir yandan resim çekiyor, bir yandan da ezberinden bir şiir mırıldanıyordu:

"Bir çocuktun sen parıltılar yaratacaktın düzensizliğinden
Bunun için belki de
Masmavi bir örtü gibi bırakarak gölgeni
Geçtin resim çeken hüzünlü söğütlerin içinden" (C. Süreya)

Metin ise, ağlayan genç gazeteci kızın yakasından bilmukabele yapıyordu sanki:

"Ben iyimserim, dostlar, akarsu gibi..." (Nâzım)

Polise düşen ağaca sarılır... (Foto: Sedat ARAL)

"Ölüm geliyor aklıma birden ölüm
Bir ağacın gövdesine sarılıyorum." (Cemal Süreya)

Solcu solunda gerek...

Öldürüldüğünde hepimizi METİN saydılar

"Yeryüzüne tohum gibi saçmışım ölülerimi
kimi Odesa'da, kimi İstanbul'da,
Bakışımlıydı, çocuktu bedenlerimiz;
Ezilir, ezilirdi aralarında
Yağmurkuşugillerden biri." (Cemal Süreya)

"Ben çiçek olsaydım eğer
Hiç saksı giymezdim ayağıma
Ödünç kanat alırdım güvercin teyzemden
Üstünüze barış uçardım" (Ali Yüce)

"Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında
Bir teneffüs daha yaşasaydı
Tabiattan tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür"
(Ece AYHAN)

"Açık kalmış atlası, deniz taşmıştır, darılmasın Fırat ama"
(Ece AYHAN)

"Gurbete eğimli çocuğun
özleme eğimli olur annesi" (Gülten AKIN)

"Sen ömrünü gönlünce, hep yokuşta gittin
Gülünü dikenli bir sapta açmayı seçtin"
(Metin Altıok)

"Herkes kendince göçer bu yeryüzünden;
Kimse pay çıkarmasın başkasının ölümünden" (Metin Altıok)

"Gülemiyorsun ya, gülmek
Bir halk gülüyorsa gülmektir
Ne kadar benziyoruz Türkiye'ye Ahmet abi" (Edip Cansever)

"Ben tanırım
Bu bulut bizim oranın bulutu
Hemşeriyiz ne de olsa
Benim için kalkmış ta Sivas'tan gelmiş
Yurdumun bulutu
Başımın üstünde yeri var" (Aziz Nesin)

"Kim gördü şuracıkta oturan biçimini
Kalabalık içinde büyük yalnızlıkların
Yanında fotoğraf çektirmeliyim
Bakarkörlerin önünde ve sağırların"
(Abdülkadir Budak)

"Nasıl alışır kuşlar bir göğü yitirmeye"
(Ayten Mutlu)

"halkın imlası taşarsa coğrafyadan
geçer onlar iki yağmur damlasının arasından
göstererek devlete bütün zerafetini" (Akif Kurtuluş)

"–yaşken eğdin
nasıl da nasıl da acıttın dallarımı–" (Neşe Yaşın)

"Bir gramofonun
kırık iğnesi gibi yürüyorum
sokakların siyah taşlarında" (Sunay Akın)

"Bunca kanın helalini kim kime nasıl öder
Mezar taşlarıyla barış olur mu?" (Şükrü Erbaş)

"beni bir parkta yitirecek yaşta
incelikler sınıfında
keşke okuldan beraber kaçsaydık!"
(Haydar Ergülen)

"yeşil atkını boynuna dola
örtmek için güneşini
çok eski bir bahçenin." (Oktay Rifat)

"Yağmura şemsiyesiz çıkardık
şakır şakır yağmura
göğe sataşırdık
kirpiklerimizde tutuşurken haziran"
(Ahmet Ada)

"Sımsıcak konuşurdun konuşunca
ırmak gibi rüzgar gibi konuşurdun
yayla yokuşlu çiçekler açardı sanki
çiğdemler güller mor menevşeler açardı
Hâlâ koynumda resmin" (Ahmet Telli)

"Nasıl benzerdik birbirimize. Ben sana bakıp dilimi
düzeltirdim. Sen bana bakıp yüreğini toplardın." (Yıldırım Türker)

'Yeni partinin program taslağı' üzerine

İlhami ARAS

Her ne kadar 'sunuş'ta; 'zaman sıkışıklığının ferah bir tartışmayı' engellediğinden söz edip, 'şiddetli itirazlar dışında ince elenip sık dokunmamasında yarar' görülmesine karşın, sunuşun aşağıya alacağımız bölümle bitmesi, 'şiddetli' bulunur mu bilinmez ama, bizatihi 'taslağın' bununla pek bağdaşmaz mantığını, adeta bir ironi ile ortaya koymaktadır:

"Yeterince detaylandırılamamış ve inceltilememiş maddeleri ve eksikleri bilahare parti içindeki tartışmalarda, broşürlerde, karar taslaklarında gidermek mümkün olabilecektir."

Daha önce taslağı görmeyen veya program hakkında belirgin bir fikri olmayanlar için bu çarpıcı durum, pek anlaşılır olmayacaktır. İleride de görülebileceği gibi, 'taslak' bırakalım 'detaylanma ve incelmeyi, o denli teferruata dalıyor ki, ağaçlardan ormanı göremiyor. Genel olarak program hakkında bir fikir sahibi olabilmek için, bizim tarihimizdeki, örneklere bakmak yararlı olacaktır. Birinci Enternasyonal önsözü 1 sahife, Lassalcılar'ın programı 1 paragraf, marksistlerin (Eisenach) programı 1,5 sahife, Gotha Programı 2 sahife, Erfurt Programı ise 4 sahifedir. Şüphe yok ki bu metinlerin hiçbiri program mantığı itibariyle 'boş zamanların değerlendirilmesiyle' pek ilgilenmiyorlar. Buralardaki mantık çok şey söylemek yerine, 'ifade edilmesi gerekli olan ve yarın için referans noktaları olacak konuların ele alınmasıdır. Bu tutum alış ileride geliştirilebilecek konuların ele alınabilmesi olanağını sunacağı gibi, yaşadığımız duyarlılıklar nedeniyle, esnek davranabilme fırsatlarını da oluşturacaktır. Oysa söylenebilecek her şeyi söyleyebilme çabası esasın gözden kaçırılması sonucunu doğurmaktadır. Söz gelimi arabaşlıkların sayısı 33'tür. Sadece bunlar alt alta yazıldığında bile ortaya çıkacak metin anlamsızlığı göstermek için yeterlidir.

Tüm bu söylenenler nedeniyle de 'taslak' genelde yol gösterici, temel taşların dizildiği bir manzume olmaktan çıkıp adeta burjuva partilerin cekli, caklı vaatler sıralaması olan 'seçim beyannamelerini' hatırlatıyor. Özellikle anlamsız tekrarlarıyla da 'totolojik' bir bakış açısını sunuyor. Nasıl mı? Sınırlı olanaklar nedeniyle önce 'Giriş'ten iki kısa bölüm sonra yine ortalardan bir ara başlıkla, devamından birkaç satır aktaralım:

"... eşit, özgür, sömürüsüz ve sınıfsız bir dünya arayışı bu mücadelenin eksenini (a.b.ç.) oluşturuyor.

"... kapitalizmin ve onun insanlığa dayattığı bütün baskı, sömürü, şiddet ve eşitsizlik biçimlerinin ortadan kalkmasını savunur.

"... MÜCADELE EKSENİ VE TALEPLER ... insanın insanı sömürmesine, sermayenin emek, erkeğin kadın, zenginin yoksul üzerindeki hakimiyetine, cins ayırımcılığına, baskıya, şiddet ve eşitsizliğe dayalı düzene son verilmesi için mücadele eder."

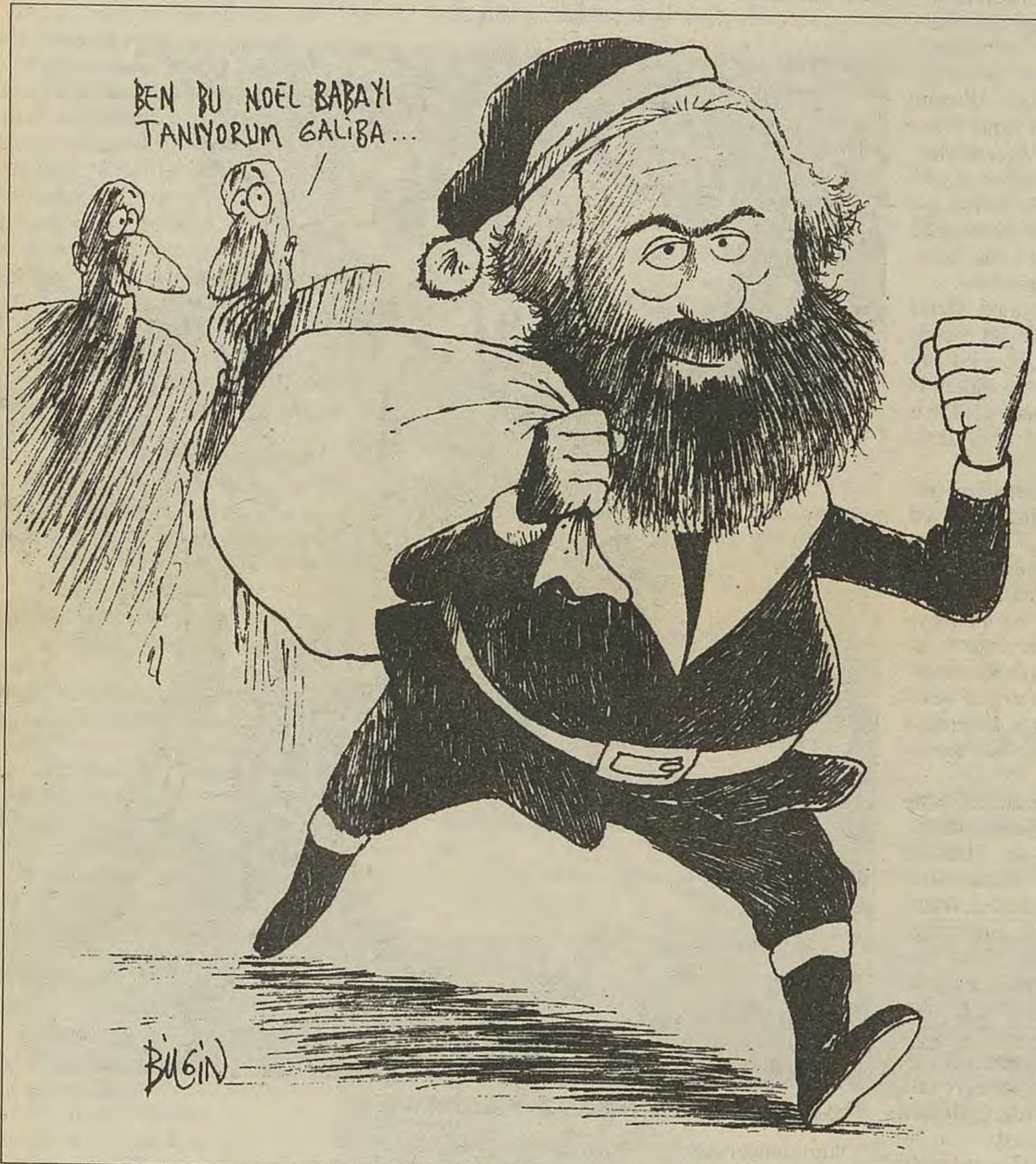
Bu türden satırları artırabilmek olanağı var, ama yaklaşımı ele vermek açısından bunların yeterli olacağını sanıyorum.

Nedeni pek anlaşılmaz bir tarzda, adeta unutulmamış desinler der gibi, bir yerde anti-emperyalizmi hatırlatan birkaç sözcük var. Şöyle: ".. emperyalizmin tahakkümünü ortadan kaldıracak..." Programatik bir metne temel olacak bir konu böyle geçiştirilirken, bir diğer yandan da, bu anti-emperyalizmin neleri içerdiği güme gitmektedir. Çünkü bunun ne anlattığı bir yana (sözgelimi NATO mu, Dünya Bankası mı, IMF mi veya 'Körfez Savaşı'nda kullanılan A.B.D. üsleri mi, yoksa hiçbiri değil mi vs.) çünkü hiç değinilmemektedir, ama yine aynı metinde belli ki 'yeterince inceltilmiş' şöyle satırlar da vardır ve bu nedenle herhalde 'ince elenip sık dokunmamasında yarar vardır:

"... boş zamanların değerlendirilmesi amacıyla yerel ve merkezi yönetimlerce mekan, araç, gereç sağlamaya yönelik fon tahsisi gerçekleştirilmelidir."

Tabii ki buradan da bunlara karşı çıktığımız gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Eğer böyle bir program mantığıyla yürünürse bu metnin nasıl tamamlanacağı başlı başına bir sorun haline gelir. Tıpkı sunuşta dendiği gibi bir yığın konu 'ferah tartışmaların' yapılacağı koşullara bırakılmalıdır. Kültürel iklimimizde pratikten kopmadan yaratacağımız dönüşümler partiye, daha zengin sentezler oluşturma olanağı sunacaklardır. Dolayısıyla program 'edinilen birikim dikkate alınarak' kısa ve öz olmalıdır. Bugüne kadar oluşturulan bir yığın ortaklık metni bugüne de yol göstermelidir.

Bugünün en devrimci programı 'BİRLİK'tir. Zaten bizim koşullarımız da, Marks'ın söyledikleri ile aynı şeyi anlatmıyor mu?" İleriye doğru her adım, her gerçek ilerleme, bir düzine programdan daha önemlidir."

Nedeni pek anlaşılmaz bir tarzda, adeta unutulmamış desinler der gibi, bir yerde anti-emperyalizmi hatırlatan birkaç sözcük var. Şöyle: "..emperyalizmin tahakkümünü ortadan kaldıracak..." Programatik bir metne temel olacak bir konu böyle geçiştirilirken, bir diğer yandan da, bu anti-emperyalizmin neleri içerdiği güme gitmektedir.

aşkın partisinden dev-genç yumruğu...

ayşe düzkan

bundan yıllar önce on altı on yedi yaşlarında bir kız arkadaşım eve silah mı ne götürmüş, babası da üstüne yürümüş. arkadaşımın hiç müdanası yok. oturduğu yerden adama diklenmiş, "dikkat et," demiş "beni dövdüğün zaman kızını değil, dev-genç'liyi dövmüş olursun."

bu eski hikâyeyi aklıma tabii ki, ertuğrul kürkçü'nün doğu perinçek'in kafasına balyoz misali indirmek istediği dev-genç'li yumruğu getirdi. niye bu kadar geç yazıyorsun bu konuda diyeceksiniz. gayet basit, doğu perinçek'i sevmem. zinhar ip'li değilim. o yüzden onun edepsizliği, terbiyesizliği beni en fazla kamuoyu karşısında solcuların durumu açısından ilgilendirir. ama diğer arkadaşlarla aynı parti çatısı altında çalışmak üzere bir imza atmış bulunuyoruz. bunca zaman belki ağızlarından, kalemlerinden bir özür, özeleştiri falan görürüm diye ümit ettim. (gözümden kulağımdan bir şey kaçtıysa özür diliyorum). şahsen hayatım boyunca resmi bir tüzük altında çalışmadım, böyle hataların tüzüklerde filan bir müeyyidesi yok mudur? merak ediyorum. hadi tüzüğü geçelim biz parti girişimi kamuoyunun vicdanında bir müeyyidesi yok mudur? bu arkadaşların bize karşı bir vicdan borçları da yok mudur? yoksa ortada bir hata falan yok tur da ben mi vehmediyorum? bunları belki benim gibi aydınlanmaya muhtaç vicdan sahipleri vardır diye yazıyorum. bütün bunların seçimlerdeki bloğun aldığı oya etkisi olmuş mudur? bilemiyorum, ama bülent uluer'in express'teki seçim sonuçlarını değerlendirmesi üzerine bir şeyler söylemek istiyorum. özetlersek göç edenler kayıt olsalardı, gönlü hadep'te olup da ürkenler ürkmeseydi, bir kısım solcu tembellik etmeyip kayıt olsaydı ya da oy atmaya gitseydi, refah tehdidi bazılarının chp'ye oy atmasına yol açmasaydı bloğa yüzde 12 civarında oy çıkacağını öne sürüyor (yanlışım varsa rica ediyorum kendisi ya da başka birisi beni düzeltsin). ben bu rakamları biraz yorumlamak istiyorum; bu iddia doğruysa solcuların ve kürt muhalefetin reel oyu mesela refah partisi'nden sadece yüzde 8 oranında düşüktür. üstelik şu yüzde 12'nin yarısı militan olsa, bir de dağdakileri, yaşı tutmayanları falan sayarsak nereden baksanız üç milyonun üzerinde insan eder. eğer bu rakamlara inanıyorsa, benim bülent uluer'e nâcinaze tavsiyem, hatta kendisinden ricam şudur ki, çoğulculuğu, özyönetimi, seçimleri falan boşverip devrim yapmaya yönelsin. çünkü bu kadar "adamımız" varsa, evelallah silkelesek düşerler.

bunu niye mi yazıyorum, başta doğu perinçek'i sevmem demiştim. sevmememin sebebi yalnızca eskiden ihbarcı olması falan değil. en başta türkiye'de stalinizmin en güçlü, en berrak temsilcilerinden birisi olduğunu düşündüğüm için karşıyım ona. ama stalinizmin bir yüzü şiddet temelli politikalar, öteki yüzü yalana dayanarak politika yapmaktır bence. balyoz gibi yumruklar, yüzde 12'ler filan; allah sonumuzu hayır etsin.

iş bununla da bitmiyor; mücadelenin eksenini belirlemek açısından blok tecrübesinin çok önemli olduğunu düşünüyordum. ama eğer barış, sınıf mücadelesinin de gündeminin birinci maddesidir diyorsak, mesela gazi mitinginde bir tane bile orak çekiç, bir tane bile barış dışında slogan görmememiz gerekirdi bence. çünkü gündem, kafamızın içinde, gönlümüzde taşıdığımız bir şey değil, siyasi mücadelemizle ifade ettiğimiz bir şey olmalı. tam bunları düşünürken söz'ün son sayısında okuduğuma göre benim sınıf mücadelesi filan niyetine heveslendiğim parti, meğerse aşkın da partisiymiş. şu kadar yıldır memleketçe partisiz aşık olup duruyoruz. bunu yazan arkadaşlara bu durum büyük bir eksiklik gibi görünüyor olabilir tabii, ama benim fikrimi soran olursa aşk falan gibi mevzulara partiyi bulaştırmasak derim. ve daha da önemlisi aslında zaten bulaştırmayacakken bulaştıracakmış gibi yapmasak...

uzun lafı kısası, barış derken orak çekiç, sınıf mücadelesi derken aşk, aşk derken yumruk... umarım sonumuzu hayır edecek birileri vardır.

Yeni parti ve politika yapma tarzı

Mustafa KAHYA

Söz dergisinin 47. sayısında Sıtkı Coşkun'un "Sosyalistler tribünden sahaya iniyor" başlıklı yazısı, "kiliseden atılmış bir papazın bir kızı dansa götürmesini seyreden sıradan insanın tiksinen gözlerinin" sergilediği tepki ile kaleme alınmış. Bu demektir ki, sahaya inerken, eskiden politika yapma tarzımızda oluşan lekeler, yeni sürecimizde de bir süre daha iz bırakmaya devam edecek. Yeni partide politika yapma tarzımız en az tüzük ve program kadar geleceğimizi belirleyecek. Dolayısıyla ben bu yazıda bu konu üzerinde durmak istiyorum.

Sıtkı Coşkun, seçim sonuçlarına ilişkin değerlendirmesinde; "Blok açısından, seçim yasasının anti demokratikliği, seçmen kütüklerinin ağır çarpıtılmışlığı, büyük seçmen kitlelerinin kütükler dışı bırakılması, bölgedeki baskıların rolü, payı ortada. Bütün bunlara rağmen alınan oy küçümsenemez" dedikten sonra; "Ancak blok iddiasını bu şartlarda öne sürdü. Dolayısıyla bunlara yapılacak vurgu seçim sonuçlarındaki zayıflıkları tek başına açıklamaya yetmez" demektedir. Doğru, yetmez. Söz dergisinin de haber olarak verdiği, Blok'un seçim değerlendirmesi, Coşkun'un vurgu yaptığı etkenler dışında birçok başka etkenin de rol oynadığına vurgu yapıyor ve kendi eksiklerinin altını çiziyor.

Sosyalistler neredeyse barajı aşacakmış!

Sıtkı Coşkun'un "Yetmez" derkenki muradı ise daha başka, şöyle diyor; "HADEP'in hemen hemen olmadığı bölgelerde alınan oylar ise, ağırlıklı BSP'nin ve sosyalistlerin oylarıdır. 1994 seçimlerine göre buradaki artışlar kaydedilmelidir. Bu artışın alınabilecek sosyalist oylardan ciddi olarak az olduğunun da altı çizilmelidir. Partinin yarısının, ortak parti kuracağımız GBK'nın büyük çoğunluğunun eleştirdiği ve yanlış bulduğu bir seçim politikasının aynı partide birleşecek sosyalistlerin olanaklı en çok oyunu ve desteğini almaktaki zorlukları açıktır. Partide ve partileşme sürecinde sosyalistlerin birliğini ihmal eden, zorlayan politikaların, seçimde birliğin gereklerinde de zorlukları olması anlaşılırdır. Partimizde hayatın her alanında HADEP'le işbirliğinin militan savunucuları, kendi partilerinin en az yarısı ve kurulacak partinin yüzde 75'ini birlik açısından karşıya alarak karar ürettiler." Seçim sonuçlarının ortaya çıkardığı zayıflıkların ve beklenenden az oy almamızın nedenini Coşkun işte böyle açıklıyor.

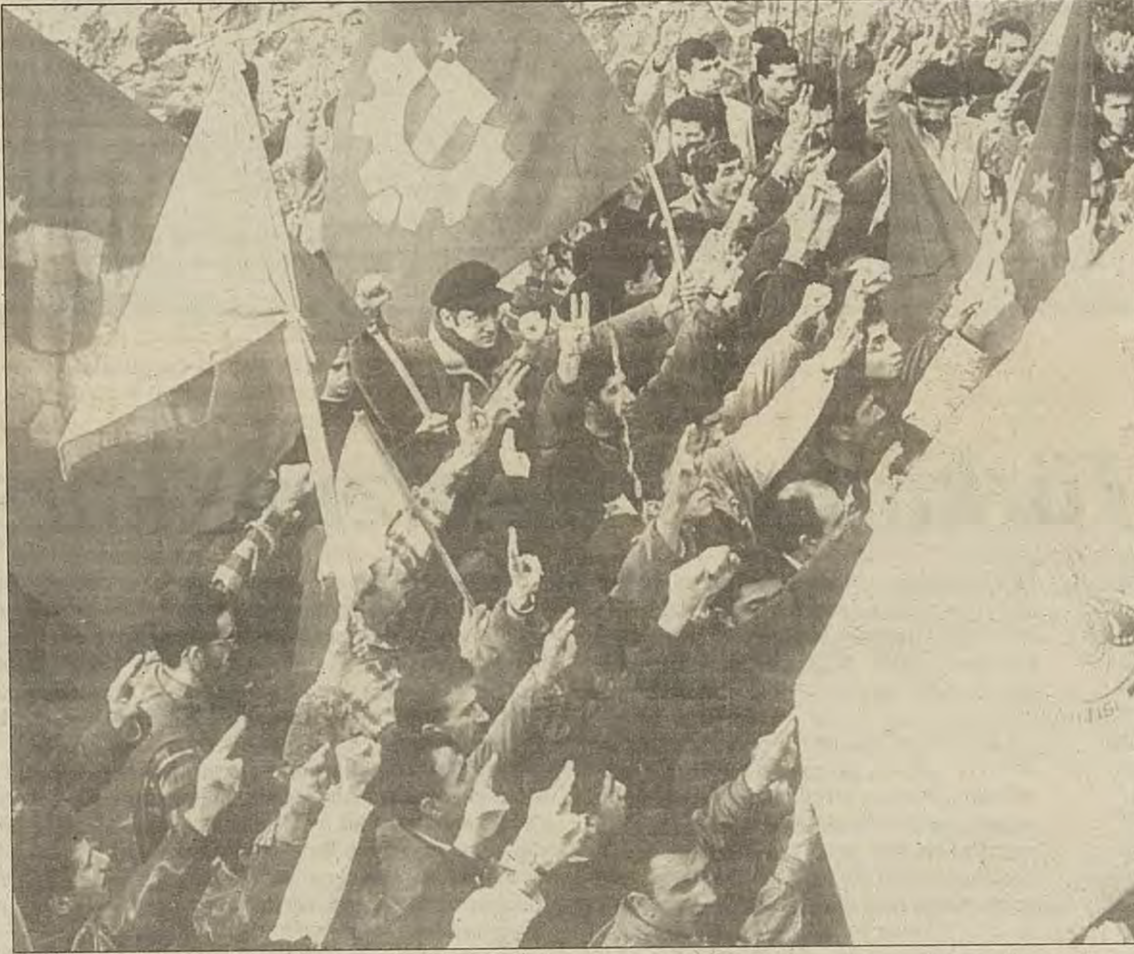
Öyle büyük boş laflar vardır ki, gerçekleri perdelemekten başka bir işe yaramazlar. HADEP'in olmadığı bölgeler Trakya ve Karadeniz bölgeleridir. 1994 seçimlerinde BSA'nın aldığı oylar, 1994 oylarını bazı illerde ikiye, bazı illerde de üçe katlamıştır. Kaldı ki, 1994 seçimlerinde İl Genel Meclisi listelerimize verilen oylar kesin tercihleri yansıtmıyordu. Aynı yörelerde belediye başkan adaylarımıza verilen oylar daha düşüktü. Blok'a verilen oylar ise kesin tercih oylarıdır. Blok, Blok'u oluşturan partileri de aşan bir meşruiyet kazandı. Ondandır ki, Trakya ve Karadeniz illerindeki sosyalistler, Blok'un devam etmesini istemektedirler. Coşkun'a bakılırsa onun anlattığı gelişmeler olmasaydı "Ciddi olarak" alınabilecek sosyalist oylarla neredeyse barajı zorlayabilecektik!

Seçim işbirliği kararı nasıl alındı?

BSP tarafından alınan "HADEP'le seçim işbirliği" kararının üretilme süreci hiç de Coşkun'un anlattığı gibi yaşanmadı. 5-6 Kasım tarihlerinde Ankara'da toplanan BSP GYK'sı, 5 Kasım tarihinde GBK ile birlik sorununu gündemine aldı. Sosyalistlerinin birliğinin partideki Blok savunucuları tarafından ihmal edildiğini ve küçümsendiğini iddia eden Sıtkı Coşkun'un, GYK toplantısında, seçimlerde Blok düşüncesini savununlar tarafından hazırlanan, birlik için çekilinebilecek en geri çerçeveyi tarif eden taslağa karşı sürdürdüğü şiddetli itirazlar henüz unutulmadı. Unutulmayan bir başka davranışı daha var Sıtkı Coşkun'un; 6 Kasım tarihindeki seçim gündemli GYK toplantısında, kürsüye çıkan GYK üyelerince HADEP'le seçim işbirliği savunulduğunda, birlik gündemli toplantıda savundukları bir bir geri aldı. Üstelik birlik süreci boyunca Coşkun'un, Blok savunucularından daha birlikçi olduğunun da kanıtı yok.

Kararın alınışında verdiği sayılar da gerçek dışı. HADEP'le görüşmeler GBK girişiminden arkadaşlarla birlikte yapıldı. Ortak parti oluşturma sürecini yaşadığımız bir dönemde, seçime yönelik politikalarda aramızda fazla mesafe olmamasına, daha da ötesi olabilirse ortak seçim politikası oluşturulmasına özen gösterilmesi herkesin düşüncesiydi. Sürecin bir yerinde GBK girişiminden arkadaşlar seçimlere yönelik tavırlarını bildirdiler. Arkadaşların kararlarına saygı duyduk ve zorlayıcı bir tutum içine girmedik. Henüz birlikte bir parti yapısının içinde olmadığımız içn GBK'lı arkadaşlarla, kurumsal yapılar içinden bir tartışma sürdürerek birlikte bir karar alma olanağımız yoktu. BSP olarak biz de bir karar vermek durumundaydık. GYK toplandı. Seçimlere yönelik tavır konusunda iki önerge oylandı. HADEP'le seçim işbirliği kararı 14'e karşı 39 oyla alındı. Parti içinde farklı platformlarda yer alan, platformlardan bağımsız olarak konumlanan 12 GYK üyesinin imzasını taşıyan önerge çoğunluk tarafından kabul edildi. Ankara SBP platformu imzalı "GYK'dan mutabakata varılmadan karar çıkartılamayacağını" ifade eden bir faks dışında, partinin hiçbir il örgütü karara karşı çıkmadı.

Bütün bu olup bitenlere karşın Sıtkı Coşkun, BSP'nin yarısının alınmış olan karara karşı olduğunu yazmaktadır. Birincisi, bu mantıkla Sıtkı Coşkun partinin kurumsal işleyişi içinde alınmış olan kararı yok saymakta, ya da etkisinin olmadığı izlenimini vermeye çalışmaktadır. İkincisi, partinin yarısının kendisi gibi düşündüğünü varsaymaktadır. Kendi halisünasyonlarını parti gerçekliğinin yerine ikame ederek en iyi ihtimalle kendi kafa karışıklığını gerçek sanmaktadır.

I'nın üzerine noktasını koymak

Yeni oluşacak partinin BSP dışından olası üyelerinin "büyük çoğunluğunu" Blok düşüncesinin karşısına koyuyor Sıtkı Coşkun. Sonra matematiksel bir toplama yapıyor ve yeni partinin yüzde 75'inin karara karşı olduğu sonucunu buluyor. Ölçüsü ne? Bütün ölçüler onun derin bilgisinde saklı tutuluyor. "Akıllı Donkişot uygun rüzgarı bekler"miş! Sıtkı Coşkun kendini akıllı Donkişot yerine koyarak, uygun rüzgarı GBK girişiminde bulduğunu sanıyor. Ama rüzgar hiç te umduğu gibi esmedi. Orada da yanıldı.

Gerçeklik Sıtkı Coşkun'un tarif ettiği gibi olmadığına göre, gerçeklerin çarpıtılması ne işe yarayacak? "Sosyalistlerin birliğini küçümsediğimiz, ihmal ettiğimiz" ileri sürülerek yeni parti oluşumunda, Blok'un kitleler nezdinde yarattığı meşruiyetin yok sayılması ve Blok savunucularının gücünün azaltılması hedefleniyor. Doğrudan ve açık olarak Blok düşüncesine karşı oluşunun argümanlarını ve düşünce sistematiğini ileri sürerek tartışmak yerine, bünyemizden söküp atmamız gereken "kirli" bir politika yapış tarzı ile hareket ediyor.

Bu çerçevede şimdiye kadar pek çok spekülatif iddialar ve ithamlar ortalığa yayıldı. Umursamadık. İşimize baktık. Ne var ki, sabrın da bir sınırı vardır. Artık (ı) harfinin üzerine bir nokta koymak zorunlu hale geldi. Çünkü, son moda giydirilseler de gerçekler her zaman çıplaktır!

Pireye kızıp yorgan yakmak...

Sıtkı Coşkun "HADEP Genel Sekreteri'nin görüşmelerdeki davranışlarını hatırdan çıkarmamamızı" söyledikten sonra, A. Öcalan'ın MED TV'deki konuşmalarında sosyalist hareketi küçümseyen diskurlarını ve söylediği bazı sözleri ne yapacağımızı ve Yaşar Kaya'nın BSP Genel Başkanı Sadun Aren hakkında yazdıklarının kime armağan edilmesi gerektiğini soruyor ve alıntılar yapıyor. Sonra da bu saldırıların yolunun birileri tarafından döşendiğini imalarda bulunarak anlatıyor. A.Öcalan'ın Y.Kaya'nın küçümseyici, hakaretimsi sözlerinin hiç kimse tarafından onaylanması, desteklenmesi düşünülemez. Hiç kimse de onaylamış veya desteklemiş değildir. A.Öcalan'ın sosyalist hareketi küçümseyici tavırları yeni değil. Bu yaklaşımlara karşı olmak, eleştirmek, Türk ve Kürt emekçilerinin ve Kürt devrimcileri ile sosyalistlerinin yakınlaşmasına zarar veren, ilişkilerde yara açan yaklaşımlar olarak görüp, değerlendirmek bir şey; ülkenin gündemine en yakıcı sorun olarak yerleşen Kürt sorununun, eşitlik ve özgürlük zemininde çözümünün gerçekleşmesi için taraf olmak, ezilenlerin, sömürülenlerin baskı altında tutulanların, güçlerini birleştirerek daha aydınlık bir geleceğe birlikte yürümelerinin olanaklarını değerlendirmek, araçlarını yaratmak ise daha başka bir şeydir. Böylesi hayati bir sorunda "pireye kızarak yorgan yakma" davranışı yerine, uzatılan elin tutulması, bir tevazu değil, görevlerimizin gereğidir.

21 Ocak yeni bir başlangıç olacaktır

Sosyalist hareket yeni bir döneme girmiştir. Sosyalizm yeniden diyenler, sosyalist hareketin, bugün için olabilecek en geniş birliğini gerçekleştirmek üzere yola çıktılar. 21 Ocak, sosyalistler yönünden yeni bir başlangıcın, toplumsal sorunlara daha etkili müdahale olanaklarının, sosyalizmi yeniden seçenek kılma umudunun tarihi olacaktır. Emekçi hareketi ile Kürt hareketini buluşturmayan, Kürt devrimci dinamiklari ile rezonans noktaları bulamayan sosyalist bir hareketin, bu topraklarda kendi önünü açabilme ve Kürt sorununda taraf olma şansı yoktur.

Emek, Barış, Özgürlük Bloku iki temel eksen üzerinde oluşmuştur. Sosyalist dinamik ve Kürt devrimci dinamiği. Bu iki dinamiğin buluşması, güçlendirilerek geliştirilmezse, bloğun yarattığı moral etki ve coşku daha başlangıçta heder olur. İki dinamiğin birlikte iş yapma ekseninde yakaladıkları tarihsel moment, daha sonra tekrar yakalanması zor olacaktır.

Bloku oluşturan partiler, kendi bağımsız konumlarını kaybetmedikleri gibi seçimlere listelerinden girilen HADEP, bu konuda oldukça özenli davranmıştır. Burjuva basını dahi, "HADEP sosyalistlerle blok oluşturunca seçim bildirgesinde etnik kimlik yerine emek kimliği öne çıktı" diye yazdı. '80 sonrası sosyalistler ilk kez, kürsülerden, onbinlerce insana sosyalizm propagandası yapma olanaklarını blok aracılığı ile buldular.

Son söz yerine...

Yeni ve daha büyük bir birlik için adım atarken bundan farklı ve daha iyi şeyler yazmak isterdim. Ama yeni partimizin tüzük ve programı kadar, politika yapma tarzının da son derece önemli olduğunu anlatmak için bu polemik yazısını yazmak gereğini duydum. Bunların da bilinmesi gerekiyor. Bunlar da yeni partide bizim için dersler ve deneyimler olarak değerlendirilmek zorundadır. Yaşam, mücadele sadece bazı ak kağıtlar üzerine yazılan kara yazılardan ibaret değil...

Blok, yeni Eroica'lar yaratamamış olsa da en azından birçok yazılmamış senfonilerin ithaf sayfalarını büyük ve coşku dolu gösterilerle oluşturdu. İstiyor ve umut ediyorum ki, sosyalizm yeniden diyenlerle, ezilen Kürt halkının meşru dinamikleri temiz elleri ve temiz düşünceleri ile eylemlilik içinde yanyana kendi özgürlük senfonilerini da yaratacaklardır!

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Metin Göktepe kardeşim

Gazetelerde fotoğrafları var. Esmer bir yüz, buruk bir gülüş. Gözleri sıcak. Tıpkı yazıp çizdikleri gibi. Gözleri "gerçek."

Beyninin en ücra köşesinde bile barbarlık taşıyan yirminci yüzyıl zebanilerince katledildi.

Metin Göktepe'yi döverek öldürdüler. Aydınlık beyni için için kanadı. Kafasına, yüreğine üşüştüler; kalemine. O kalem, bu, her köşesinden yoksulluk, sefalet, işkence, acı, gözyaşı fışkıran ülkenin buğulu bir tablosunu çiziyordu nicedir. Bu kalemi paramparça ettiler.

"İstanbul'a kelle koparmaya geldim" diyen bir kabadayı bozuntusu ne de pervasız davranabiliyor. Önceleri gözaltına aldıklarını katlettikten sonra şehrin uzağına, herhangi bir yol kenarına, ıssız bir ormana bırakıyorken, şimdi "racon"larını değiştiriyorlar. Metin'in kanı çekilmiş bedenini vahşeti uyguladıkları yerin elli metre ötesine, bir çay bahçesine bırakıyorlar. Güç gösterisi, gözdağı, tehdit ve meydan okuma! Bir şov. Rengarenk değil ama kırmızı, kan kırmızısı bir şov! Bu gösterinin arkasında devlet var. Finans sağlıyor. Ara sıra tabak-çanak-çömlek dağıtarak artık orta halli bir market hizmeti gören gazeteler de işin içinde elbette. Bazen onlar da sponsorluk yapıyor. Maksat devletçe alınlarına yapıştırılan paralar, gömlek yakalarına iliştirilen dövizler, altınlar sökülmesin. Bu yüzden böylesi bir cinayete hem hala "gazetecinin kuşkulu ölümü" diyorlar, hem de üçüncü-dördüncü sayfadan bit kadar bir haber olarak veriyorlar.

34 insanın yanarak can verdiği Sıvas olayının hemen ertesinde anlı şanlı yazar Oktay Ekşi'nin o zaman pek üzerinde durulmayan bir cümlesi geliyor aklıma. Şuna benzer şeyler söylüyordu:

"Otellerde yerlere serilen halılar yandığı zaman insanı zehirleyebilecek duman çıkarabiliyor, bu da çok kişinin ölümüne sebep oluyor." Aymazlığı görüyor musunuz? Orada bir şeriatçı katliam yaşanıyor, Oktay Ekşi kalkmış halıları suçluyor. Hep aynı şey! Son seçimlerde sözde sağcı partilere yüzde altmış, sözde solculara yüzde yirmi beş oranında oy veren şaşkın bir halkı yönlendirme çabaları! Her şeyin içini boşaltma çabası. Kuşe kağıttan beyin taşıyan birçok "gazeteci" şimdi de aynı gayrette. "Olur böyle vakalar, Türk polisi coplar."

Doğu'da Güneydoğu'da onlarca gazeteci kurşunlanarak, satırla doğranarak öldürüldü, şimdi döverek öldürmek moda. Şimdi demokrasiye, barışa, özgürlüğe, emeğe ilkelce saldırmak moda.

Sıvas'ın yoksul bir köyünde başlayan Metin'in hayatı kelebek ömrü kadar kısa sürdü. Bir daha faili meçhullerin cenazelerinde, bu kara yüzlü kentin gecekondularında herhangi bir işçi mitinginde, kayıp ailelerin oturma eylemlerinde, yaşamın kör bir zindan haline getirildiği cezaevlerinin önünde fotoğraf çekemeyecek, notlar alamayacak, kimseye mikrofon uzatamayacak, haber yapamayacak. Metin'i sancılı ama en çok bizim hakkımız olan bu topraklardan çekip aldılar. Heyecanını, emeğini, çabasını çaldılar.

Duyduğumdan beri gözümün önüne geliyor. Nasıl yaparlar? Bir insanı ilkel bir öfkeden güç alarak, "döverek" nasıl öldürürler? Bu nasıl bir kindir? Kin değil de görev midir? Ödül mü bekliyorlar? Maaşları mı artacak? Mesleklerinde "yükselme" olanağını mı yakalamaya çalışıyorlar? Nasıl yaparlar? Aklım almıyor.

Bize düşen ne peki? Anma törenleri, cenaze merasimleri, ölüm ilanları, mücadele çığlıkları neyi ne kadar çözecek. Susturulan bizim de kalbimizdir. Soğumaya başlayan bizim de bedenimizdir. Ne yapacağız?

Megalomani, terminolojiye sığınma, hizipleşme daha kaç gazetecinin gözlerindeki ışığı alacak. Bırakın gazeteciyi daha kaç insanımızı alacaklar elimizden. Ne yapacağız?

Metin de gitti. Bu neresinden tutmaya çalışsanız elinizde kalan yaşamı dönüştürme çabası için elbirliği-güçbirliği lâzım.

"Umut"u beyaz bir güvercin olmaktan çıkarıp somutlaştırmak gerekiyor. Gökyüzünün artık kendi rengiyle ortaya çıkma vaktidir.

Bakın bugün hava öyle "açık sarı" filan değil, kapkara!

GENÇLİK

'Kardeş Türküler' şovenizme karşıdır

9 Aralık 1995 tarihinde Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu Dans ve Müzik Birimleri'nin katıldığı İHD etkinliğine ilişkin olarak Stella Ovadia'nın bir yazısıyla başlayan BGST Müzik Birimi'nden Erol Mutlu'nun yanıtıyla ve daha sonra Yelda'nın yanıta yanıtıyla sürdürülen tartışmayı kültür ve siyaset ilişkisini somut bir faaliyet çerçevesinde sorguladığı için çok yararlı buluyoruz. Türkiye'de sistem-karşıtı sol muhalefetin kültür alanında verimli politikalar üretemediği, bu alanda geleneksel bir zaaf içinde olduğu düşünüldüğünde Stella Ovadia'nın başlattığı tartışmanın kafa göz yarma pahasına olsa da olumlu bir işleve sahip olabileceği inkar edilemez. Burada mesele tartışmanın belli bir derinlik ve açıklık kazanıp kazanamayacağıdır. Yelda'nın yazısında tartışmaya artık bir son verme arzusu var. Bizim önerimiz ise siyaset-kültür ilişkisi ekseninde verimli birtakım sonuçların çıkarılması ve tartışmanın buna hizmet etmesidir. Somut bir etkinlik etrafında sürdürülen tartışmanın "Bir daha böyle yazılarla sayfanın dolmasına izin vermeyeceğimi de belirteyim" diyerek kesilmesi belki taraflara rahat bir nefes aldırır, ama meseleyi daha da bulanıklaştırması kaçınılmazdır.

İHD'ye vurmak

Tartışmanın hala sürdüğünü varsayarak, Erol'un yazdığı yazının amacının Stella Ovadia'ya haddini bildirmek olmadığını belirtelim. Stella Ovadia'ya yöneltilen eleştiriler onun kişiliğine değil, diğer yazılarına değil, İHD etkinliği üzerine yazmasıdır. Eleştirilerin çok da dostane olmayan bir üslupla yazıldığı doğrudur, bununla birlikte "ırkçılık" türünden bir suçlamayla karşı karşıya kalındığında dostane bir üslup tutturmanın zorluğu da teslim edilmelidir. Stella Ovadia'nın yazısında rahatsız olduğumuz başlıca nokta BGST üzerinden İnsan Hakları Derneği'ne vurmak türünden bir yaklaşımın benimsenmesidir. Erol'un yazısının sonundaki "kinaye"nin çok da sır olarak kabul edilemeyecek anlamı budur. Bu yüzden Stella Ovadia'dan "Niçin kötü bir etkinlik?" sorusuna daha kapsamlı ve daha açık bir yanıt istemek hakkımızdır diye düşünüyoruz.

Biraz hayal gücümüzü zorlayalım ve Stella Ovadia'nın asıl rahatsızlık duyduğu noktanın, düzenlenen etkinliğin Türkiye'deki etnik toplulukların varlığını duyurmada yetersiz kaldığını, daha da kötüsü birçok etnik toplulukların varlığını duyurmada yetersiz kaldığını, daha da kötüsü birçok etnik topluluğun varlığı gözardı edildiği için bir tür şovenizme (ırkçılığa) sürüklendiğini düşünmesidir diyelim. Bu tamamen hayali bir varsayım mı? Sanmıyoruz. Birikim'in Mart-Nisan 1995 sayısı bu tarz bir yaklaşımın ürünüdür. Hatta o sayıda işi abartıp kendilerini güçlü bir şekilde duyurdukları için Kürtlerin arka plana itilmesi gibi bir durum da ortaya çıkmıştı. Türkiye'de kendini şiddetle dayatan Kürt hareketine sıcak bakmadığını bildiğimiz Birikim'in o sayısının oluşumunda Stella Ovadia'nın, Yelda'nın katkıları vardır.

Folklorun ulusallaştırılması

İnsan Hakları Derneği Türkiye'deki etnik sorun karşısında ciddi bir zaafa mı sahip? Bu sorun kendisini düzenlenen etkinlikte apaçık ortaya mı koymuştur? Daha da kötüsü bu durum şovenist bir tutumu beslemiş midir? Düzenlenen etkinliğe bakıp bu sorulara "Evet" diyebilmek mümkün değildir. Düzenlenen etkinliğin şekillenmesinde nihayette BGST Dans ve Müzik Birimleri'nin de sorumluluğu vardır. BGST'nin sanat politikası ise şovenizmin her türlüsünü aşma konusunda çok titiz olduğu gibi, eğer bir zaaf ortaya koyarsa kendisine karşı çok acımasız davranmakta tereddüt etmez. Nitekim Kardeş Türküler projesinin başlangıcından bugüne topluluk içinde çok sert tartışmaların yaşanması, çok sert müdahalelerin gündeme gelmesi sıkça rastlanan bir durumdur.

Kardeş Türküler projesinin niçin şovenizme karşı dayanıklı olduğunun anlaşılması için tartışmalarda ortaya çıkan bazı yönelim ilkelerini ortaya koymak gerekiyor. Konjonktürel olarak Kardeş Türküler projesi Kürt sorununun kendisini şiddetle dayattığı '90'lı yıllarda şekillenmiştir. Folklorun ulusallaştırılması (etnik kültürlerin asimilasyonu) politikasına zıt bir yönelimle Türkiye'deki çoğul etnik yapının varlığını gündeme getiren bir gösteri tasarlanmıştır. Türkçenin yanı sıra Kürtçe şarkıların söylenmesi atılan ilk adım olmuştur. Çok önemli bulduğumuz iki kritik adım daha atılmıştır. Birincisi, faşist hareketin tekeline almaya çalıştığı Azeri kültürüne yönelmek; ikincisi Türkiye'de resmi ideolojinin hain damgasını vurduğu Ermenilerin kültürüne yönelmek. Bütün bu yönelmeler bilinçlidir. Türkçe, Kürtçe, Azerice ve Ermenice repertuarın içinde bizi şovenizme karşı bağışık kılan asli bir öğe Ermenice şarkılardır. Kardeş Türküler repertuarında Ermenice'nin olmadığı durumda gavur-islam karşıtlığı motifine dayalı dinsel bir şovenizme açık kapı bırakılmış olurdu. Öyleyse niçin, örneğin Rumcaya değil de Ermeniciye öncelik tanındı? Çünkü halihazırda simgesel düzeyde olsa bile Türkiye'de şovenizmin en yoğunlaşmış biçiminin resmi ideolojinin üretip yaydığı Ermeni imgesinde yaşatıldığını düşünüyoruz.

Ermenice repertuar

BGST Dans ve Müzik Birimleri etnik planda çoğulcu yaklaşımını çeşitleme niyetine sahiptir. Geçtiğimiz yıl çok uzun zamandır Türkçü operasyonlara maruz kalan Alevi kültürüne giriş yapılmış, bu yıl Lazca şarkılar gündeme getirilmiştir. Diğer yandan Türkiye gibi bir yerde çeşitlemenin alacağı boyut tek başına BGST'nin altından kalkabileceği bir iş değildir. Bir sanat topluluğunda çeşitlemenin artması da mümkündür, azalması da.

Burada belirleyici olan sanatsal kadro oluşumunun ne derece güçlü olup olmadığıdır. Konuyla ilgili olduğu için bir parantez açarak şunu da belirtmemiz lazım: Sürekli vurgulandığı halde Ermenice repertuarın geliştirilmesi işi son zamanlara kadar "O da olsun bu da olsun, hatta bir de şu olsun" diyen çeşitlemeci eğilimler yüzünden sekteye uğramış, Ermeni cemaatinin Kardeş Türküler'e karşı geliştirdiği sıcak yaklaşımın hakkı tam olarak verilememiştir. Sadece gündeme getirmek değil, hakkıyla gündeme getirmek gibi bir sorumluluğumuz da vardır.

'Doğru tez, yanlış doğrulama'

Stella Ovadia'nın demokratik kitle örgütlerinin ve genelde sistem–karşıtı sol muhalefetin Türkiye'de etnik sorun karşısında hazırlıksız yakalandığı, siyasal ve kültürel planda doğru politikalar geliştirmekte çok da başarılı olamadığı gibi bir yaklaşımı varsa ve bu yaklaşımını İHD etkinliğine bakarak doğruladığını düşünüyorsa, bu bizim "Doğru tez, yanlış doğrulama" diyebileceğimiz bir şeydir. Birkaç yıl önce ilk adımları atılan Kardeş Türküler projesi Türkiye'deki etnik soruna sanatsal bir tavır olarak gündeme gelmiştir. Tartışmaya açık olmakla birlikte, ana hatlarıyla bu tavrın doğru, şovenizme karşı dayanıklı olduğuna inanıyoruz. Ortaya konulan bir etkinliği değerlendirirken konjonktürel yönelim ilkelerinin sağlamlığı ve icranın bu ilkelere uygun olup olmadığı esas alınmıdır. İHD etkinliğinin de bu çerçevede değerlendirilmesinin doğru olduğunu düşünüyoruz.

Kabaca görüşlerimizi ifade etmeye çalıştığımız bu yazının sonunda şunu yinelemek istiyoruz: Dileğimiz İHD etkinliği vesilesiyle sistem-karşıtı muhalefetin siyaset-kültür ilişkisini nasıl kurduğunu düşünmeye zorlayan bu tartışmanın verimli sonuçlar doğurmasıdır.

Ömer F.Kurhan/BGST Sanat Danışmanı

Oğulları Ümraniye Cezaevi'nde olan iki tutuklu anası ile görüştük

Antep'ten Ümraniye'ye yol gider...

Ayla ÖNDER

Cezaevi önlerinde hayatını geçiren, polisle, askerle itişip kakışan kadınlar vardır. Bu kadınlar bu süreçte doğal bir "gösterici" olup çıkar. Akılları, cezaevlerindeki kötü koşullarda gün sayan oğulları, kızları, eşlerindedir her an. İçerde sık sık yaşanan açlık grevleri, ya da çeşitli protesto eylemleri başladığı anda onlar da cezaevi kapısından ses verirler onlara. Önlerine çıkan engellere, askere, polise aldırış etmeyip her seferinde ulaşırlar çocuklarına, yakınlarına.

▼ İstanbul'u hayatında ilk kez oğlunun "hapisliği" yüzünden tanımış. Bu yüzden İstanbul'da yeni tanıştığı insanlara pek yaklaşmıyor Zeynep Şahin (üstte). Zeynep ana uzak ve soğuk durur ki, önce, bir anlasın kimdir, nedir?

Gaziantepli Zeynep ana...

İşte Zeynep Şahin bu kadınlardan biri. Fakat o, şimdiye kadar gördüğümüz tutuklu yakınlarına pek benzemiyor. Az ve öz konuşuyor Zeynep Şahin. 27 yaşındaki oğlu Halil İbrahim, iki yıldır "mapus"ta. Onun suskunluğu, mahçup bir şekilde kenarda durması ilgi çekiyor İHD'de.. Sohbet başladığında ise tanımak zor olmuyor onu.

İstanbul'u hayatında ilk kez oğlunun "hapisliği" yüzünden tanımış. Bu yüzden İstanbul'da yeni tanıştığı insanlara pek yaklaşmıyor Zeynep Şahin. Zeynep ana uzak ve soğuk durur ki, önce, bir anlasın kimdir, nedir?

İstanbul'a kilometrelerce uzaklıktaki Gaziantep'ten, oğlu Halil İbrahim'i görmek için, diğer analar gibi 15 günde bir, ya da ayda bir kez görüşe gelmek bile lüks onu için. O görüş günü için aylarca bekledikten sonra uzun bir yolculuğa çıkıyor. Oğluyla görüşü bittiği anda ise koşa koşa terminale gidiyor. Bir saniye bile fazla kalamıyor İstanbul'da. Ama bu kez günlerce kaldı Zeynep ana... Bayrampaşa Cezaevi'nde kalan oğlu Ümraniye'ye sevkedildği andan itibaren önce mektup bağlantıları kesildi. 1,5 ay hiç haber alamadı ondan.

Bu belirsizlik sonrasında o haberi duydu; "Cezaevi'nde isyan!" Yılbaşından ik gün sonra, Ümraniye Cezaevi'nde kalan tutuklulara askerlerin saldırdığını öğrendi. O andan itibaren biz sustuk o konuştu.. Dakikalarca anlattı yaşadıklarını.. Şivesini de düzeltmedik yazarken.

'Çocuğun bir hafta ayılmaz dediler..'

"Ümraniye'de daha önce de çatışma olmuştu. Yeni yıldan önce. Çatışmayı duyar duymaz geldim ben. O günü televizyonda duyduk ki, çatışma olmuş ,yaralı, ölü var. İlk çatışmada duyar duymaz bindim otobüse, geldim cezaevine. Asker dedi giremezsin, görüş yok, dedi. Dedim benim çocuk yaralı mıdır. Dediler yaralı değil. Çocuğun dayaktan bayıldı, bir haftaya kadar da çocuğun ayılmaz, baygın dediler. Bir hafta içinde ayılmazmış(!) Olay bitti, yok çatışma, dağıttık onları dediler. Ben de geri gittim. Ne yapacam burda. Kalacak ev bark yoktur. Antep'e geri gittim. Oradan oğlan haber salır bize, adres geler ki yazarız. Yeni bir koğuşa veşmişler. Koğuşun adını bilmiyoz ki, mektup yazak. Mektup gelir oğlandan dedik. Gözüm postacıda, ha geldi mektup, ha gelecek.. Komşu geldi kapıya. Televizyonda görmüş o da . Yine olaylar olmuş dedi. Ölüler, yaralılar var dedi. Bizim oğlanı tanıyor. Bilir o İstanbul'da hapistedir. He ya Ümraniye'de olduklarını biliyiler. O geldi haber etti ki, siz İstanbul'a gitmediniz mi . Yoh dedim gitmedim. Daha oğlanın adresi falan gelmedi dedim. Mektup gele ki adrese çamaşır yollayam. Yokmuş çocuğun çamaşırı. Kazak, pantolon, bir de ayakkabı alacağıdım adam aylık aldığında.

Komşu üç gündür çatışma varmış dedi. Nasıl duydumsa beynim dağıldı. Gece altı buçukta bindim. Otobüste bir bayanın yanına beni oturttular.

Kocam gidemez. O giderse para olmaz. Gece-gündüz inşaatta bekçidir. Yoh hiç çıhamıyor. Kocam onun için gelemedi. Ben geldim. Daha aylık almadıydı. He, borç ettim, geldim.

Yoh hiç bilmirem nerde çocuk. Çocuğumu şimdi görüm, yaralı da görüm yeter. ("Ölü" lafını ağzına bile almıyor.) Cezaevinde görüm, iyi habarını alım gidicem, kalamam.

Baktım dernek orda, abukat nerde?

Ümraniye'yi biliyim, ama unutuyom. Antep arabası İstanbul'a garaja gelince, Ümraniye'ye götürün dedim. Tarif ettiler. Sora sora geldim. Otubüs gösterdiler bindim. Gittim cezaevine. Baktım ana - baba orda. Onları da sokmayalarmış. Baktım dernek (İHD) orda. Abukat nerde dedim. Abukat gitti, koğuşa girmek, onlarla görüşmek istiyor, dedi dernek. Onları da (İHD'lileri) görüştürmiyelermiş. Orada kalmayın dediler bize. Sonra dernek getirdi buraya. İşte beni buraya(İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi) getirdiler. Ben dedim oğlum görmeden gitmem Antep'e. Yarası var mı, yok mu görem dedim.

Yoh üç gün oldu daha haber alamamışam. Yaralı mı, içerde mi bilmiyim. İşte abukat şimdi görüşüp haber getirirse gidicem görmeye.

8 çocuğum var. Hapisteki 27 yaşındadır... En büyük çocuğum. Bir de ilkokul üçe giden küçük oğlum var. Kızlar hep evlidir.

Ne demek Dev-Solcu, bilmim?

Gülüm, İstanbul'da tuttular onu. İki sene önce. Ben bilmiyim ki neden girdiğini. Niye düştü dedim polise. Dediler ki Dev-Solcuymuş. Ne yapak, elimizden gelen bir şey yok. Ne diyeceğik. Çocuk yapmış. Eğer suçlu, eğer suçsuz. Bilmiyik ki. Neden tutuklandığını bile bilmiyidik önce. Öğrendik işte Dev-Solcuymuş. Ne demek Devsolcu, bilmim?

Çocuk Gaziantep'teydi. İstanbul'a gidecem ana dedi, çalışmaya. İstanbul'a ilk gelmiş. Geldiği gün Tuzla'da yakalanmış. Yine bizim komşular duymuş. Gelip, söylediler. Ben ağlaya ağlaya dolaştım o gün. Kocamla kahtık geldik buraya. He ben ilk o zaman geldim İstanbul'a. Yoh hiç görmedim önceden. Sonra geldik bütün karakolları, hapisleri aradık bulamadık, geri gittik. Sonra o habar yolladı bize. Bayrampaşa'daymış. Ümraniye'ye, o olayların olduğu yere verdilerdi iki ay önce.

İki sene bitti. Şimdi burada 4 gündür bekliyim. Gidecek yerim yok. Dün akşam beni dernekten bir kız götürdü. Tanımıyım, ama beni misafir ettiler. Valla insanlar iyi davraniyeler. Bir şey dedikleri yok bana.

Çocuklarımıza yazık. İçerde eli kolu bağlı. Zulum bu. Dövmesinler, işkence yapmasınlar. Herkesin çocuğu var. Buna bir çözüm gerek. Ciğer bu dayanabilir mi? Ben hiçbir yere gitmezdim. Köyüme bile gitmedim tek başıma. İstanbul'a ilk geldim. . Okumam yazmam yok. Nere gidersin böyle. Ben oğlan için geldim. Mecbur. Şimdi ben bulmadan nasıl gidiyim. Şimdi anayım. Bir çözüm bulmadan haber almadan gitmem.

Geçen gün cezaevinde ölen iki kişinin cenazesine gittik. Herkes gidiydi, ben de gittim. Ölmüş çocuklar içerde yazık. Polisler onları aldılar, beni ittiler. Niye beni itiysiniz dedim. Bana bişiy demediler. Bilmediler herhal benim onlarla gittiğimi. Ses etmediler. Alibeyköy diye bir yermiş. O kadar polis görünce şaşırdım. Ben hiç görmemişem o kadar çoh.

Devlet işkenceyi kaldırsın. Öldürmesinler, biz de bir anayık.. Dayanabilir miyik. Kendilerinin de çocuğu var.

'Hangi basındansın?'

Meryem Akyüz, Zeynep anadan daha şanslı bir tutuklu yakını. O Cinangir'in arka sokaklarında oturuyor. Ümraniye Cezaevi'ndeki oğlu Hasan'a haftada bir ulaşabiliyor. Ancak, oğlunu Bayrampaşa'dan Ümraniye'ye sevk ettiklerinde başlamış yeniden "hasretlik". Olayları duyunca da soluğu Ümraniye'de almış..

Onun İHD ile sürekli iletişimi var. 5 yıldır cezaevi kapılarına gidegele biraz politikleşmiş Meyrem Akyüz. Önce, "hangi basından" olduğumuzu öğrendikten sonra sohbet ediyor bizle.

"Oğlum bana ana biz kimseyi soymadık, öldürmedik dedi. Biz isterik insanlar ezilmesin ana" dedi bana.

Malatyalıyım. On yıl önce göçtük buraya. 7 çocuk anasıyım.. Benim çocuk TİKKO'dan yatıyor. 5 yıldır içerde. Kocam yok. Ben temizlik işi yapıyorum.

'Kötü rüyalar görüyorum'

Saldırı olaylarını duydum. Oğlumun nerede olduğunu bilmiyorum. Çatışma vardı. Bize bitti dediler. Ama çocuklar yaralı mı, sağ mı? Nerede olduğunu bilmiyoruz. (O da "ölü mü" diye soramıyor)

Onun peşindeyiz. Hastaneye de sokmadılar. Cezaevine de.. Diğerleri hırsızlık, soygun yapıyolar. İnsanı öldürüyolar. Gençlere uyuşturucu veriyolar. Onlara af var. Bunlar özgürlük hakkını arıyolar. Bunlara vermediler. Görüş bile yaptırmadılar.

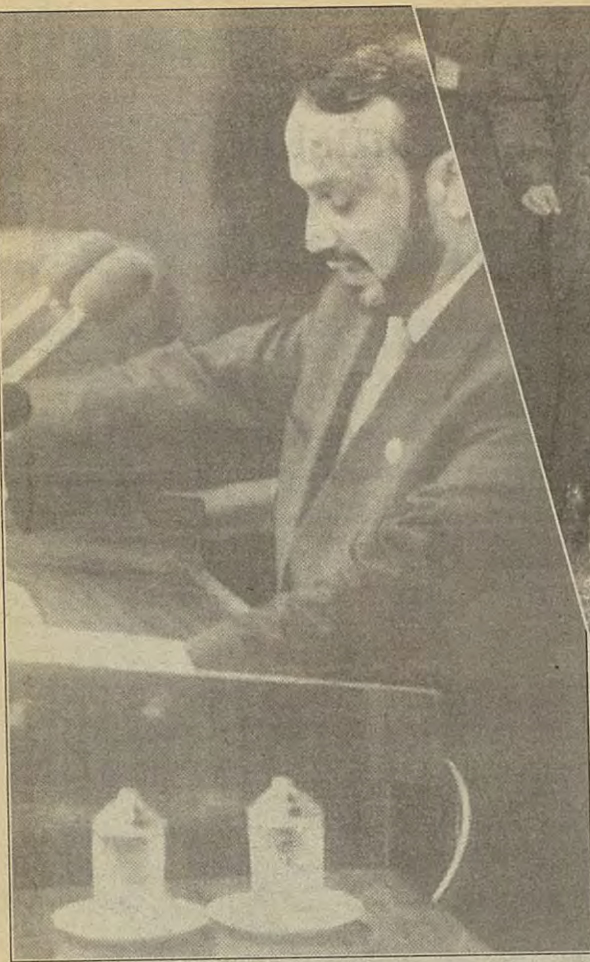
Kötü rüyalar görüyorum. Kalkıp oğlana ne oldu diyorum hemen. Kalabalık görüyorum rüyada. Korkuyorum. Bu gece uzun bir yola gittim. Tek başımayım. Bir ziyaret varmış orada. Bizim köyde, dağda ziyaret varmış, oraya gidiyorum. Bir gidiyim, bir gitmiyim diyorum. En son döndüm. Karanlık çöktü. Kar yağdı. Gideyim beni burada kurtlar yer diyorum. Sonra uyandım.

Onlara orda işkence yapıyolar, biz dışarda oluyoruz. Gidiyoruz kar -kış cezaevine. Yazın güneşin önünde, kışın yağmurda dururuz hep. Her gidişimizde fırça atıyorlar askerler. Görüş vermiyolar. Sayım gelmedi diyolar. Bazen de görüşe çıkmadı çocuklarınız diyolar.

Kemal PALA – 1950...

Gökçekimli kuşlar göçüp gidiyor
Dışına uzak, içine yakın insanlar
Birazdan gidenle tanışacaklar
Birazdan bir hayat eskiyecek
Birazdan herkes hatıralara dağılacak
Ve birazdan son sözler; bekleriz, görüşürüz
Ölüm uzun sürer ama...

Arkadaşları adına Mustafa CENGİZ

Bu TBMM kürsülerinde edilen 'insan hakları', 'temel hürriyetler' gibi laflar hiçbir sahicilik taşımazken...

Cezaevlerinde katledilenler Alibeyköy gibi varoşların mezarlıklarında doğrudan polisler tarafından gömülürken...

Varoşların dibindeki bu gökdelenlerde güven içinde yaşanması nasıl mümkün olabilir?

Meclis, Ümraniye-Alibeyköy ve Sabancı Center...

8 Ocak pazartesi günü 24 Aralık'ta seçilen milletvekillerinin TBMM'de yemin töreni vardı. Tek tek kürsüye gelen milletvekilleri 12 Eylül cuntasının kaleminden çıkan uzunca bir yemin metnini okumaya çalışırken ağızlarından dökülen sözler arasında şunlar da yer alıyordu; "... milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, hukukun üstünlüğüne...", "...toplumun huzur ve refahı...", " ... herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden... ayrılmayacağıma... namusum ve şerefim üzerine yemin ederim."

Milletvekilleri kürsüden bu lafları ederken Ümraniye cezaevinden de üç tutuklunun cenazesi çıkıyor, onlarcası ise ağır yaralı olarak hastanelere sevkediliyordu. Sayım vermek istemeyen siyasi tutuklulara demir çubuklarla, coplarla saldıran görevliler özellikle kafalara, vücudun hayati noktalarına vurarak 'operasyon' yapıyorlardı. Bu arada hastaneye kaldırılan yaralılara tıbbi müdahele yapılmasını engelleyen, sedyelerdeki yaralıları tekmeleyen polislerin bulunduğunu 'hayretle' gözleyen ve yazan gazeteciler bir sonraki gün nasiplerini alacaklardı!

Ertesi gün ülkenin birçok yerindeki cezaevlerinde direnişler, görevlileri rehin almalar yaygınlaşırken, Alibeyköy'de toprağa verilmek istenen Rıza Boybaş ve Orhan Özen'in cenaze töreni sırasında polis yine terör estirdi. Ölen tutuklular yine polisler tarafından toprağa verilirken, gözaltına alınan yüzlerce kişiyi koyacak yer bulunamayınca 12 Eylül döneminde bile yapılmayan bir uygulamaya başvuruldu ve Eyüp Kapalı Spor Salonu nezarethaneye çevrildi. Olayları izlemeye çalışan gazetecilerden Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe öldürülürken, dövülmeyen, filmleri alınmayan gazeteci kalmadı. Bazı gazeteciler arabalarını değiştirip, taksi tutarak bölgeden uzaklaşmak ve belki de canlarını kurtarmak olanağını bulabildiler. Bir sonraki gün, 9 Ocak Salı günü ise, Sabancı Center'in 25. katında Özdemir Sabancı, Toyoto-Sa Genel Müdürü Haluk Görgün ve Sakıp Sabancı'nın sekreteri Nilgün Hasefe DHKP-C militanları tarafından öldürüldüler...

Olayların başlangıcı ve tırmanmasında jandarma ve polisin 12 Eylül döneminde bile görülmeyen sertlikteki tutumları dikkat çekiyor. 80'li yıllarda Metris, Sağmalcılar, Mamak, Diyarbakır başta olmak üzere, cezaevlerinde sayısız saldırı, sayısız 'operasyon' yaşandı. Ancak hiçbir zaman Ümraniye cezaevindeki gibi ölümler meydana gelmedi. Cenaze töreni yapmak isteyen insanlar stadyumlara, spor salonlarına doldurulmadı. Polislerin gazetecilere saldırması da az rastlanır olaylardan değildir, ancak şimdiye kadar gözaltına alınan gazetecilerden de ölen olmamıştı. Metin Göktepe bu anlamda ilk oldu.

Bu ülkenin her alanda çok ciddi sorunları olduğu biliniyor ve bunlara yönelik çok kapsamlı ve köklü önlemler gerektiği de genel bir kabul görüyor. 'Sistem dışı' veya 'radikal' diye adlandırılan partilerin 24 Aralık seçimlerinde toplam yüzde 40'a yakın oy almaları bir rastlantı olmadığı gibi, 'merkez partileri' olarak adlandırılan ve sistemin öz örgütleri olarak görülen partilerin her birinin seçim bildirgelerinin de 'değişim'le başlayıp, 'köklü reform'larla bittiği de biliniyor. Bu durumda Meclis'teki yemin töreni, devletin elindeki tutukluların hunharca öldürülmeleri ve Sabancı ailesinden birinin öldürülmesi arasındaki bağlar görülmeden ve bütün bu olan-bitenlerin siyasal alandaki sonuçları veya bu alana etkileri kavranmadan işin içinden çıkmak mümkün olmayacaktır.

Bu topraklar üzerinde yaşamakta olan 65 milyon insanın yüz yüze bulunduğu sorunların özgürce tartışılabileceği ve çözüm yollarının bulunarak uygulanabileceği sahici temsili mekanizmalar, yetkisini ve sorumluluklarını halktan, emekçilerden alan ve gerçekten onların denetimi altında olan muktedir kurumlar olmadan bugünkü tablonun değişmesi mümkün müdür? Kürsüde yemin eden milletvekili herkesin 'insan haklarından ve temel hürriyetlerinden' söz ederken bırakın 'dışarısını', 'içerideki' insanlar, devletin elindeki tutuklular vahşice öldürülüyorsa, hastaneye kaldırılanlar doktorların gözü önünde tekmeleniyorsa, o yemin edilen kürsünün ve çatısının inandırıcılığı, herhangi bir konuda ezilenlerden yana bir işlevi olacağına ilişkin küçücük bir güven kırıntısı olabilir mi? 'Aşağıdakilerin' rejimden bu kadar dışlandığı, sisteme bu kadar yabancılaştığı koşullarda ise bazılarının 'yukarılarda', gökdelenlerin 25. katında da olsalar güven içinde olamayacakları da bir kez daha görüldü.

Varoşlar ve gökdelenler... Levent'teki Sabancı Center gökdeleni İstanbul'un varoşlarından Gültepe'nin, Çeliktepe'nin, Sanayi Mahallesi'nin dibindedir. Varoşlar bu kadar sorunlu, sıkıntılı ve huzursuz iken gökdelendekilerin de güven içinde olmalarının mümkün olmadığını Özdemir Sabancı'nın ölümü gösteremeyecekse daha ne gösterebilir? Tabii ki Sabancı ailesinden birinin ölümü ile çözümlenecek bir sorun yoktur. Hatta bunun da ötesinde, bu tür eylemlerin yaratacağı siyasal sonuçlar bugünkü koşullarda yine emekçilerin, ezilenlerin lehine olmayacaktır. Ancak bu eylemleri birer sonuç olarak görmedikten ve nedenlerine eğilmedikten sonra değişen bir şey de olmayacaktır.

Böylesi bir siyasal yaklaşım mevcut düzen partilerinden gelemez. En ileri gittiği iddiasında olanın yaptığı şey 'özelleştirme ile demokratikleşmenin' ne kadar birbirine bağlı olduğu ve özelleştirme olmadan demokratikleşme olamayacağını anlatmaktan öte bir şey değildir. Dolayısıyla bu siyasal yaklaşım ve inisiyatif soldan, sosyalist hareketten gelmek zorundadır. Tarihsel olarak da, güncel olarak da solun önünde böylesi bir görev bulunmaktadır.

Varoşların, ezilenlerin düzene haklı tepkileri ve öfkeleri ile siyasal olarak buluşan, bütünleşen, bu bağlamda kitlesel ve meşru bir özgürlük ve sosyalizm mücadelesini geliştiren bir devrimci örgütlenmeye olan ihtiyacın boyutları son olaylarla bir kez daha önümüze çıkmıştır. Solun, sosyalistlerin, düzene muhalif olanların önemli bir kesimini birleştirerek yaratılmaya çalışılan yeni parti bu taşlaşmış, kemikleşmiş düzenin dışladığı, kendisinden kopardığı ezilen kitleleri düzene bağlamaya değil, bu düzeni ezilenlere, 'aşağıdakiler'e ait bir toplumsal düzen doğrultusunda değiştirmek için yola çıkmak durumundadır. Böylesi bir politik inisiyatif ve bu doğrultuda gelişen bir siyasal mücadele ezilenlere, düzenin dışladıklarına yeni bir dünya vaat edip, onu kurmaya başlarken sadece solun bugünkü durumunu değiştirmekle, onu yeniden yapılandırmakla kalmayacak, bütün bir toplumu da yeni baştan düşünmeye, tartışmaya ve kendisini yeniden kurmaya sevkedecektir.

Bu, her zamankinden çok gereklidir; bu, her zamankinden çok acildir; bu, her zamankinden çok daha geniş bir toplumsal desteğe ve meşruiyete sahiptir.

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD